

OROSZLÁNY INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Készítette:

**Oroszlányi
Szolgáltató Zrt.**

2010. március

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	5
1.1. Város rövid történetének bemutatása	8
1.2. Oroszlány város szerepe a térszerkezeti hierarchiában	14
1.2.1. A térség településhálózatán belüli pozicionálás	14
1.2.2. Oroszlányi kistérség településeinek egymáshoz viszonyított elhelyezkedése, közigazgatási területi	15
2. HELYZETELEMLÉZÉS	21
2.1. Társadalmi helyzet	21
2.1.1. Demográfiai jellemzők	21
2.1.2. Képzettség, műveltség	26
2.1.3. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, munkanélküliség	27
2.1.4. Nemzetiségek, etnikumok	31
2.1.5. Egészségügyi helyzet	32
2.1.6. Jövedelmi helyzet	34
2.2. Gazdaság	38
2.2.1. Elérhetőség, megközelíthetőség	38
2.2.2. Vállalkozások	39
2.2.3. Kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatások és turizmus	46
2.3. Települési környezet	51
2.3.1. Oroszlány város természeti környezete- környezeti és természeti értékek	51
2.3.2. A környezeti károk bemutatás és feltárása	55
2.3.3. Városszerkezeti egységek arculati, építészeti jellemzői	57
2.3.4. A város belső közúthálózata és közterületei	59
2.3.5. Műemlékek és műemlék jellegű épületek	62
2.3.6. Nevezetességek, látnivalók	64
2.3.7. Védendő épületek és homlokzatok	68
2.3.8. Lakásállomány	68
2.4. Közszolgáltatások	73
2.4.1. Közmű ellátottság	73
2.4.2. Oktatás-nevelés	78
2.4.3. Az ifjúság helyzetének összefoglalása az Ifjúságpolitikai Koncepció alapján	83
2.4.4. Kulturális intézményhálózat	86
2.4.5. Az egészségügyi, szociális intézményhálózat kialakulása	87
2.4.6. Egyházi létesítmények	91
2.4.7. Közigazgatási intézményhálózat	91
2.4.8. Hulladékgyűjtés	92
2.4.9. Közlekedési hálózat	92
2.4.10. További városi funkciók és szolgáltatások	94
3. VÁROSRESZEK HELYZETELEMLÉZÉSE	96
3.1. A város rosszabb státuszú területei, ahol a népesség társadalmi összetétele és a terület fizikai jellemzői kedvezőtlenebbek- szegregációs helyzetkép	97
3.2. Óváros	100
3.3. Újváros	125
3.4. Falu/Ófalu	143
3.5. Borbála lakótelep	162
3.6. Haraszt-hegy és Bányász körút térsége	177
3.7. Kecskédi lakótelep	187
3.8. Iparterületek és külterületek	204

4. ANTI-SZEGREGÁCIÓS TERV	227
4.1. Az anti-szegregációs terv célja és alapelvei	227
4.2. Az anti-szegregációs terv felépítése, módszertana	227
4.3. A települési problémák háttere, célcsoportok	228
5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS HELYZETELEMZÉS	231
5.1. A város szociális intézményrendszerének és ellátási formáinak bemutatása	231
5.1.1. Pénzbeli szociális ellátások	231
5.1.2. Természetben nyújtott szociális ellátások	238
5.1.3. Az 1993. évi III. törvényben szabályozottakon kívüli ellátások	240
5.1.4. Az 1997. évi XXXI. törvényben szabályozott ellátások (a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról)	241
5.1.4.1. Gyermekekhez kapcsolódó pénzbeli ellátások	241
5.1.5. Egyéb támogatások	243
5.2. A város szociális és gyermekjóléti intézményi ellátásának bemutatása	247
5.2.1. Szociális ellátórendszer	247
5.2.2. Gyermekjóléti szolgáltatás	249
5.2.3. Szociális szolgáltatások	250
5.2.4. Szakosított ellátási formák	257
5.2.5. Szociális téren működő civil szervezetek, egyesületek, alapítványok	259
5.3. Szociális lakásgazdálkodás	263
5.3.1. Bérlakás állomány kezelése a városban	263
5.3.2. Bérlakás állomány jelenlegi jellemzői és elhelyezkedése	268
5.4. Közoktatás és esélyegyenlőség	271
5.5. Egészségügy, közbiztonság	281
5.6. Az Oroszlányi Cigány Kisebbségi Önkormányzat tevékenységének bemutatása, pozitív együttműködései	283
6. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	289
6.1. Célok meghatározása	289
6.2. Lakhatási integráció	290
6.3. Oktatási integráció	291
6.4. Közlekedésfejlesztés	292
6.5. Mobilizációs program	293
6.6. Az érintett lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása, munkaerő-piaci integrációjának elősegítése, képzési, átképzési, munkahely teremtési, elhelyezkedést elősegítő programok	293
6.7. A közszolgáltatásokhoz (szociális és egészségügyi) való hozzáférés javítása	296
6.8. Együttműködések	297
7. STRATÉGIA	307
7.1. A város hosszú távú jövőképe	308
7.2. Oroszlány 2025-ben	308
8. JÖVŐBENI FEJLESZTÉSI IRÁNYOK MEGHATÁROZÁSA	311
8.1. Átfogó cél	311
8.2. Középtávú tematikus célok	311
8.3. Az egyes városrészek rövid távú céljai	327
9. A STRATÉGIA KONZISZTENCIÁJA, KOHERENCIÁJA	336
9.1. A stratégia konzisztenciájának vizsgálata	336
9.1.1. A célrendszer illeszkedése Oroszlány Településfejlesztési Konceptiójához	336
9.1.2. A célrendszer illeszkedése Oroszlány Településrendezési tervéhez	337
10. A FEJLESZTÉSI AKCIÓTERÜLETEK A 2007-2013-AS IDŐSZAKBAN	340
10.1. Óváros	340

10.2. Újváros.....	349
10.3. Falu/Ófalu.....	355
10.4. Borbála lakótelep.....	360
10.5. Haraszt-hegy és Bányász körút térsége.....	362
10.6. Kecskédi lakótelep.....	365
10.7. Iparterület.....	367
10.8. Új kereskedelmi és szolgáltató terület.....	369
11. PARTNERSÉG.....	371
12. A STARTÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI HÁTTERE.....	372
12.1. Az IVS megvalósításának intézményi kerete.....	372
12.2. A települési marketing stratégia fontossága.....	374
12.3. A fejlesztések beindulását, megvalósítását segítő további eszközök.....	374
13. MONITORING TEVÉKENYSÉG.....	379
14. ÖSSZEFOGLALÁS.....	381
FORRÁSJEGYZÉK.....	383
MELLÉKLETEK.....	385

1. BEVEZETÉS

Az integrált városfejlesztési stratégia fogalma és céljai

A komplex társadalmi, gazdasági és funkcionális egészként kezelt, tudatos településfejlesztési folyamat több, egymásra épülő és egymással is kapcsolatban álló tervezési szintből építhető fel. Az ilyen jellegű fejlesztési folyamatnak mindig valamilyen hosszabb távon (12-15 év) elérni kívánt, átfogó vízió/jövőkép megvalósítására kell törekednie. A megvalósításhoz a helyi szintű település-és területfejlesztés tervezési, szabályozási szintjei is segítséget nyújtanak. Ezen fontosabb tervezési eszközök a következők:

- Településfejlesztési koncepció
- Településrendezési, szerkezeti, építési és szabályozási tervek
- Integrált Városfejlesztési Stratégia
- Stratégiából kibontott akcióterületi fejlesztési és intézkedési programok
- Operatív tevékenységekhez kapcsolódó, szükséges megvalósíthatósági,- előkészítő tanulmányok és műszaki, építési tervek, valamint engedélyek

Az *Integrált Városfejlesztési Stratégia* (továbbiakban **IVS**) az európai uniós területfejlesztési eszközrendszer egyik kiemelt és hazánkban az uniós csatlakozástól számítva egyre inkább teret hódító eszköze. Egy olyan szociális érzékenységű, a társadalmi rehabilitációs elvárásokat is szem előtt tartó, stratégiai szemléletű, de megvalósítás orientált tervezési dokumentum, mely középtávrá (7-8 év) fogalmazza meg a település és részeinek stratégiai céljai közül a 2015-ig elérni kívántakat.

Az integrált városfejlesztési stratégia tematikus szempontokat is integráló, területi alapú tervezési szemlélettel készül. Területi alapon hangolja össze a különböző szakpolitikai megközelítéseket úgy, mint gazdaságfejlesztés, környezeti fejlesztés, közlekedésfejlesztés, társadalmi célok megvalósítása, társadalmi mobilitás, humán versenyképesség, szociális ellátórendszer, stb. Összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közszféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Az integrált megközelítés további ismérve, hogy a különböző fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, megvalósítási és fenntartási alternatíváit is összefüggéseiben kezeli, a várható lehetőségek feltárása mellett.

Az integrált városfejlesztési stratégiák szerepe a következő 2013-tól induló és 2019 tartó európai uniós programozási időszakban tovább növekszik. Ennek talán legfőbb oka az, hogy a városfejlesztési tevékenységek finanszírozása a jelenlegi gyakorlatnál lényegesen nagyobb arányban a visszatérítendő forrásokra fog támaszkodni. Ez azért is valószínűsíthető, mert az Unió strukturális és kohéziós politikáját szolgáló forrásokból várhatóan kevesebb jut Magyarországra, mint a jelenlegi időszakban. Ennek fényében joggal várható, hogy megnövekszik a stratégiák és az azok megvalósítása érdekében kivitelezendő operatív szintű projektekkel kapcsolatos fenntarthatósági, életképességi szempontok súlya a külső források odaítélésének folyamatában, továbbá nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a magánszféra is. Ezen folyamatok irányítása és kontrollálása érdekében az önkormányzatnak valós, közös elkötelezettségen alapuló stratégiára van szüksége.

Az IVS készítésének kiemelt szempontja kell legyen, hogy a közösségi források csak olyan beruházásokat fognak kiemelten támogatni, amelyeket a piac önmagában nem valósít meg,

de szükségesek a város fejlődése szempontjából (gyakran a „spill-over” folyamatok elindításához ilyen lökés szükséges).

Az IVS fő elemei:

- a hosszú távú városfejlesztési célok középtávon reálisabban megvalósítható programokká és projekteké váló lebontása,
- a területi alapú, területi szemléletű tervezési módszertan következetes alkalmazása a helyi döntési folyamatokba,
- a fejlesztésbe bevonható források reális becslése, a forrásszerkezet lehetőség szerinti diverzifikálása, az állami források és a magánfejlesztések pénzügyi eszközeinek allokációja,
- a városfejlesztési tevékenységek fókuszálása, elkerülendő a források szétforgácsolódását,
- középtávú preferenciák kialakítása,
- pontos probléma- és lehetőségelemzés,
- átlátható, közösség által elfogadott célok kitűzése és városfejlesztési, városmenedzselési tevékenységek hozzárendelése a célokhoz,
- valós partnerséggel, a társadalom és a gazdaság érdemi szereplőinek széleskörű bevonásával kialakított stratégia, majd a későbbiekben stratégiai monitoring a megvalósításban.

A korábbi településméreti elvárásokkal szemben a 2009-től kezdődő programozási (Új Magyarország Fejlesztési Terv - ÚMFT) időszakról az IVS készítése már városmérettől függetlenül is ajánlott minden központi forrásokra pályázó várossal szemben.

A stratégia elsődlegesen az adott település önkormányzata számára fogalmazza meg az általa irányítható, befolyásolható beavatkozások tervezett irányait, céljait. Mindazonáltal fontos szerepe a stratégiának az annak megvalósulásában érdekelt, a tervezési folyamatba bevont partnerek támogatásának fenntartása, a magán- és civil szféra tevékenységének orientálása szempontjából (PPP projektek igénye).

Optimális esetben érdekeltjévé válhat a stratégiának az a külső szereplő is, amely forrásokat kíván a város fejlődéséhez biztosítani. Ezért is fontos az IVS-ben foglalt fejlesztési irányok beágyazása a magasabb hierarchiájú területi és szakmai fejlesztési dokumentumok által kijelölt szellemiségbe.

Az **IVS**, mint egy adott helyi közösség és gazdaság életébe történő aktív beavatkozást biztosító **tervezési eszköz fő céljai**:

- Adott területek funkcióbővítése, funkcióváltása, vagy funkcióerősítésének feltárása és kidolgozása.
- Folyamatos minőségi környezet biztosítása a lakosság és vállalkozások számára.
- Általános városi funkciók hatékonyabb ellátásának elősegítése.
- Települési vonatkozású gazdaságélénkítés és további munkahelyteremtés.
- Szociális célú beavatkozások meghatározása a társadalmilag leromlott területeken.
- Lehatárolt akcióterületeken élő lakosság életkörülményeinek és életesélyeinek javítása.
- Már meglévő és a jövőbeli további szegregáció csökkentése.

Az IVS a dokumentumon belül a település egységét további részekre, akcióterületekre és szegregátumokra bontja, melyeknek egyedi, de mégis a közös, települési jövőkép eléréshez segítséget nyújtó fejlesztési irányvonalat és az adott problémák fenntartható megoldására vonatkozó javaslatokat dolgoz ki. (3. sz. mellékelt)

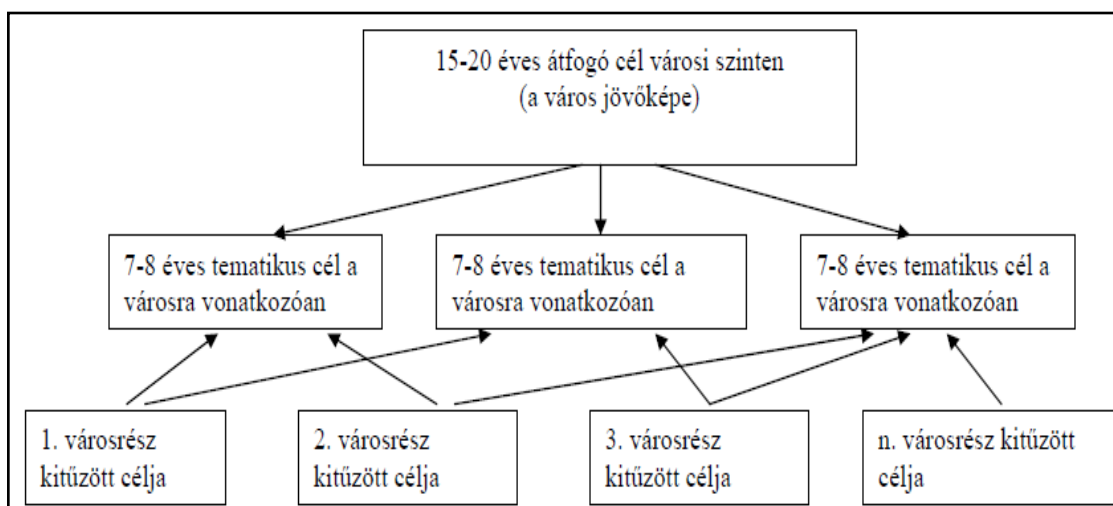
A stratégia időben szűkebb, konkrétabb, középtávú cselekvési programokat és operatív javaslatokat mutat be. Az elkészült és a megfelelő szakmai, társadalmi egyeztetéseken túljutott stratégiát a település helyi képviselőtestülete érdemi tárgyalás után határozati úton jóváhagyja, mellyel a dokumentum elnyeri legitimitását a helyi közösség előtt is.

A monitoring biztosítása és a stratégia időszerűségének, az abban megfogalmazottak teljesülésének mérésére, valamint az esetlegesen szükséges módosítások elvégzése céljából a stratégiát célszerű a választási ciklusok között is 2-3 évente felülvizsgálni.

Az IVS Oroszlány Város Önkormányzatának megbízásából készült az alábbi megfogalmazott célokkal:

- Városrehabilitációs tevékenységek megvalósításához szükséges fejlesztési, stratégiai célok és irányok, valamint a konkrét akcióterületek lehatárolása.
- A települési fő fejlődési pontok meghatározása és területi szemléletet is figyelembe vevő kijelölése.
- A középtávú fejlődési lehetőségek, valamint azok megvalósítását segítő fejlesztési források rendszerezése.
- Fejlesztési elképzelések milyen szervezeti és pénzügyi feltételekkel valósíthatóak meg hatékonyan.
- Általános elvárás volt, hogy egy kifejezetten stratégiai szemléletű 7-8 éves intervallumot kitöltő tervezési dokumentum kerüljön kialakításra, ahol a különböző területek, társadalmi, szociális, gazdasági ágazatok és a speciális településfejlesztési szakmai elképzelések integráltan jelennek meg.

Jelen dokumentum az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, valamint a Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatósága által, az ilyen jellegű tevékenységekre kidolgozott „Városrehabilitáció 2007-2013-ban kézikönyv a városok számára (2007)” című, továbbá annak a 2009. évi, második, javított kiadása módszertani anyagban megfogalmazottak figyelembevételével készült.

Forrás: IVS tervezési célrendszere, saját szerkesztés

1.1. Város rövid történetének bemutatása

Oroszlány a Vértes észak-nyugati lábánál igen szép táji környezetben található, területének egynegyede a Vértesi Tájvédelmi Körzet része. A Tatabányától 15 km-re elhelyezkedő kis faluból, fél évszázad leforgása alatt a bányászat és energetikai ipar több mint 20 000 lakosú, fejlett infrastruktúrával rendelkező kisvárost teremtett. A városnak jó a megközelíthetősége, a Budapest, Balaton és Bécs közötti háromszögben Budapesttől 75 km-re helyezkedik el. A település megközelítését jelentősen megkönnyíti a településhez közel eső M1-es autópálya, melytől mindössze jó negyedóránnyira van. Budapestre is csupán egy órányi az út. A vasúti közlekedés megfelel a kor követelményeinek.

A mai város valamikor a Csák nemzetség ősi szálláshelyéhez tartozott, majd 1701-ben Eszterházy Antal szlovák telepeseket hozatott. Várossá 1954-ben nyilvánították, a lakosság számának növekedése és a település ipari fejlődése révén.

Oroszlányban az ember legkorábbi nyomai a város mai területén az avar korból származnak, melyről a két kora avar kori temetőrészlet feltárása (1957, 1973) során előkerült leletek (pajzsdudorok, lándzsahegyek, vaskések, ékszerek, kerámiák, fémabroncsos favödrök, stb.) tanúskodnak.

Oroszlány nevének eredetét kutatva több magyarázattal is találkozhatunk:

- Kis Lajos szerint: „az elsődleges Oroszlánkő névváltozat előtagja a magyar Oroszlány személynév, utótagja pedig a (hegyi) vár értelemben használt kő főnév”
- Pesty Frigyes szerint: „egy Rege szerint nyerte e hely jelenlegi elnevezését, az itt egy magaslaton hajdan álló Oroszlánkő nevű vártól, mely várnak kapuja fölött két kőből faragott oroszlán állott”.
- Mások szerint a vár ura két rossz lányát a várba zárva tartotta „Ó rossz lány”. További eredet lehet a Csáky család címerében található oroszlán.

Oroszlány környékén, a Vértesalján már az őskorban is éltek emberek. A X. század végétől a Csák nemzetség szállásterülete volt a Vértes. A mai Oroszlányhoz tartozó területen 1107-ben monostort építettek, mely temetkezési helyül is szolgált (Vértesszentkereszt), és feltételezhető, hogy akkoriban építették Oroszlánkő várát, egy jól védhető dombon. Birtoklásukhoz köthető még a szintén Oroszlányhoz tartozó Majki Premontrei Apátság, valamint Gerencsér vár építése. Szintén a város külterületén található Szentgyörgyvár, melynek első említése 1389-ből származik.

1536-ban még feltűnik „Oroszlánkő várának” említése, aztán a török hódoltság idején már nem szerepel a lakott helyek jegyzékében. Valószínűsíthető, hogy a törökök felgyújtották. A XVI. század második felében, ill. a XVII. században a vár és vidéke teljesen lakatlan, neve is „Pusztaroszlánkő”-ként tűnik fel ekkor. A megújulás a török kiűzését követő betelepítési politika révén jött létre. A terület ekkori birtokosai, az Eszterházyak Pozsony, Nyitra és Trencsén vármegyéből származó szlovákokat telepítettek be a pusztai vidékre. A betelepülők feljegyzéseiből kiderül, ekkor még láthatóak voltak a vár romjai, de ennek köveit házaik építéséhez hordták szét.

A Rákóczi-szabadságharc bukása után a fejedelemhez hű Eszterházy Antal követte urát a száműzetésbe, így birtokai a császárhű Eszterházy Józsefre szálltak. Ebben az időben a népesség (jobbágycsaládok) igen alacsony a faluban, mindössze húsz körüli. Az

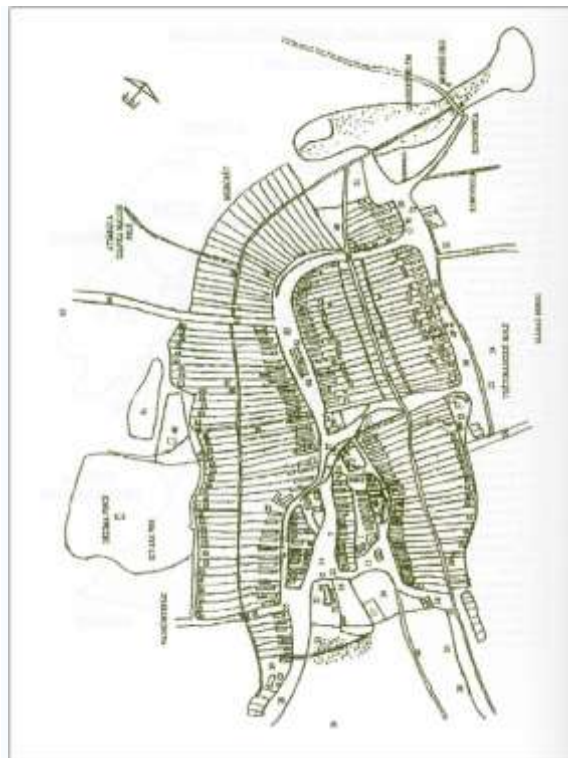

úrbérrendezés idején már 117 fő jobbágy, valamint 50 fő zsellér és családja élt itt, az 1820-as években már 598 lakója volt a falunak.

Végváriné Babirák Ilona (Oroszlány térképe, 1826.)

Végváriné Babirák Ilona (Oroszlány térképe, 1886.)

1946-ban a lakosság száma 1740 fő. A felszabadulás után a legfontosabb feladat a rombolások helyreállítása volt, ami 4 szakaszban valósult meg. Az igazi fejlesztés 1949-ben kezdődött, ekkor olyan település kialakítása volt a cél, ami egyúttal egy nagyobb területre kiterjedő településhálózat központja is lehet. 1951-ben az itt lakók száma 8 700 fő

Oroszlány lakosságszáma 2001-ig, a szénbányászat kezdetétől:

Év	Lakosság száma (fő)
1937	1 557
1946	1 740
1949	3 740
1954	6 596
1960	13 100
1962	16 639
1963	17 567
1964	18 119
1970	18 482
1973	19 300
1976	19 917
1980	20 600
1985	22 620
1990	21 053
2001	20 487

Forrás: Kardics István

A 40-es 50 –es években megváltozott az itt élő emberek sorsa, a település arculata, ami elsősorban a szénbányászat megjelenésének köszönhető. Oroszlány község külterületén és az oroszlányi szénmedence más területein már 1925-től megkezdte a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. a szénkutatóást, de az első bányanyitásra 1937-ig kellett várni (XVI. akna). A világháborús energia konjunktúra, azután itt is további aknák létesítésére ösztönözte a MÁK Rt-t is (XVIII. akna, XVII. akna). 1941. december 1-től lép üzembe az oroszlány-tatabányai kötélpálya.

Az 1945 után létrejött kormány a szénbányászatot vette elsőként állami tulajdonba (1946.12.31.) és folytatta az oroszlányi szénmedencében a bányauzemek telepítését. 1948-ban lép be a termelésébe a XVII.-es akna, 1951-ben pedig a XX.-akna mélyítése. 1951-ben a tatabányai- környei vasútvonalat kiépítik Oroszlányig, 1950-52 között a növekvő ipari energiaszükséglet miatt Tatabányáról újabb 22 KV-os távvezeték létesül.

A gazdasági fejlődés Oroszlány várossá nyilvánítását eredményezte 1954-ben (lakosság száma 6596 fő). A számos új munkalehetőség, a kedvező lakásfeltételek a lakosság számának rohamos növekedéséhez vezetett. Az ország szinte egész területéről és jelentős számban távoli településeiről (Brennbergbánya, Heves megy, Szöny, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Zala megyéből) ideköltözött családok igen változatos összetételű népesség kialakulását eredményezték. A növekvő lakosság számával párhuzamosan növekedett a cigány lakosság száma is városunkban. Nagyrészt Zala és Heves megyéből, szervezett keretek között hozták őket a településre, a népességszám növelési tervek megvalósítása érdekében. Letelepedésükre jellemző volt, hogy a már hosszabb idő óta meglévő, mai bokodi kanyarnál lévő „cigány szekértelep” és a régi falusi temető sarkánál lévő apró telkeken élőkön túl új cigánykolóniák jöttek létre. Elsősorban a város külterületén épült putrikban (egészen 1960/70-es évekig a mai Nyíres dűlő helyén) és a megüresedett „6 ajtós” barakklakásokban éltek.

Az 50-es években épült fel az Óváros, melynek legjellegzetesebb épülete a Városkapu.

60-as években újabb 1 061 db összkomfortos lakás épült a városban. 1957. január 1-től a tatabányai és oroszlányi szénmedencék bányászata kettévált, s létrejött az Oroszlányi Szénbányák. A vállalat folytatta a bányatelepítéseket, mert a déloroszlányi medence égőpala vagyonára 1958-ban megkezdik a 200 MW teljesítményű Oroszlányi Hőerőmű építését. 1960-ban állt üzembe az első villamos energiatermelő blokk.

A 60-as években felavatták a Sportstadiont, és megalakult a Hőerőmű Vállalat. Megépítették a Béke-szállót, mely 250 bányásznak biztosított elhelyezést, megnyitották a falusi Művelődési Otthont, 1963-ban megépült a Hő központ, 1964-ben pedig a Víztorony.

A város első ütemű gyors fejlődése a 60-as évek közepéig tartott, akkor a szénbányászat visszafejlesztése a város fejlődését is mérsékelte. Ezt követően további fejlesztésekre lett szükség, hiszen 1974-ben népességi, születési csúcs jelentkezett a településen, melyre a teljes intézményrendszer is kiépült (uszoda, iskola, sportcsarnok). A demográfiai csúcsra tervezett intézményrendszer ma már teherként jelentkezik az önkormányzat költségvetésében.

A 80-as évek egyszerre mutatta a városban a változás és a stagnálás jelét. Jelentkeztek az egy lábbon állás okozta nehézségek (bányászat). Ekkoriban futottak fel kifejezetten a nők foglalkoztatására létesített üzemek: a Cipőgyár és a Kontakta. A látványos fejlődés

időszaka lejárt, igazi megtorpanás azonban akkor még nem jelentkezett. Ez a nagy lendületű EOCÉN program márkushegyi (Pusztavám) beindításának és az Oroszlányi Hőerőmű rekonstrukciójának köszönhető. Az újdonságnak számító kábeltelevíziós rendszer kiépítése is ekkora tehető.

A rendszerváltást követően Oroszlány gazdasági szerkezete gyökeresen átalakult, amely eredményeként az eredetileg főleg a bányászaton alapuló városban a korszerű ipari és szolgáltatási üzemek is betelepültek. Ez volt a város második hőskorszaka. Nagyméretű infrastrukturális fejlesztések mentek végbe.

A 90-es években a szénbányászat átalakítására került sor, bezárásra kerültek a gazdaságtalannak ítélt bányák. 1994. április 1-ével létrejött bánya-erőmű integráció az oroszlányi és tatabányai medencében még megmaradt bányákat ismét egy vállalatban egyesítette az általunk kiszolgált erőművekkel együtt. Ma már csak a Márkushegyi Bányüzem és az Oroszlányi Hőerőmű termel a Vértesi Erőmű Zrt-n belül.

A város elsők között szerezte meg a hivatalos Ipari Parki státuszt (1997-től adható ilyen jogcím), melynek kezdte 1992-re nyúlik vissza. Ezt követően (1997) a nagyobb gazdasági társaságok fokozatosan betelepültek a városba, mellyel a bányászati-energetikai szektor egyeduralma oldódni kezdett. 1993-ban a város megfogalmazta a rendszerváltás utáni első, jelentős gazdasági programját. Ennek legfontosabb céljai a következők voltak:

1. Ipari Park kialakításának elindítása a gazdasági diverzifikáció érdekében,
2. térségi szerep hangsúlyosabb erősítése (az elmúlt 20 évben két jelentősebb eredménye volt csupán: a Tűzoltóság létrejötte, illetve az OSZ Zrt térségi szolgáltatóvá válása),
3. infrastruktúra teljes körű biztosítása a lakosság és a gazdaság részére,
4. turizmus fejlesztésének felvetése.

Nem kifejezetten célként szerepelt a programban, de nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy hosszabb távon a helyi szénbányászat leépül, de az energetikai szektort, legalább 2014-ig fenn kell tartani, a VÉRT Zrt. amíg lehetséges működésben, termelésben maradjon. Ez azért is rendkívül fontos, mert a város távhőellátására vonatkozóan is, 2020-ig szóló, hosszú távú szerződés van életben, mely az energiaértékesítés/energiavásárlásra vonatkozik.

A gazdasági változásokat fokozatosan követték a városi, szolgáltatási funkciók számának és minőségének bővülése (Szakrendelő, korszerű szennyvíztelep, lakás és lakópark építések, új kereskedelmi egységek betelepülése, közterület, út és intézmény felújítások). Ma nyugodtan kijelenthető, hogy a város újjászületett, gazdasága szilárd alapokon nyugszik, ugyanakkor megjelentek olyan problémák és hiányosságok, amelyek a város jövőbeli regionális versenypozícióját és a kisvárosok között elfoglalt helyének megtartását gyengítik, illetve veszélyeztetik.

Földrajzi, humán és infrastrukturális adottságaink indokoltá teszik azt az elvárást, hogy Oroszlány a Közép-Dunántúli régió egy jelentős innovatív ipari központjává, valamint a Vértesi Tájvédelmi Körzet idegenforgalmának szervező fővárosává váljon.

A működő tíz bányauzemből jelenleg már csak a márkushegyi bányauzem működik. Ennek megfelelően a munkanélküliek száma is fokozatosan emelkedik, hiszen elsősorban ezt a népességet érinti a legjobban.

A település hosszú távú fejlődése szempontjából elengedhetetlen Oroszlány városi rangjának erősítése, kistérségi központtá fejlesztése. Ennek érdekében feltétlenül szükség van a megfelelő intézményhálózat működtetésére. Másik alapvető feltétel a város ipari szerkezetének az átalakítása, hiszen a kivonuló bányászat helyett (a még működő bánya és a szénkészletét felhasználó erőmű előreláthatólag néhány évig még üzemel) a hosszabb távon megtelepedő helyi ipar lehet a jövő kulcsa.

Az idegenforgalom szempontjából Oroszlány adottságai megfelelőek ahhoz, hogy be tudjon kapcsolódni a turizmus nagy körforgalmába, hiszen Majk a helyi pihenési lehetőségen túl országos, sőt európai szintű idegenforgalmi és kulturális központtá válhat.

Majk/Majk-puszta

Európa-szerte is kurióznak számító barokk műemlék együttes és kultúra, valamint gazdaságtörténeti tájszerkezeti egység története röviden az alábbiakban foglalható össze.

1733-ban a vidék birtokosa, Esterházy József alapította a kamalduli remeteséget, melynek 1200 holdas pusztát, tavakat és malmokat is adományozott.

A majki kolostor alapításának háttérében a 150 éves török hódoltság alóli felszabadítási harcok véres küzdelmei, majd Lipót császár politikai nyomásával meginduló Thököly-féle felkelés áll, amely a Rákóczi Ferenc idejében szabadságharccá szélesedett.

A törökök kiverése után a „Geszesi uradalmat”, amelynek Majkpuszta is részét képezte Eszterházy I. Ferenc fia, Antal, József és II. Ferenc kapták meg.

A kolostoralapítás, az eltérő politikai véleményt képviselők megbékélését is szolgálta, mely megfigyelhető a cellaházakat alapító családok esetében is. A kolostor Nepomuki Szt. János, a néma hallgatás szentjének pártfogásába helyezése is az ellentétekkel, a sok vérontással megterhelt múlton felülemelkedő és kölcsönösen megbocsátó lezárásának szándékát jelzi. A majki kamalduli kolostort tehát, az ekkor soknemzetiségű, sokvallású Magyarországon, az alapító Eszterházy József és családja a megbékélés és kiengesztelődés szándékával hozta létre

Az épületegyüttes megtervezésével Esterházy József a neves osztrák barokk építész, Franz Anton Pilgramot (1699-1761) bízta meg. A remeteség épületei által körülfogott templom alapjait 1753-ban tették le, és az alapkövel együtt a hallgatás jelképeként egy halat is elhelyeztek. Pilgram koncepciója nem valósulhatott meg maradéktalanul: az 1770-ben befejeződött építkezés során az eredetileg tervezett húsz remetelakból csak tizenhét készült el. A házak magyar arisztokrata családok adományából épültek, donációjukat a lakok főhomlokzatán elhelyezett címerük jelzi.

A Vértes-hegység északi részén fekvő Majk területét az Árpád-korban a Csák nemzetség kapta meg királyi adománybirtokként. Első okleveles említése 1235-ből való, amikor is a veszprémi esperességhez tartozó fiókegyházként említik. Okleveles adatok igazolják azt is, hogy már 1252 előtt fenn állt a **Majki Premontrei Prépostság**, amelynek a patrónusa a Nagyboldogasszony volt.

Az évszázadok során többször gazdát cserélt Majk területe és maga a prépostság is, amely a 16. század első felében a Vértes falvainak nagy részét feldúló, felégető, portyázó török csapatok útvonalába esett. 1727-ben gróf Esterházy József országbíró, Komárom megye főispánja vásárolta meg az 1200 hold területű, szántóföldből, szőlőből, rétből, legelőből, erdőből, halastóból, három malomból és a volt premontrei kolostor és templom romjaiból álló Majk-puszta területét. Ő volt az, aki majki birtokát 1733-ban a kamalduli szerzetesrendnek adományozta a remeteség megépítéséhez.

A Majki Kamalduli Remeteség előzménye a mai épületegyüttestől dél-keletre felépített **Nagyboldogasszony premontrei prépostság** volt, amely a török idők alatt elnéptelenedett és romossá vált.

A tó feletti dombon áll az 1736 és 1757 között épült **Celli Mária-kápolna**, mely korábban megépült, mint a remeteség temploma: a remeték oda jártak imádkozni, amíg nem volt saját templomuk. Később a nők használták, akik nem léphettek be a kolostor területére. Terveit Franz Anton Pilgram készítette. A csehsüveg-boltozattal fedett téglalap alaprajzú hajóhoz kis szentély csatlakozik, bejáratához eredetileg huszonegy márványlépcső vezetett.

A **lakókastély és az épületegyüttes** 1945 után elvesztette funkcióját. Majk 1945 után katonai kórház, munkásszálló, a Magyar Írónők alkotóműhelye volt. 1952-ben került államosításra. 1964-ben Mezőgazdasági szakmunkásképző Iskola és kollégium működött a falak között. Az 1960-as évektől került sor a műemléki értékek felmérésére, és a hasznosítási tervek előkészítésére. 1984 után indult el a részleges hasznosítás és az 1990-es évek első felében több cég és társadalmi szervezet támogatásával felújításra kerültek a cellaházak (17 darab). A teljes épületegyüttes a táji, műemléki környezetével együtt 1993-ban nyerte el a védettségét. A részben felújított cellaházak üdülőként, ill. múzeumként működnek. 2001-ben került a Műemlékek Állami Gondnokságának kezelésébe.

1.2. Oroszlány város szerepe a térszerkezeti hierarchiában

1.2.1. A térség településhálózatán belüli pozicionálás

Oroszlány város a Dunántúl északkeleti részén, a Közép-dunántúli Régió belső, megközelítőleg középső területén helyezkedik el. Komárom-Esztergom megyén belül, annak délkeleti határán, jellegzetes dombsági és középhegységi térszinek találkozásánál, a Vértes-hegység közvetlen nyugati előterében fekszik. A település a megyén belül egy belső, városi rangú település „hiányos” terület délkeleti lezárásában található. A környező városok inkább északi, északnyugati karéjban (Tatabánya, Tata) és kissé távolabb egy nyugati fél gyűrűben helyezkednek el (Kisbér, Bábolna, Ács, Komárom). Déli irányba Mór városa jelent hasonló méretű és funkciójú térszerkezeti alközpontot, mely településsel a megyehatáron átnyúló élénk kapcsolatok és Székesfehérvár, mint régiós központ felé meghatározó közlekedési folyosó köti össze.

A nevezett városok közül csak Komárom, részben Tata és Tatabánya tartozik méretileg és funkciómennyiséget tekintve magasabb településhierarchiai osztályba. A szűkebb „mezotérség” városainak közúton mért, közvetlen távolságát és megközelítési idejét az alábbi táblázat szemlélteti:

Település	Közúti távolság (km)	Megközelítési idő (perc)
Tatabánya	14	18
Tata	19	20
Komárom	36	40
Ács	47	45
Bábolna	40	50
Kisbér	28	35
Mór	21	30
Bicske	40	40
Székesfehérvár	42	40

Távolságok Oroszlány városától

A közlekedés földrajzi és településszerkezeti helyzetet illetően a város fekvése előnyösnek tekinthető, mivel két megyeszékhely között (Tatabánya - Komárom-Esztergom megye és Székesfehérvár - Fejér megye), az azokat összekötő közlekedési tengelynél, valamint a regionális központoktól (Székesfehérvár - Közép-dunántúli Régió és Győr - Nyugat-magyarországi Régió) és alközpontoktól (Tatabánya, Veszprém) megközelítőleg azonos távolságokra fekszik, és azok döntően magasabb rendű, vagy fő közlekedési útvonalakon elérhetőek. A tágabb térségi kapcsolódás legfontosabb tengelyei az M1 autópálya (Budapest 72 km) és tatabányai kapcsolódáson keresztül a Budapest- Győr- Hegyeshalom vasútvonal.

Az autópályáról, mint kiemelt közlekedési tengelyről Bicskén és Csákváron át a 8126 sz. és 8119 sz. úton, Tatabánya felől Környe keresztezésével a 8135 sz. és 8143 sz. utakon érhető el. A tatai autópálya lehajtóról szintén a 8143 sz. úton érhető el a település, melyről a regionális központ Székesfehérvár a 8119 sz. és a 8143 sz. majd 81 sz. utakon gyorsan elérhető. A várost és körzetét érinti a megyeszékhelyek és regionális központok közúti megközelíthetőségét javító útfelújítási program. Ennek részeként a 8119 sz. és a 8143 sz. (Oroszlány városon belül is) közutak 2008-2009. évben felújításra kerültek. A közlekedési kapcsolatok és lehetőségek bemutatásánál mindenképpen meg kell említeni a várostól 2

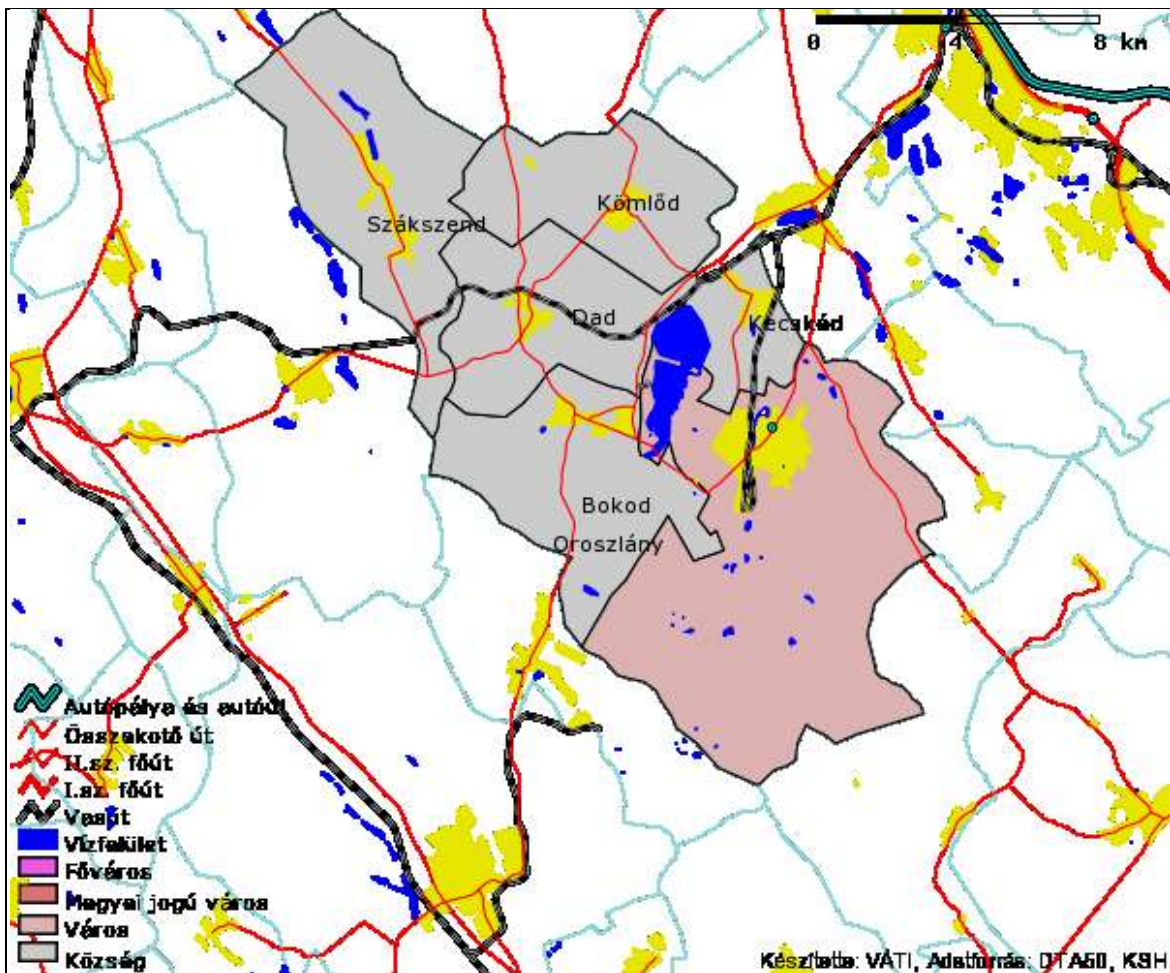

km-re található, igaz Kecskéd község közigazgatási területéhez tartozó füves felületű sport repülőteret (a repülőtér nem fejleszhető közforgalmi repülőtérre) is.

A településhálózat alsóbb szintjeit vizsgálva a város kistérségi szerepe kiemeltnek tekinthető. Oroszlány tölti be az Oroszlányi kistérség központi szerepét és egyéb igazgatási, funkcióit. A város által nyújtott kistérségi hatókörű szolgáltatások sokrétűek, egyebek mellett egészségügyi szakellátást, középfokú oktatási, közigazgatási, közhatalmi, kereskedelmi és egyéb szolgáltatásokat nyújt a kistérség települései számára (a funkcióellátottságról bővebben lásd a városi funkciók ismertetéséről szóló részt).

1.2.2. Oroszlányi kistérség településeinek egymáshoz viszonyított elhelyezkedése, közigazgatási területi

A település méretéből és funkcióiból eredő központi szerepet az Oroszlányi Többcélú Kistérségi Társulás élén betöltött elnöki mivolta is erősíti. A település környékét és a környező községeket felölelő kistérség Komárom-Esztergom megyében a legkisebb, megközelítőleg 200 km² (199,38), lakónépessége 2007-ben 27 334 fő volt. A kistérség az 1945 előtt létezett Tatai járás délkeleti, csonka és mai napig periférikus részéből alakult ki. A terület periférikus fekvését jelezi, hogy maga a település hovatartozása is Fejér és Komárom megyék között többször változott. Földrajzi fekvése ellenére az egyházi hierarchiát tekintve a mai napig Fejér megyéhez tartozik.

Forrás: Az Oroszlányi kistérség, készítette VÁTI

Oroszlányi kistérség településeinek terület és lakosság adatai 2007. évben:

Település	Terület (hektár)	Lakónépesség (fő)	Állandó népesség (fő)
Bokod	2 992	2 280	2 298
Dad	2 374	1 048	1 100
Kecskéd	1 108	2 000	2 008
Kömlőd	2 284	1 236	1 103
Szákszend	3 593	1 540	1 575
Oroszlány	7 587	19 230	20 045
Összesen	19 938	27 334	28 129

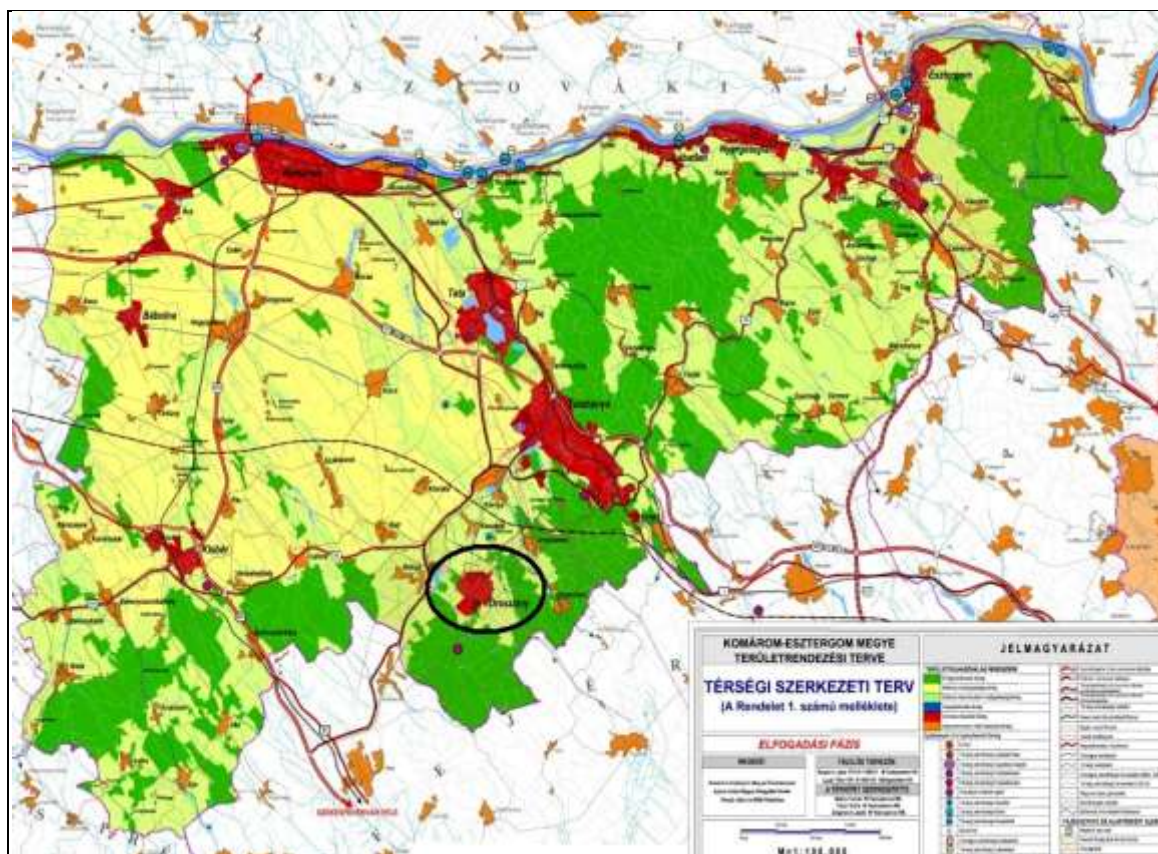
Forrás: KSH 2007

Mint az Oroszlányi kistérség néhány adatát szemléltető táblázatból is látható az egyetlen város, Oroszlány meghatározó demográfiai, területi és funkcionális „túlsúllyal” vesz részt a kistérségi igazgatási szintben. Ez az arány a szomszédos kistérségek közül főleg Tatabányára, Móra és Tátára jellemző. A néha túlzottnak tekinthető urbánus – rurális „erőfölény” sajnos a Közép-dunántúli Régió számos kistérségében is belső feszültségeket és a partnerségi helyett gyakran versengő kapcsolatokat alakít ki. Ez a tendencia az Oroszlányi kistérség esetében szerencsére nem jellemző, amiben az immáron többfajta intézményfenntartó és feladatellátó társulás működése is szerepet játszik.

Közigazgatásilag, a területi lefedettséget tekintve Oroszlány 1 Eurorégióval (Vág-Duna Eurorégió, Tatabányán keresztül) 6 kistérséggel (Mór, Kisbér, Komárom, Tata, Tatabánya, Bicske) és 8 (Várgesztes, Vértessomló, Kecskéd, Környe, Bokod, Pusztavám, Gánt, Csákvár) településsel szomszédos, de ezek közül jelenleg sajnos csak hárommal (Környe, Kecskéd, Bokod) köti össze közvetlenül országos mellékút. Ezt a tényt mindenképpen fontos kiemelni és a jövőbeli fejlesztések kijelölésénél és a közlekedési és területi kapcsolatok erősítésénél javítani kell az állapotot. Az új közlekedési tengelyek megépítése elsősorban - a turisztikai folyamatok lekövetése miatt is - a Vértes szomszédos községei felé (Várgesztes, Vértessomló), valamint a megyeszékhely Tatabánya és a régiós székhely Székesfehérvár szintén fejlesztendő közlekedési tengelye felé lenne indokolt.

A kedvező földrajzi fekvése mellett is közlekedésszerkezeti jellemzője és egyben gyengesége is a településnek, hogy a középtérségi szerepe és 20 000-es lakosságszáma ellenére sem érinti közvetlenül országos jelentőségű közút, a fő közlekedési tengelyek közvetlenül nem haladnak át rajta, csak bekötő szakaszokkal kapcsolódik azokhoz. Ez a tény is kijelöli a település középtávú stratégiájának egyik legfontosabb célkitűzését, a közlekedési, megközelíthetőségi és területi kapcsolatok minőség és volumenbeli fejlesztését. Azonban e célok mellett, a közúti közlekedés dominanciája mellett sem szabad elfeledkezni a meglévő vasúti hálózatok stratégiai fejlesztésével és bővítésével kapcsolatban korábban felmerült elképzelésekről sem (Oroszlány- Pusztavám- Mór- Székesfehérvár vasúti mellékvonal, és az új „nagysebességű vasútvonal” különböző Vértesen és Bakonyalján áthaladó variációi Bécs- Budapest között.). A közúti kapcsolatok javításának jó alapot adhat majd, ha beindul a Tatabányán áthaladó 1-es (régi 100-as) út dél-délnyugatról elkerülő szakaszának építése (kapcsolódási, elágazási pontok).

Forrás: Térségi Szerkezeti Terv: Oroszlány elhelyezkedése

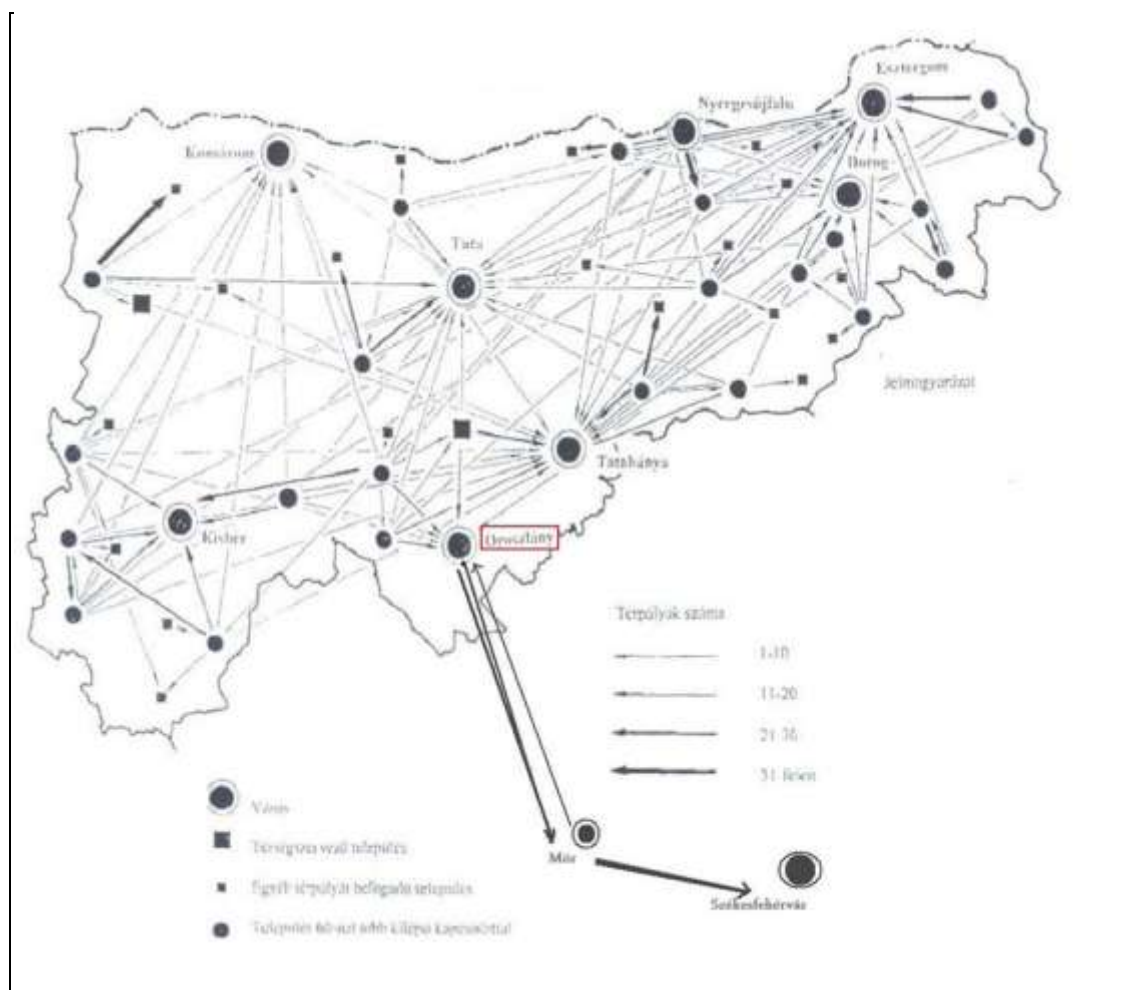
A Dunántúli-középhegységet és Komárom-Esztergom megyét korábban különösen jellemző energetikai és nehézipari tengelyek (Kelet-Nyugat irányú és Délnyugat-Északkelet irányú) egyik kiemelt tagjának szerepét évtizedekig Oroszlány töltötte be. Ez a szerep, ha mára csökkent is a városban, az energetika és bányászat kapcsán azért kiemelt tényezőként még megmaradt (Vért Zrt. Bokodi Erőmű, Márkushegyi Bányászati Üzem, mint az ország utolsó mélyművelésű szénbányája). Ezen túl a város sikerrel kapcsolódott be a korábbi energetikai tengely városait jellemző ipari-gazdasági szerkezet átalakításba az Ipari Park kialakításával és fejlesztésével (az országban először nyerte el a hivatalos Ipari Park címet 1997-ben). A megszerzett pozíció fenntartásához és a további gazdaságélénkítés beindításához azonban az Ipari Park bővítésén túl szükség van a logisztikai, közlekedési lehetőségek további fejlesztésére és a betelepülő munkaerő számára megfelelő színvonalú élet és lakáskörülmények biztosítására is.

A közlekedési kapcsolatok mibenlétén túl, további hátráltató tényezőként és a települések közti térségi versenyben versenyhátrányként jelentkezhet az, hogy több kutatás alapján is Oroszlány vonzáskörzete csupán a város közvetlen környezetére terjed ki. Ennek megfelelően a többi nagyobb és közepes méretű település, így Tatabánya és Tata, valamint szélesebb kitékintésben Komárom szerepét eddig nem tudta jelentősen befolyásolni. A területi folyamatokra jellemző adat, hogy Oroszlány saját kistérségén belül is a térkapcsolati térpályák 39 %-át Tatabánya és csak a 29 %-át Oroszlány fogja össze. Ez a tendencia az oktatási, szórakozási és kereskedelmi térpályák esetében még inkább kirajzolódik. A helyzet feloldása korán sem egyszerű, számos külső tényező befolyásolhatja. A különbség csökkentéséhez azonban biztosan szükség lesz az Oroszlány által biztosított városi funkciók - különösen rekreációs és kulturális - további bővítésére.

Mindezekon túl érdemes lenne vizsgálni a térkapcsolati pályákat Mór és Székesfehérvár felé is. Elsősorban funkcióellátottság és foglalkoztatás miatt.

Forrás: MTA: Oroszlány és kistérsége területfejlesztési stratégia, Komárom-Esztergom megye térkapcsolatainak hálózati intenzitása

A Közép-dunántúli- Régió és a regionális, NUTS II területi-tervezési szintek közötti funkció és kapcsolati rendszerben a település egyelőre és várhatóan az elkövetkező 7-8 évben is alárendeltebb szerepet fog betölteni.

A három szomszédos megye Komárom-Esztergom, Fejér és Veszprém által alkotott magasabb szintű területfejlesztési és gazdaságfejlesztési egységen belül a település még mindig egy belső perifériás terület keleti lezárásában található. A regionális fejlesztési pólusok (Székesfehérvár és Veszprém, mint fejlesztési társközpont) közvetlen háttéréből, vonzáskörzetéből már kiesnek, de a regionális fejlesztési alközpont (Tatabánya) és a régió központját összekötő gazdasági, szerkezeti térhálóba belesik, így annak dinamizáló hatásából részesedhet. A társadalom és gazdaság-szervezési szerepet tekintve, reálisabb esély, hogy a megye meglévő, belső perifériaként és részben funkcióhiánnyal küzdő, döntően rurális területként jellemezhető területegységeinek, egy kvázi gazdaságélénkítő, turizmus-csomóponti és szervezeti alközpontjává váljon. Ez azért is indokolt lehet, mivel a település Komárom-Esztergom megye egyre inkább az összefüggőség irányába mutató, urbanizációs tengelyének, a szomszédos megye és régióközpont felé nyitó végpontja lesz. Az a tengely térszerkezeti és természet földrajzilag a Duna vonalától a Tatai-árok és Által-ér völgyét tölti ki. Ezen tengely további

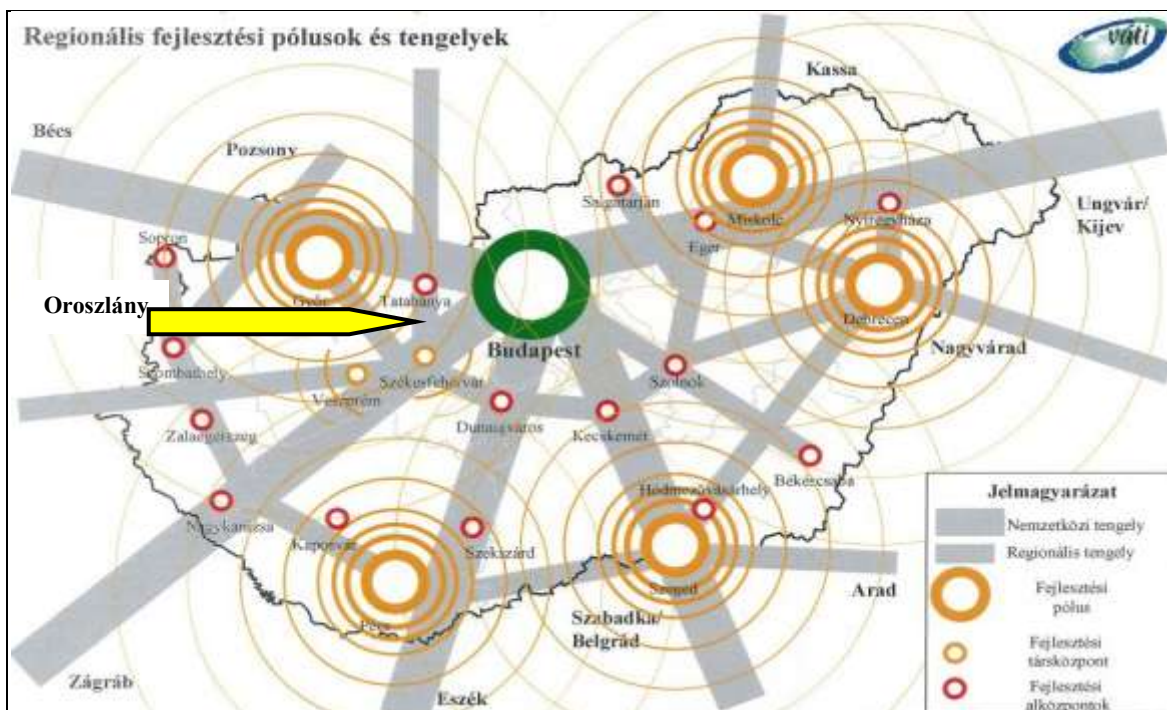

kibontása két irányba a 81-es út felé Mór-Székesfehérvárra és az M1-es autópálya felé északkeleti irányba Bicske-Zsámbék irányába folytatódhat.

Forrás: VÁTI: Oroszlány és kistérsége

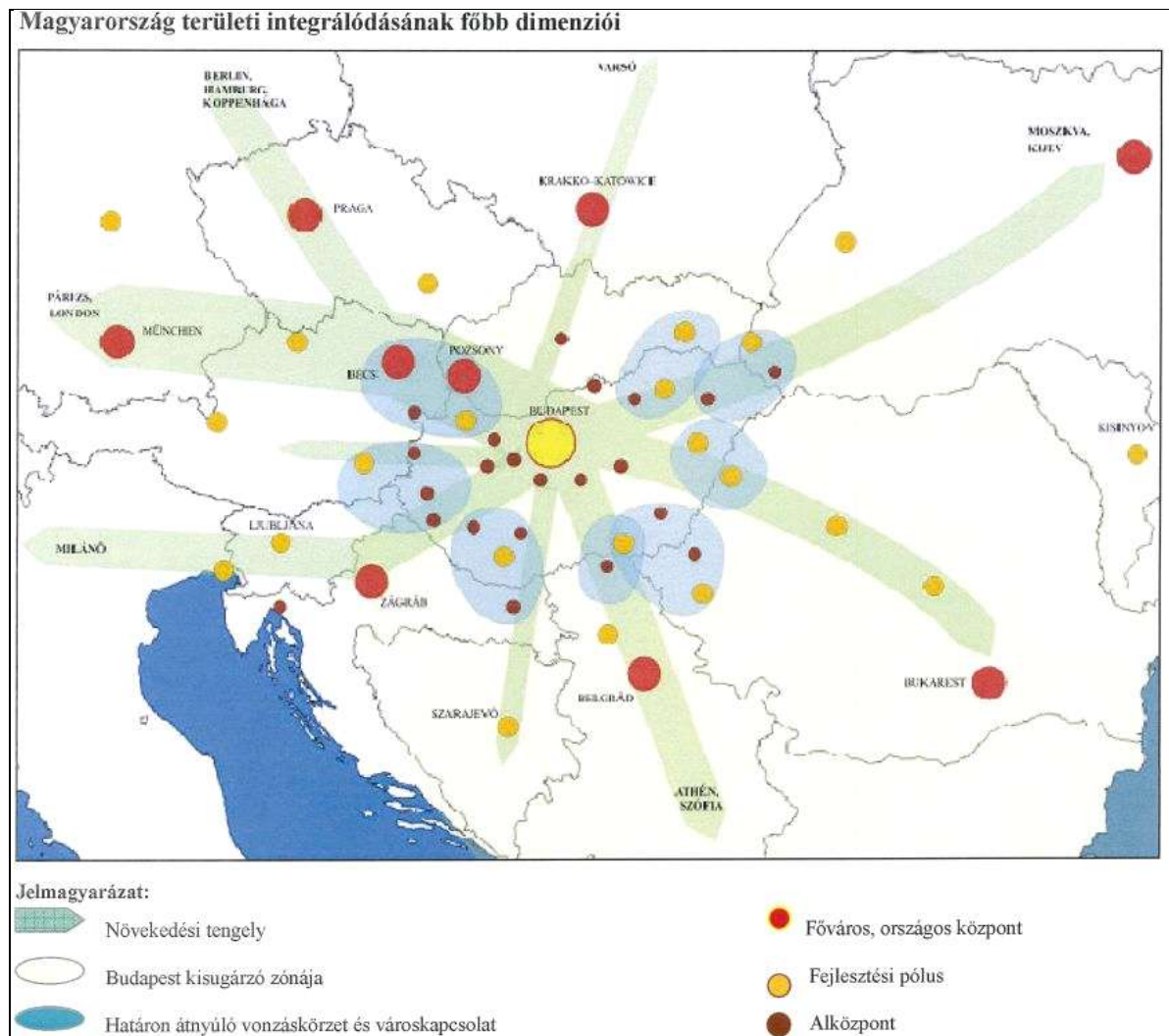
Forrás: VÁTI

Amennyiben még szélesebb, kontinentális kitekintésben vizsgáljuk a térszerkezeti pozíciót az is kedvezőnek vehető, fejlődési potenciált hordoz magában. A város egyrészt a kiemelt Bécs-Budapest tengely, másrészt a Közép-dunántúli Régió belül található 2 nagy közlekedési és térszervezési, több határon is átnyúló „Euro folyosó” kapcsolódási pontjának közelében helyezkedik el.

IV. folyosó: Berlin- Prága- Bécs- Budapest- Isztambul és **V. folyosó:** Velence- Ljubljana- Budapest- Ungvár- Lvov. Az alábbi ábrán látható, hogy Oroszlány térsége 2 fő és egy alsóbb rendű, nemzetközi növekedési tengely kapcsolódási pontjában helyezkedik el.

Forrás: Tatabánya Megyei Jogú Város IVS: Magyarország területi integrálódásának főbb dimenziói

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. Társadalmi helyzet

2.1.1. Demográfiai jellemzők

A társadalmi helyzet értékelésére demográfiai, foglalkoztatottsági, képzettségi, egészségügyi, valamint a jövedelmi javakat vizsgáltuk meg.

Oroszlány teljes lakónépessége a KSH adatai szerint 2007. év végén 19 133 fő volt. Oroszlány város népességszámának alakulását is a KSH, illetve a TEIR adatainak felhasználásával vizsgáltuk meg.

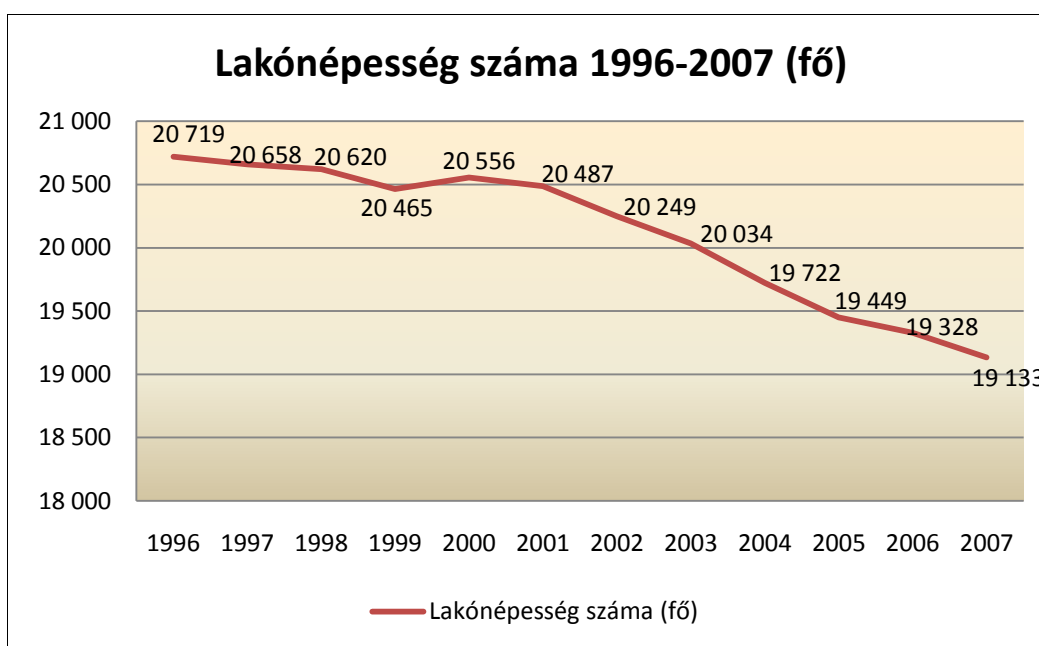
A lakónépesség alakulására az 1960-70-es években az ipari fejlődés volt nagy hatással, jelentős bevándorlást eredményezve. Az 1970-es évek végétől a természetes szaporodás határozta meg a város lakosságának számát, amely kisebb mértékben ugyan, de folyamatos növekedést mutatott.

A természetes szaporodás volt jellemző egészen 1994-ig, majd ezt egy megközelítőleg stagnáló tendencia váltotta fel egészen 1998-ig. Ettől kezdve azonban már természetes fogyásról beszélünk.

A vándorlási értékek ugyan változóak voltak, de az 1990-es évek közepétől már az elvándorlás mértéke meghaladta az odavándorlásét. Összességében a város vándorlási vesztesége, mintegy 5 % volt, mértéke meghaladta az 1970 és 1980-as éveket is.

Napjainkra a helyzet nem változott. 2001 végére a lakónépesség szám csökkenés időszakosan ugyan megállni látszott, de ezt követően újra fokozatos csökkenés mutatkozott, így a lakosság jóval 20 000 fő alá csökkent.

Oroszlány lakónépességének változása az elmúlt 12 évben

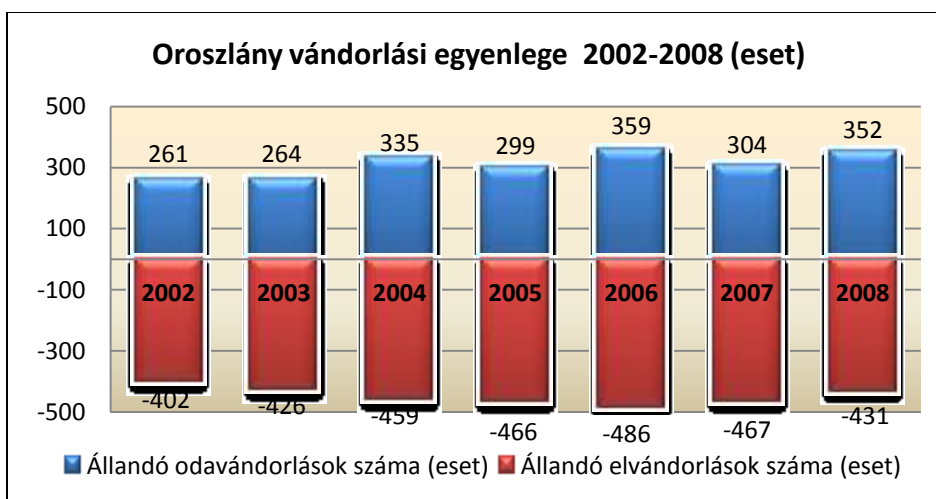
Forrás: KSH és saját szerkesztés

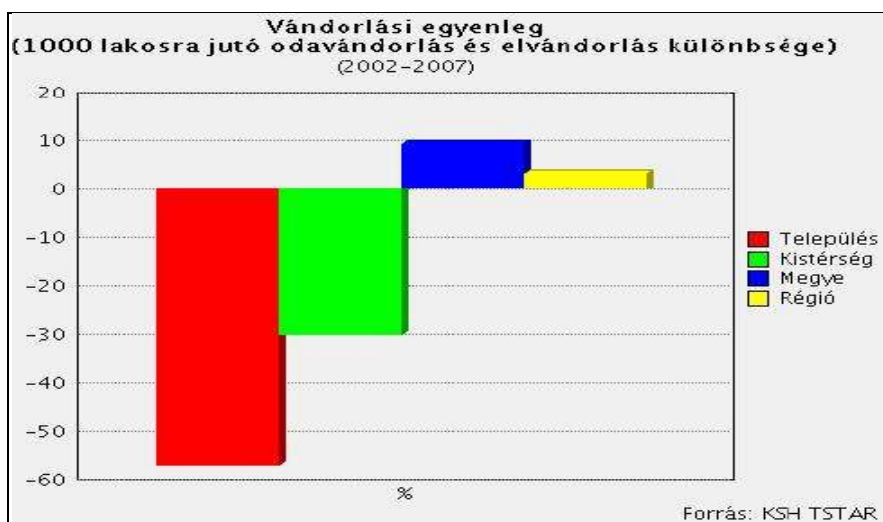

Oroszlányon a **lakosok száma** 2007-ben 19 133 fő (252 fő/km²) közel ezerhatszáz fővel kevesebb, mint tizenkét évvel ezelőtt. A lakosság számának **csökkenése** alapvetően a **negatív vándorlási egyenlegnek** köszönhető. Az oroszlányi kistérséget tekintve, népességszámának csökkenése valamivel kedvezőbb, mintegy 3 %-ra tehető, de ezzel ellentétben a Komárom-Esztergom megyei tendencia 3-4 %-os növekedést mutat. A halálozások száma rendre meghaladta az élve születések számát, így a negatív vándorlási egyenleg tovább növeli a különbséget, ennek köszönhetően Oroszlány lakossága az elmúlt években folyamatosan csökkent.

A népmozgalmi tendenciával kapcsolatban ki kell emelni, hogy a település infrastruktúrája, lakásállománya, szolgáltatási és intézményi szektora a jelenlegi lélekszámnál érezhetően nagyobbra lett tervezve és kialakítva. Ahogy csökken a lakosság szám e területek hatékonysága, kihasználtsága és így fenntarthatósága is gyorsan a kritikusan alacsony szintre süllyedhet, aminek már jelei érezhetőek. Mindazonáltal ez a tendencia nem meglepő, ez a szocialista iparvárosok jellemzője a rendszerváltás óta. Azonban a fejlesztési stratégia megalkotásánál a gazdasági, társadalmi ellátórendszerek hatékony működtetése miatt is célszerű a népesség növekedésére összpontosítani. A népességszám csökkenéséhez hozzá tartozik a korábban jelentős, mintegy 1000 fős állandóan jelenlévő vendégmunkaerő-szám eltűnése is.

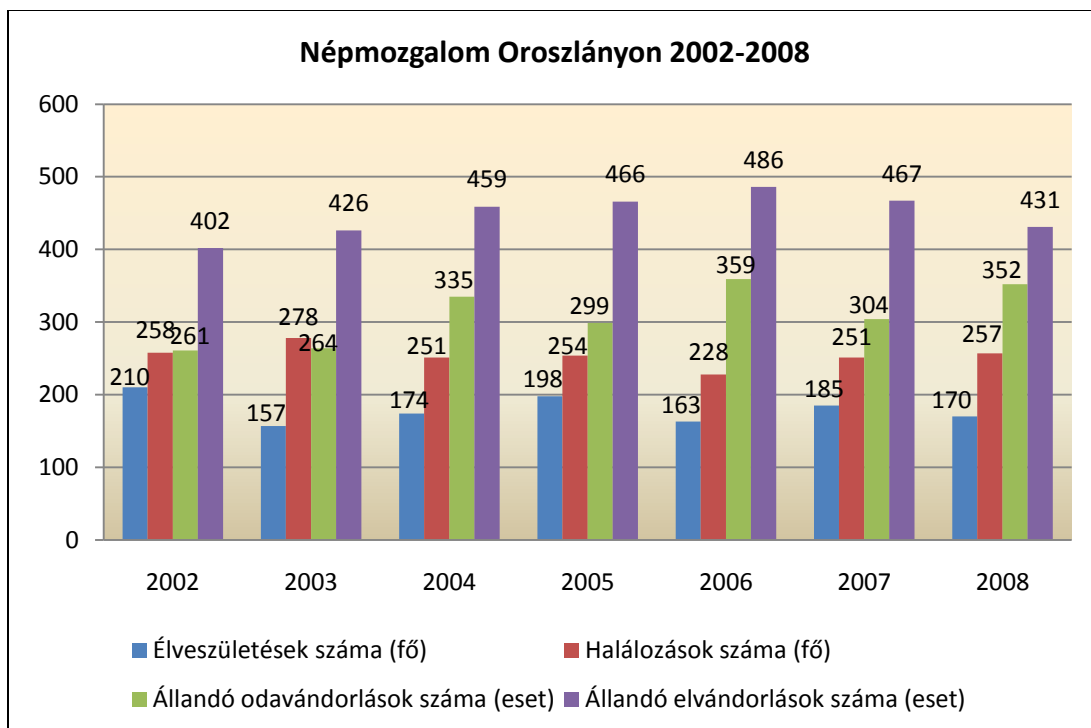

Forrás: KSH, TEIR és saját szerkesztés

Forrás: KSH- TSTAR

Forrás: KSH, TEIR és saját szerkesztés

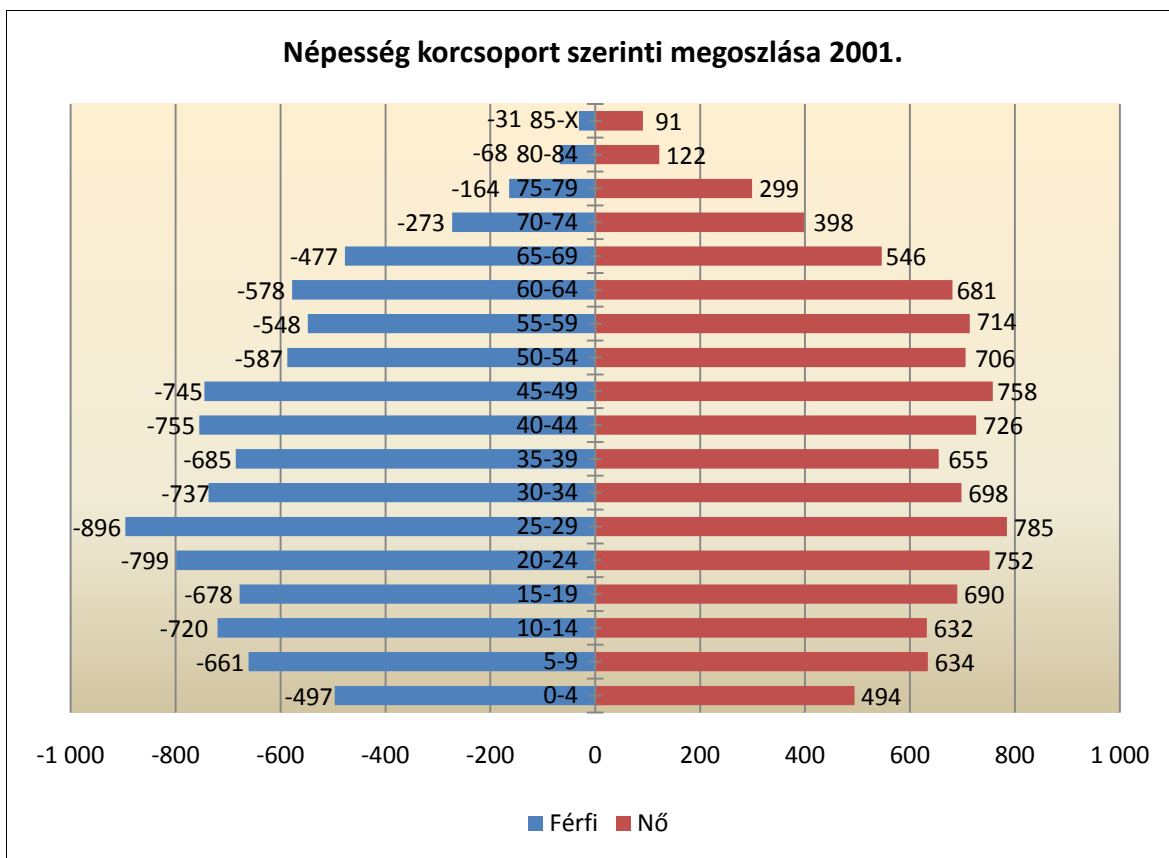
Év	Élve születések száma (fő)	Halálozások száma (fő)	Természetes szaporodás (fő)
2001	195	215	-20
2002	210	258	-48
2003	157	278	-121
2004	174	251	-77
2005	198	254	-56
2006	163	228	-65
2007	185	251	-66
2008	170	257	-87

Természetes szaporodás Oroszlányon 2001-2008

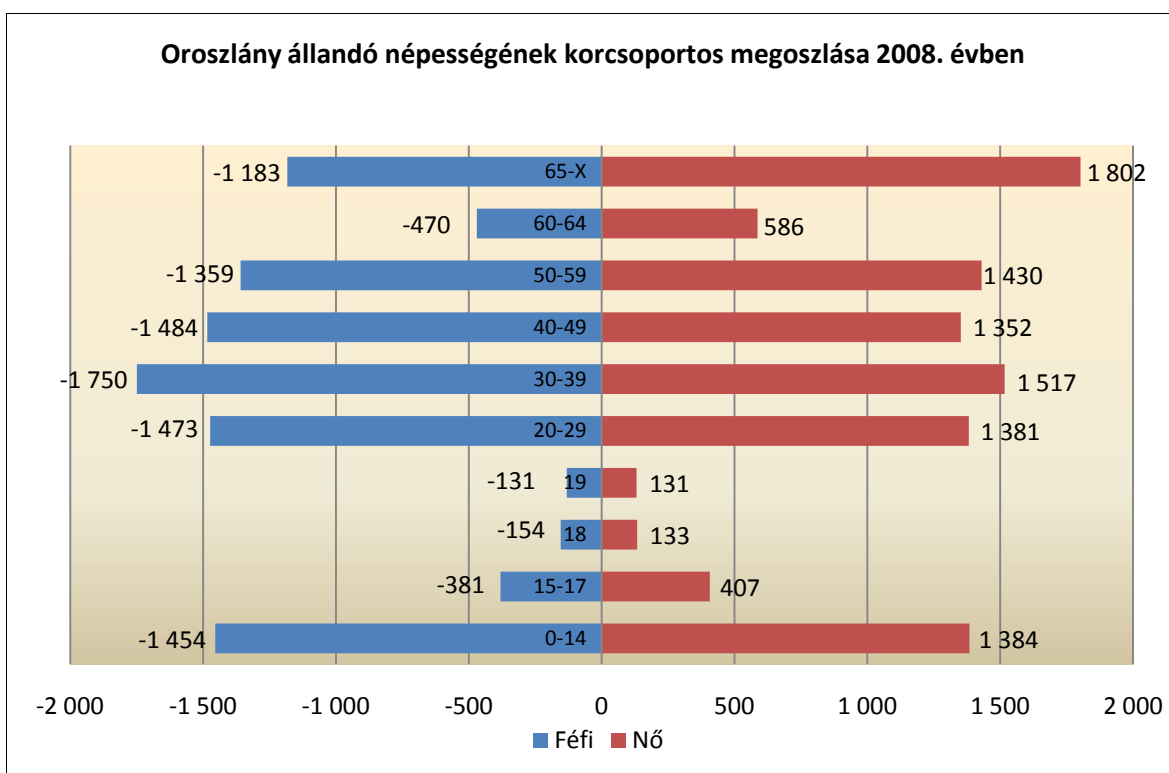
Az állandó népesség korösszetételére jellemző, hogy a 2007. évi adatok alapján 65 %-uk 14-59 év közötti, 15 %-uk 14 évesnél fiatalabb, 20 %-uk 60 évnél idősebb.

Összevetve a korábbi, a 2001-es népszámlálási adatokkal, a lakosság lassú előregedése figyelhető meg csak úgy, mint az országos tendenciában. 2001-ben a 60 év feletti lakosság száma 3 728 fő, azaz 18,3 %, addig 2007-ben a 60 év feletti lakosság száma 3 991 fő, azaz 19,9 %. Ez 1,6 %-os növekedést mutat, ami évente megközelítőleg 0,3 %-os lakosság arányos öregedési tendenciának felel meg. A 0-14 közötti korosztály aránya 3,3 %-kal volt több (17,93 %), mint 2007. évben, a 14-59 év közöttiek aránya pedig 63,67 % volt, mely a 2007. évhez képes 1,8 %-os növekedést jelent. A kedvezőtlen demográfiai trendeket jól jelzi Oroszlány népesség korfájának elvékonyodása a törzse irányában. A középső kohorszok száma tendenciózusan magasabb a többi kohorsz képénél, de például a hasonló fejlődést bejárt megyeszékhely, Tatabánya korfájánál egyenletesebb megoszlású, fiatalosabb szerkezetű. Meg kell jegyezni azonban, hogy a település korképe az egészséges, megújuló fenyő alakú korfa képtől egyre jobban távolodik. A korfa alakja az ún. urna forma felé tendál, tehát egyre kevesebb a fiatal és nő az idősebb kohorszok száma.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: TEIR és saját szerkesztés

A lakosság nemek szerinti korösszetételének 2001 és 2008 év közötti változását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a korfák egyre keskenyebb alapúak, a háromszög alak már csak a

középkorúak korosztályától figyelhető meg. A korfák alapjának keskenyedését a folyamatosan csökkenő születési szám eredményezi. A tendenciára jellemző, hogy az iskolai első évfolyamos gyerekek száma már csak 150-160 fő körül mozog.

Korcsoport	Nők száma korcsoportonként	Korcsoport	Férfiak száma korcsoportonként
0-14	1 384	0-14	1 454
15-17	407	15-17	381
18 éves	133	18 éves	154
19 éves	131	19 éves	131
20-29	1 381	20-29	1 473
30-39	1 517	30-39	1 750
40-49	1 352	40-49	1 484
50-59	1 430	50-59	1 359
60-64	586	60-64	470
65-X	1 802	65-X	1 183
Össz:	10 123		9 839

Állandó népesség korcsoportos megoszlása 2008

Érdekes megfigyelni a tendenciát, miszerint 18 éves kortól 50 éves korig férfifébblet jellemzi a várost. Ez az országos és egyéb területi tendenciákkal ellentétes folyamat (országosan 1000 férfira 1054 nő jut). A születéseknél és fiataloknál az általános tendencia érvényesül, valamint az 50 év feletti korcsoportoknál, különösen 60 évtől.

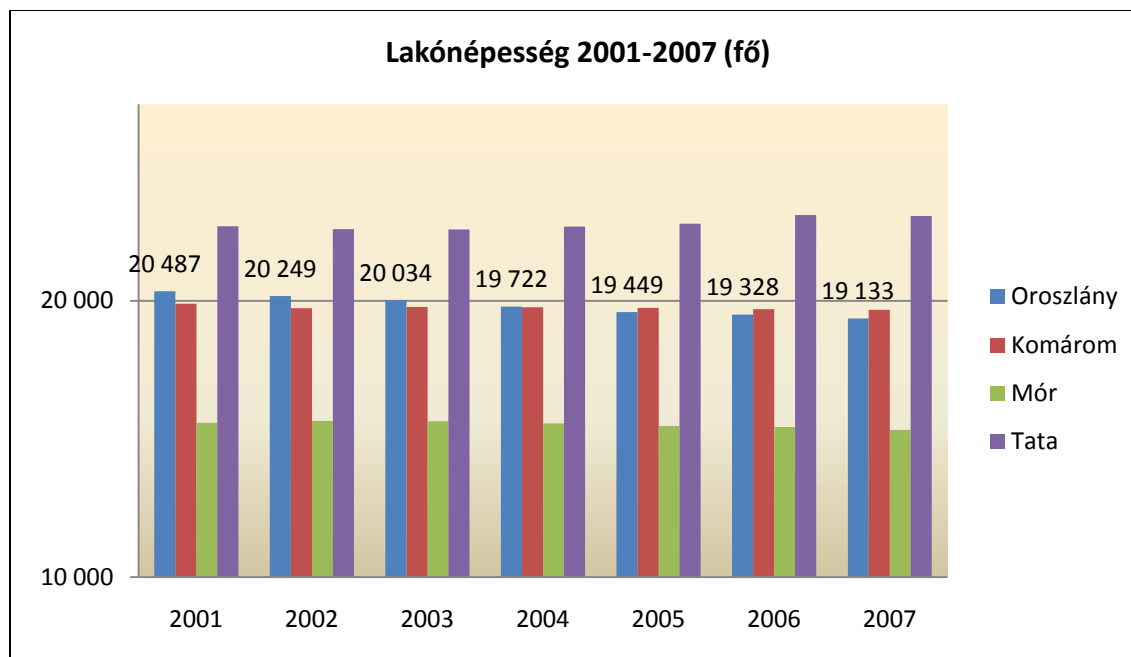
A jelenség magyarázata a nehézipari, energetikai-bányászati szektor városban és vonzáskörzetében jellemző túltreprerentáltsága lehet, mellyel kapcsolatban az ország egész területéről, sőt határon kívülről is folyamatosan érkeztek a betelepülő munkavállalók a bányászatba. (A betelepülő munkavállalók száma 2009-ben szinte teljesen eltűnt, hiszen a Vértesi Erőmű Zrt. mintegy 240 fő erdélyi bányásznak mondott fel.) Ezen felül a nehéz bányászati munka gyakran visszafordíthatatlan egészségi károsodásokat okoz, ami számos esetben korábbi halálózashoz is vezethet (daganatos, légzőszervi problémák).

Az Oroszlányban lejátszódó demográfiai folyamatok mellett megvizsgáltuk Komárom, Mór, Tata városainak folyamatait is. Ennek eredménye az lett, hogy összességében Tatát leszámítva hasonló demográfiai változások következtek be a környező településeken is, még ha nem is akkora mértékben.

Települések	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Oroszlány	20 487	20 249	20 034	19 722	19 449	19 328	19 133
Komárom	19 856	19 641	19 704	19 685	19 659	19 587	19 563
Mór	14 731	14 796	14 787	14 700	14 614	14 569	14 466
Tata	24 123	23 937	23 918	24 093	24 272	24 805	24 751

Demográfiai folyamatok vizsgálata néhány településnél 2001-2007

Forrás: KSH és saját szerkesztés

2.1.2. Képzettség, műveltség

A 2001. évi népszámlálási adatai szerint a város lakosságának képzettségét jellemző mutatók az alábbiak szerint alakultak:

- **általános iskolát végzettek** aránya a 7 éves és annál idősebb népességen belül **47,83 %** (legalább az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (15-59 évesek) **85,42 %**),
- **középiskolát végzettek aránya** 7 éves és annál idősebb népességen belül **45,04 %**,
- **a felsőfokú végzettségűek aránya a 7,13 % volt.**

Település	7 éves és idősebb népesség száma	Általános Iskolát végzettek		Középiskolát végzettek		Főiskolát, egyetemet végzettek	
		Száma (fő)	%-os megoszlása	Száma (fő)	%-os megoszlása	Száma (fő)	%-os megoszlása
Dorog	11 726	5 262	44,87	5 493	46,84	971	8,28
Esztergom	27 360	10 773	39,38	12 431	45,43	4 156	15,19
Kisbér	6 979	3 353	48,04	3 142	45,02	484	6,94
Komárom	18 339	7 420	40,46	8 916	48,62	2 003	10,92
Nyergesújfalú	7 205	3 146	43,66	3 407	47,29	652	9,05
Oroszlány	18 790	8 988	47,83	8 463	45,04	1 339	7,13
Tata	23 114	8 847	38,28	10 805	46,75	3 462	14,98
Tatabánya	67 474	29 617	43,89	30 687	45,48	7 170	10,63

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás: 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettségének vizsgálata

Az arányok közelítőleg megfelelnek a térség városai és a hasonló ipar-gazdaságszerkezetű városok jellemzőinek. Az általános iskolát végzettek aránya a vizsgált településekhez

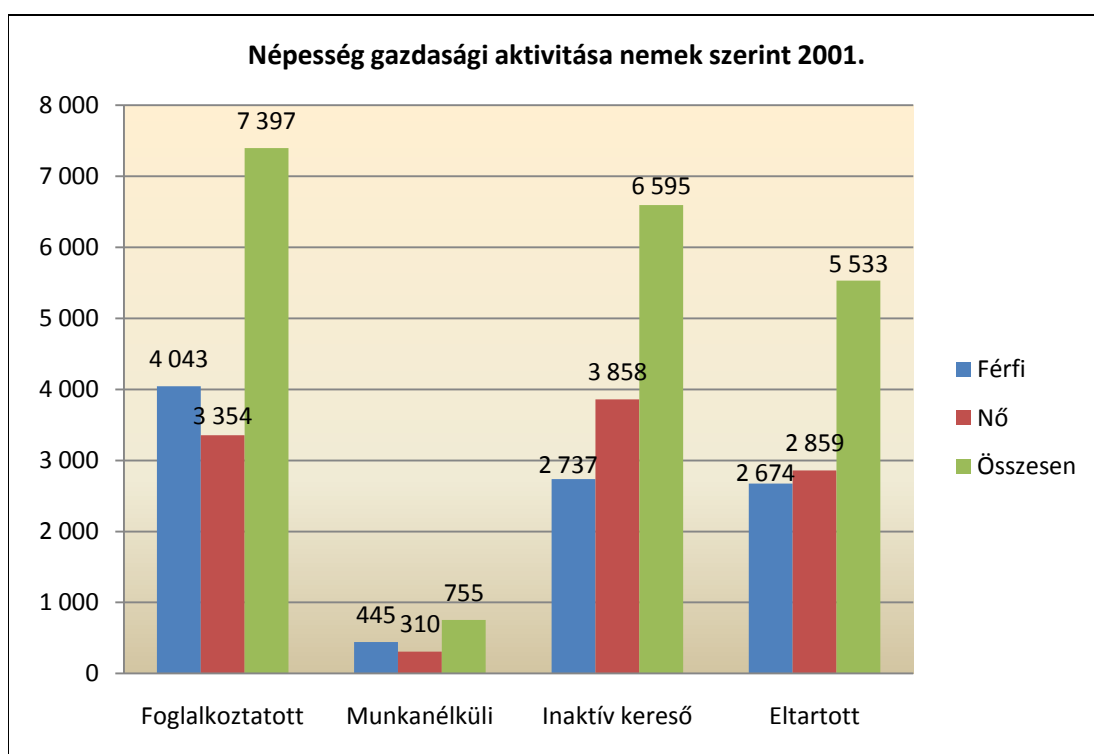

viszonyítva kifejezetten jónak mondható, kisebb lemaradás a főiskolát, egyetemet végzettek arányánál mutatkozik, mely Oroszlány tekintetében a legkisebb.

2.1.3. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, munkanélküliség

A rendelkezésre álló népszámlálási adatok szerint 2001-ben 7 397 fő foglalkoztatottat és 755 fő munkanélkült regisztráltak Oroszlányon (10,2 %), miközben az inaktív keresők (nyugdíjasok) száma 6 595 fő (32 %), az eltartottak száma pedig 5 533 fő (27 %) volt.

A lakosság aktivitását és foglalkoztatottságát vizsgálva meg kell említeni a jelenleg is létező „fekete munkások” nagy számát. Ez egyes becslések szerint 2 000-3 000 főt is kitehet rendszeresen, mely szám a népesség gazdasági aktivitását mutató kategóriák, mintegy 1 500-1 600 fős hiányával igazolható is.

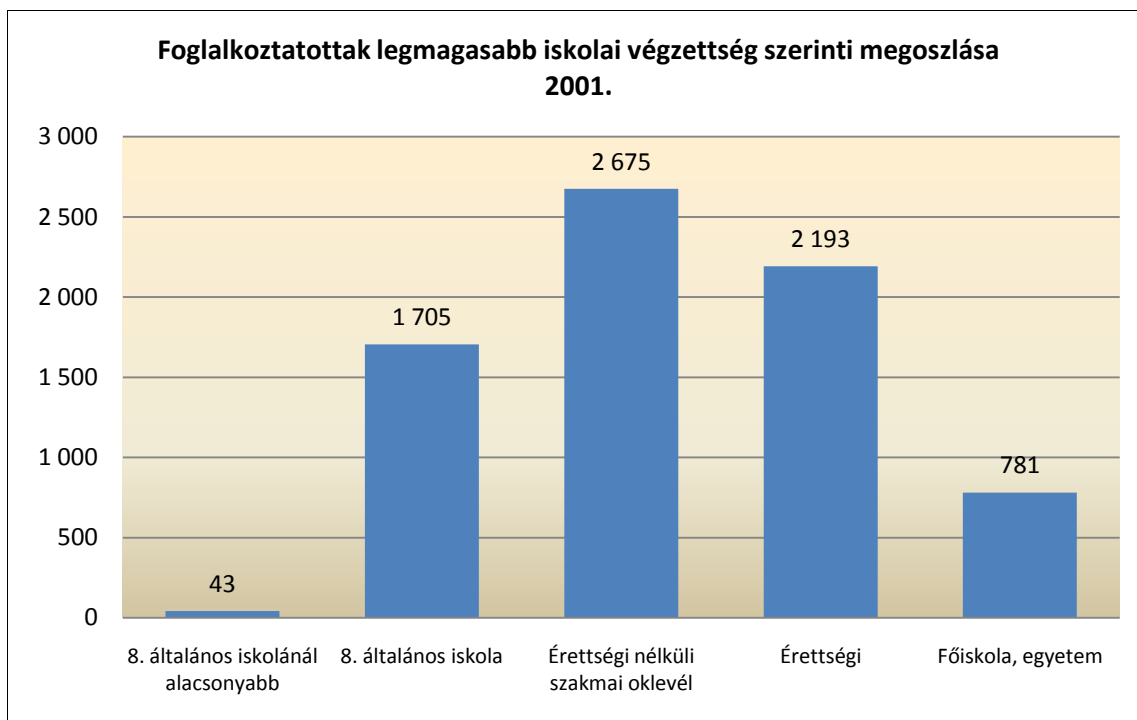

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A foglalkoztatottak aránya 36,1 % volt (7 397 fő) és e kategórián belül a férfiak száma, mintegy 16-17 %-kal volt magasabb a nők számánál. A korcsoportos megoszlása a következő: 15-29 évesek 30,1 %, 30-39 évesek 27,8 %, 40-49 évesek 28,7 %, 50-59 évesek 12,3 %, 60-X évesek 1,1 %.

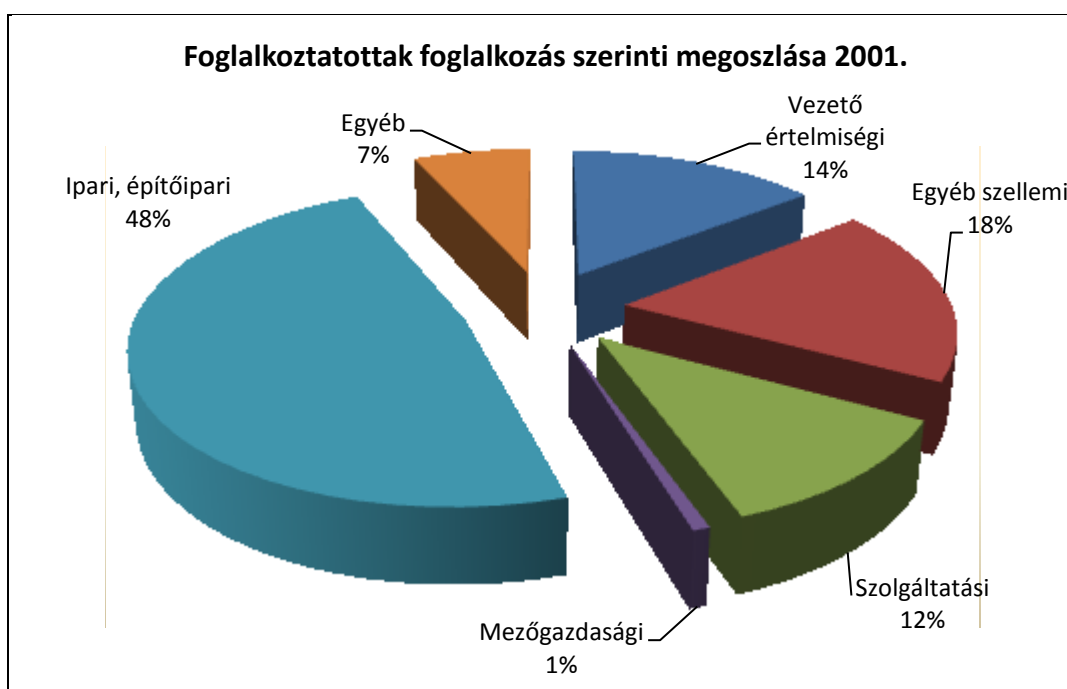
A képzettségi szinthez visszatérve a népszámlálási adatokon is megfigyelhető a középfokú, műszaki végzettségük túlsúlya, ami a várost máig jellemző „technokrata” attitűd egyike alapja.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ág szerinti megoszlása a következőképpen alakult: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás 1,3 %, ipar, építőipar 57,2 %, szolgáltatás 41,5 %. Az arányok további tagozódását az alábbi kördiagram szemlélteti.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

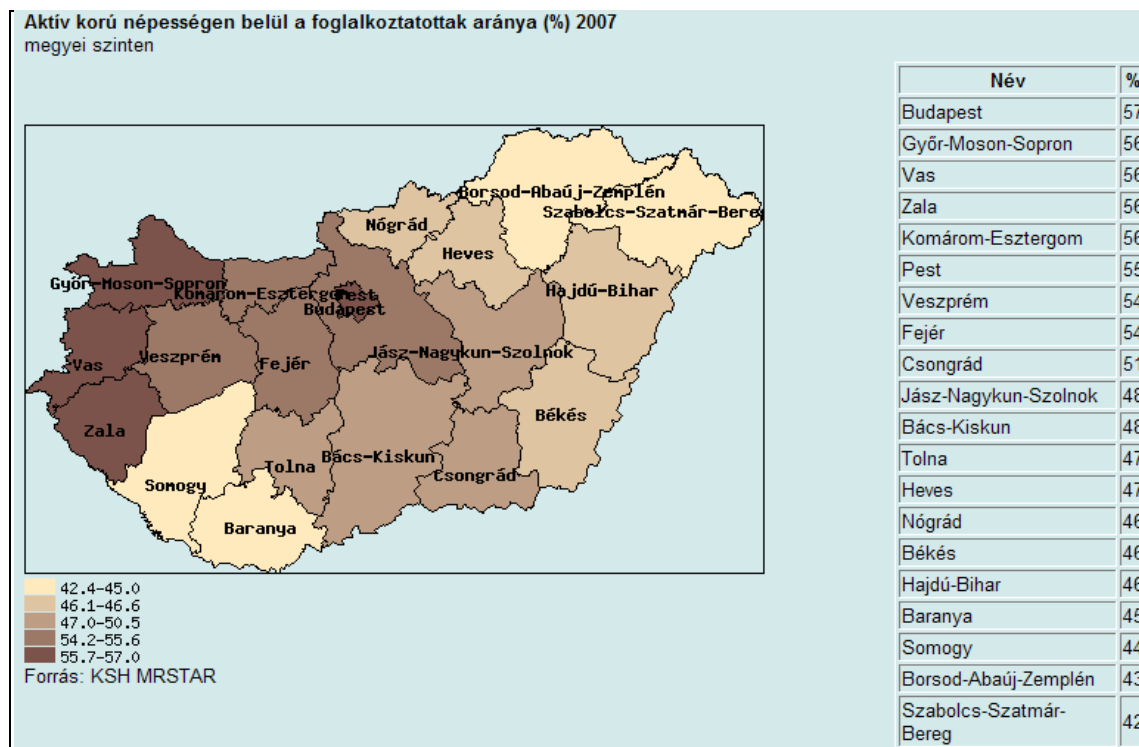
A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001-ben a városban 63,8 %-os volt. Ennek 94,1 %-a (tehát a háztartások 60%-a) azonban inaktív kereső, azaz nyugdíjas háztartás, illetve eltartott lakos volt. Mindössze a fennmaradó 3,7 %-ék nyilatkozta azt, hogy munkanélküli. Oroszlányon tehát megállapítható, hogy viszonylag alacsony az

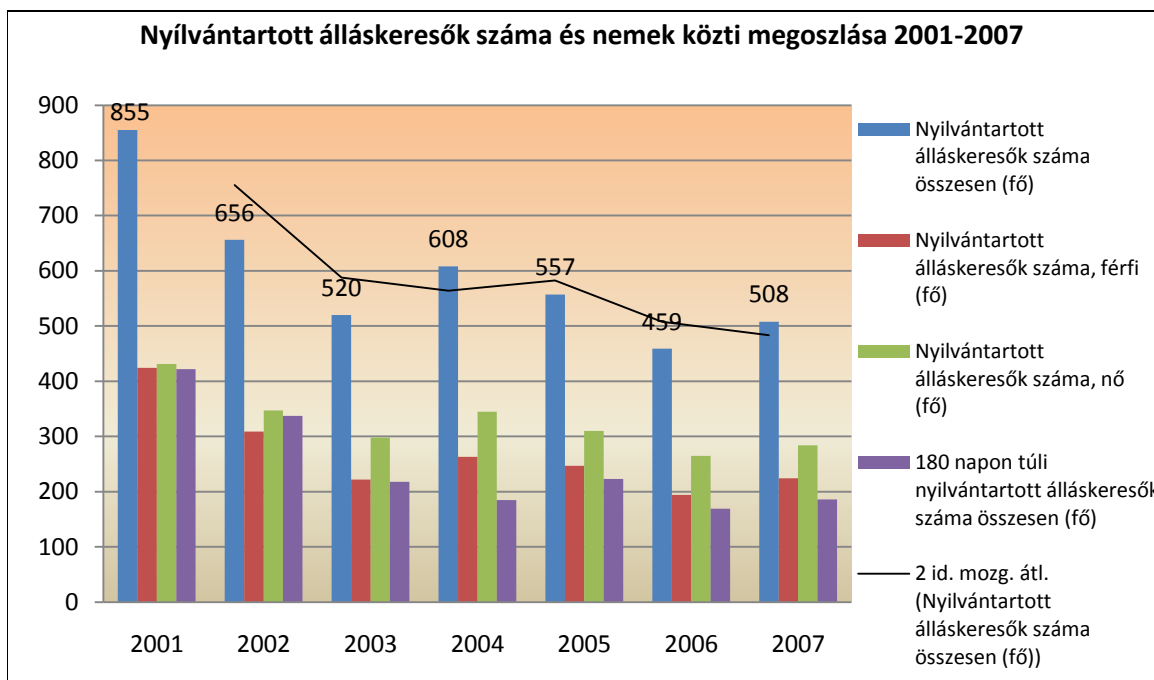

aktivitás, bár az országos átlagnál nem mutat rosszabb képet. 2008. évben a nyilvántartott álláskereső száma 628 főre nőtt. Ez a szám az általános gazdasági, társadalmi folyamatokkal összhangban sajnos azóta is növekszik, és jelenleg meghaladta a 1000 főt.

A megyei összehasonlításból látható, hogy 2001 óta az oroszlányi 36,5%-os foglalkoztatottság növekedni látszik, hiszen 2007 évben Komárom-Esztergom megyében 56 %-os a foglalkoztatottság.

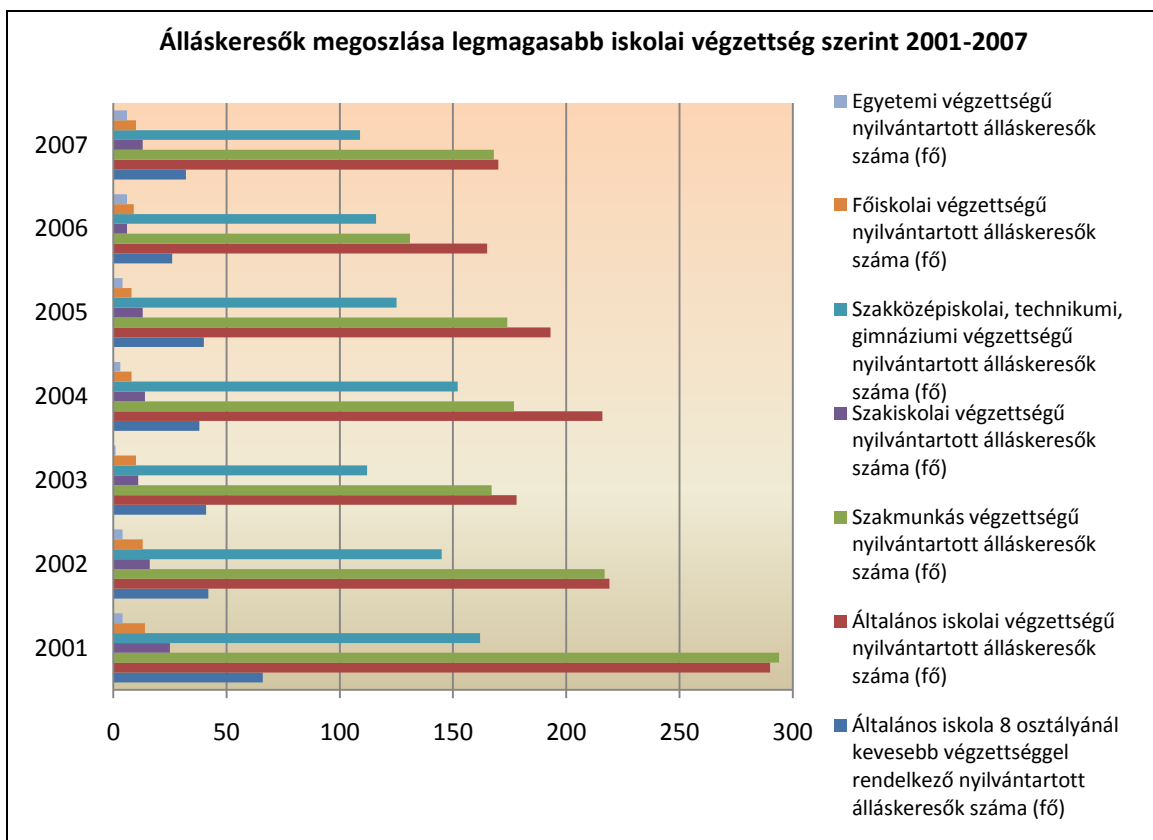

Forrás: KSH MRSTAR, TEIR

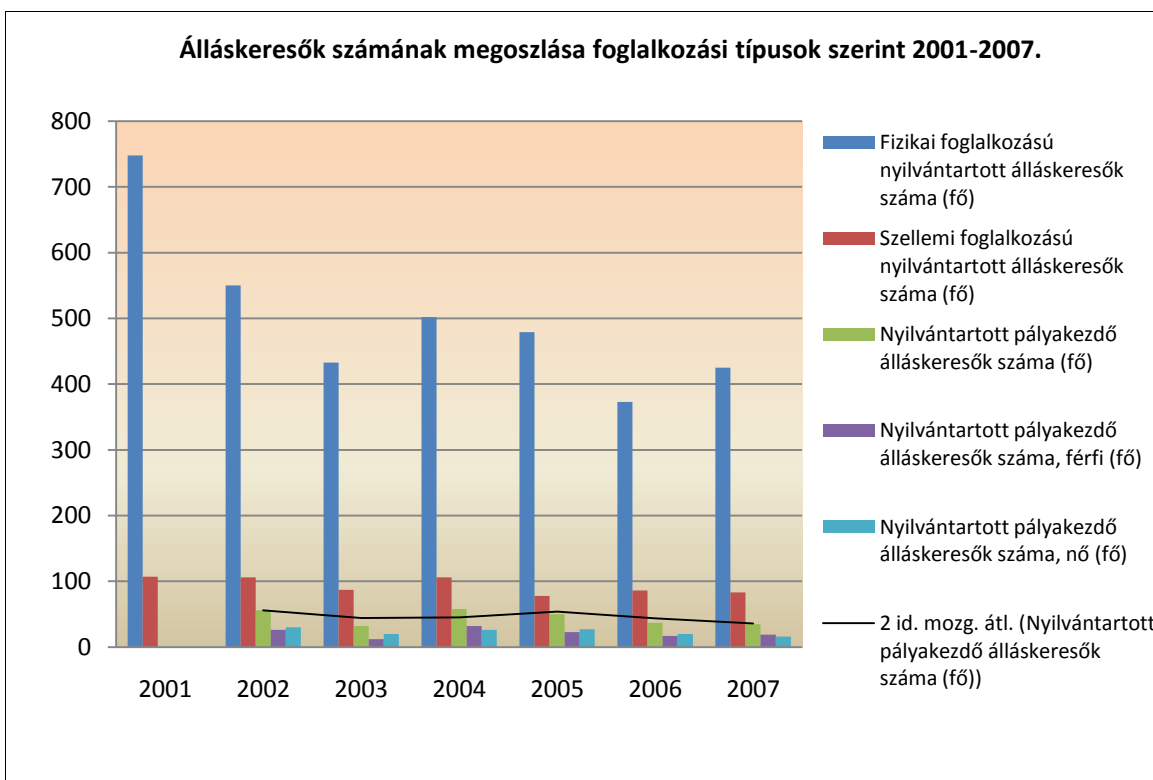

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A borús aktivitási mutatók ellenére a munkanélküliségi mutatók a legutóbbi népszámlálás óta 2007. év végéig kedvező, általában tendenciózusan csökkenő képet mutatott, hiszen 7 év alatt 347 fővel csökkent az álláskeresők száma. 2008. évben azonban a regisztrált

álláskeresők száma ismét elkezdett emelkedni, ami egyértelműen a gazdasági válság eredménye. Így 2008 év végén 628 fő, **2009 augusztusára** már **992** főre növekedett. (forrás: ÁFSZ). A tavalyi évhez képest ez 158 %-os növekedést jelent.

(A növekedés a gazdasági válság mellett, a Vértesi Erőmű Zrt. körül kialakult helyzettel is összefügg. 2009. évben a következő bejelentésekre került sor: jelezték, hogy 2009. év végéig 550 álláshely fog megszűnni, ebből csupán 130-an élhetnek a nyugdíjazás lehetőségével, a többiek aktív munkavállalóként kerülnek ki a munkaerőpiacra. Ezen felül további 250-300 fős munkaerő felesleg is jelentkezni fog a vállalatnál. Megerősítették azt a tényt is, hogy a Vértesi Erőmű kevesebb szolgáltatást fog vásárolni a jövőben, melynek a térség kis- és középvállalkozásai látják majd kárát. A Vértesi Erőmű jövőjével kapcsolatos végső döntést 2010. március 31-ig kell meghozni.)

A statisztikák szerint az utóbbi 1,5 évben a Közép-Dunántúli régióban és azon belül is a leginkább iparosodott Komárom-Esztergomban megyében növekedett a legdrasztikusabban az álláskeresők aránya 2008 és 2009 augusztusa között. Mivel Magyarországon az ipart (feldolgozóipar, ezen belül is a gépjárműipar és az elektronikai termékek gyártása) és az építőipart sújtotta a legjobban a válság, ezért nem véletlen, hogy azokban, az egyébként fejlett térségekben rosszabbodik drasztikusabban a munkaerő-piaci helyzet, ahol erős ipar működött. Oroszlányban ez főleg az Ipari Parki cégek drasztikus létszámleépítéseinek volt köszönhető (a parkon belül ez 300-400 fős csökkenést, majd szezonálisan kisebb emelkedéseket mutat). Az Ipari Parkban jelenleg ismét kedvező foglalkoztatási folyamatok kezdenek elindulni és a foglalkoztatotti szám jelenleg 2 200-2 300 főre tehető.

Oroszlány magas munkanélkülisége egyrészt köszönhető a város gazdasági potenciáljának, másrészt annak, hogy a város nem kínál elegendő számban munkahelyeket. A 2001. évi Népszámlálás adatai szerint a más településekre dolgozni járók száma 3 457 fő, szemben a helyben lakó és helyben foglalkoztatottak 3 940 fős lélekszámával, azaz **az összes foglalkoztatott közel fele (46,7 %) ingázik**. Az ingázás természetesen elsősorban a megyeszékhely, illetve a fővárosba irányul, de a kistérség határait áttörve Székesfehérvár és főleg Mór felé is jelentős.

A legutóbbi népszámlálás óta, az oroszlányi Ipari Park működése és kapacitása felfutott, így valószínűsíthető, hogy ez az arány csökkent, mivel az eltelt időszak alatt a foglalkoztatottsági létszám több mint kétszeresére nőtt.

2.1.4. Nemzetiségek, etnikumok

A Vértes településeire jellemző etnikai sokszínűségből a város még ma is őrzi szlovák eredetét. Az oroszlányi bányászok életformájára hatással voltak a környékbeli német nemzetiségűek, valamint az ország különböző tájairól ideköltözők éppúgy, mint az Erdélyből áttelepült, majd Brennbergbányáról idetelepített bányászok.

A legújabb kori történelem, az országon belüli migrációs folyamatok következtében, tovább formálta a település nemzetiségi és etnikai összetételét. Városunkban otthonra talált a magyarországi cigányság egy része. 2001-es népszámlálási adatok alapján, a lakosságon (2001-ben 20.280 fő) belül 1049 fő, 5% tartozott valamelyik kisebbséghez. A legjelentősebb kisebbségek: cigány mintegy 2 % (393 fő), német 1,5% (302 fő), szlovák 1% (201 fő).

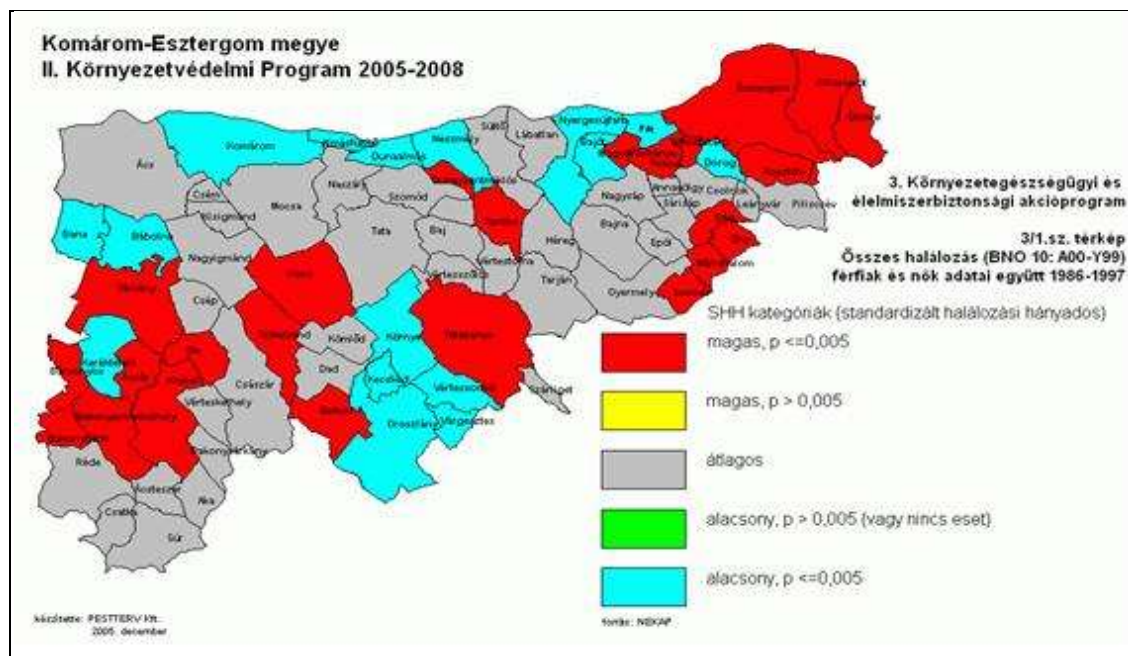

A cigányság aránya, hasonlóan az országos trendekhez, a legutóbbi népszámlálás óta valószínűsíthető, hogy növekedett, de erre vonatkozó pontosabb adat csak a 2011-es népszámlálás során lesz elérhető.

Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogait szabályozta. Ennek eredményeként 1995-ben városunkban megalakult a **szlovák kisebbségi** önkormányzat, mely feladatának tekinti a kisebbség nyelvének az ápolását, hagyományainak megőrzését, tárgyi és szellemi kultúrájának gyarapítását, a kisebbségi érdekek hatékonyabb érvényesítését, egyéni és közösségi önazonosságuk megőrzését. Érdekeik érvényesítése érdekében 1998-ban megalakult a **Cigány Kisebbségi Önkormányzat** is. A nemzetiségekkel kapcsolatban megjegyezhető, hogy azok mára teljesen asszimilálódtak a városban, csak hagyományörző, kulturális tevékenységeikkel jelzik eredeti származásukat, identitásukat (sváb, szlovák). Sajnos a cigány kisebbségről és a csoport szociális, kulturális jellemzőihez hasonlóan élő lakosság száma növekszik, ami a szociális, társadalmi folyamatokban is tetten érhető. Városunkban iskolai rendszerben nincs szlovák nyelvoktatás. Oroszlány Város Óvodáiban a cigányhagyományok felelevenítésére, ápolására programot dolgoztak ki. A Benedek Elek Általános Iskola, Előkészítő Speciális Szakiskola és Kollégium a roma gyermekek esélyegyenlőségét a cigány kisebbségi oktatás keretében igyekszik biztosítani. Ezen belül a cigány népismeret és a roma nyelv beépül az iskola helyi tantervébe is.

2.1.5. Egészségügyi helyzet

Az egészségi állapot jellemzésre szolgáló mutatók közül a halálozási folyamatok alakulása a legmegbízhatóbban hozzáférhető statisztika. Oroszlányban 2008. évben a 257 halálozás történt, ebből 152 férfi és 105 nő. Legfőbb halálozási okok a keringési rendszer betegségei, daganatok, emésztőrendszer betegségei, légző rendszeri megbetegedések.

Forrás: KEMÖH Környezetvédelmi Programja: Összes halálozás

Az egészségi állapot viszonylagosan kedvező helyzete (legalább is, ahogy a statisztikák mutatják) az EU-s normákat tekintve még mindig kedvezőtlennek mondható. Az egészségi állapot lassú javulása a kiterjedt és jól szervezett munkaegészségügyi rendszernek és a

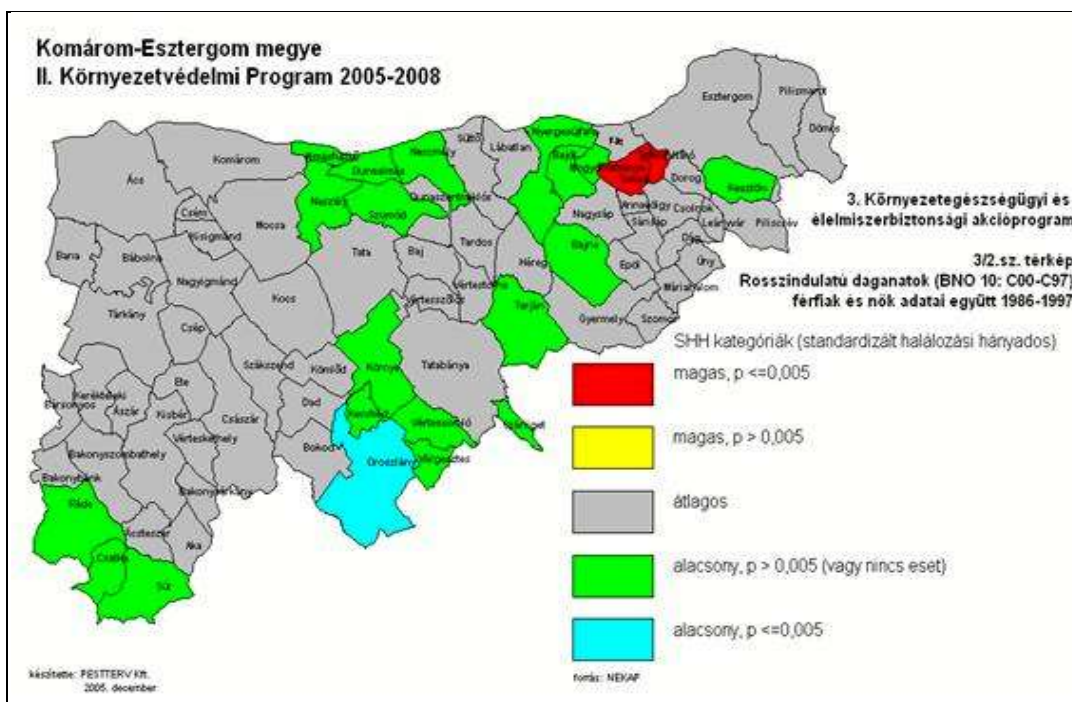

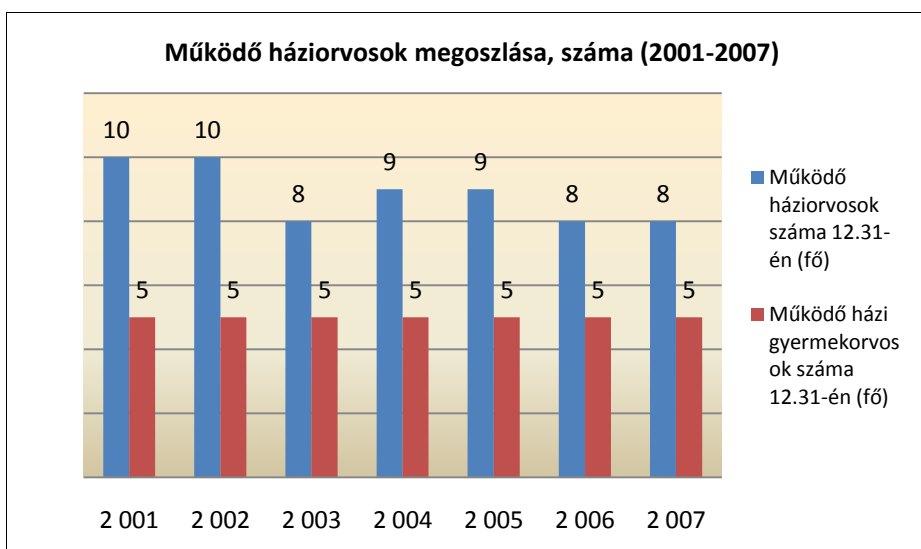
tudatosan, jól szervezett ellátó rendszernek köszönhető. Jelenleg a városban teljes spektrummal rendelkező szakorvosi rendelőintézet működik az állami ellátórendszerből elkülönült kiemelten közhasznú non-profit Kft. formában, gazdasági társaságként. Az egészségügyi alapellátó rendszer városi szintű decentralizált fejlesztésére is megszületett már a döntés.

Az intézményi feladatellátás 3 nagy területet ölel fel:

- alapellátás: háziorvosi, ügyeleti (Oroszlány, Bokod, Dad, Kecskéd, Kömlőd, Szákszend lakosai részére), iskola és ifjúság-egészségügyi, védőnői (a városban jelenleg 6 védőnői körzet és 3 iskolai védőnői körzet működik)
- járó beteg ellátás: szakrendelése, gondozók
- fekvőbeteg ellátás: krónikus fekvőbeteg ellátás

Forrás: KEMÖH Környezetvédelmi Programja: Rosszindulatú daganatos megbetegedések

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Oroszlányban 2001-től 2007-ig 2 db működő háziorvossal lett kevesebb, ezzel szemben a működő házi gyermekorvosok számában 2001-től 2007-ig nem történt változás, jelenleg is 5 fő végzi a munkáját.

A háziorvosi ellátásban részesülők száma 2001-től 2006-ig 22 %-kal nőtt meg, 101 043 esetről 129 406 esetre. A 2007. február 15-én bevezetett vízidíj hatása Oroszlányban is éreztette hatását, hiszen látható, hogy 2007. évben a 2006-os évhez képest 23 %-ot csökkent az esetek száma. Tehát ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy a lakosság egészségügyi állapota ilyen mértékben javult volna. A vízidíjat 2008 márciusában tartott népszavazással eltörölték, de ennek a hatását még nem tudtuk vizsgálni frissebb adatok hiányában.

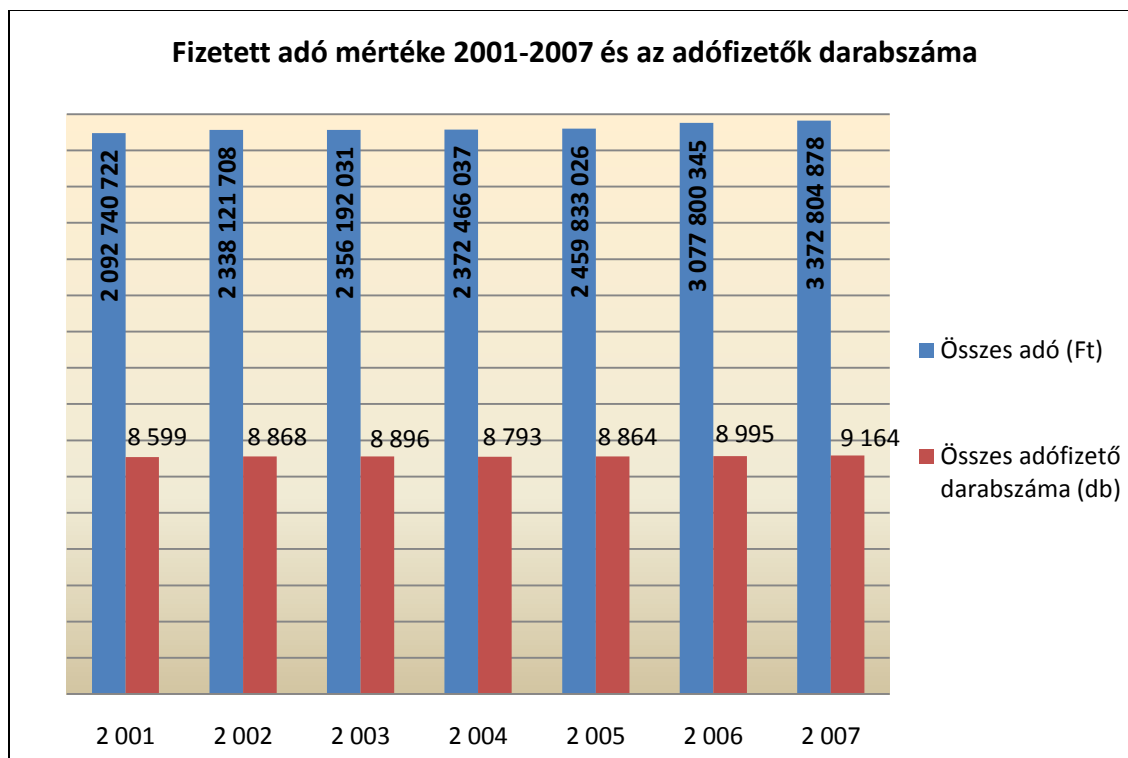
A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás eseteinek száma 2001-től 2007-ig folyamatos csökkenést mutat, számszerűen 9 021-ről 2 185 –re, azaz 76 %-ot csökkent.

Oroszlányban a gyógyszertárak száma kielégítő, jelenleg 2008-ban a gyógyszertárak száma 5 db, így szinte minden városrészben fellelhető.

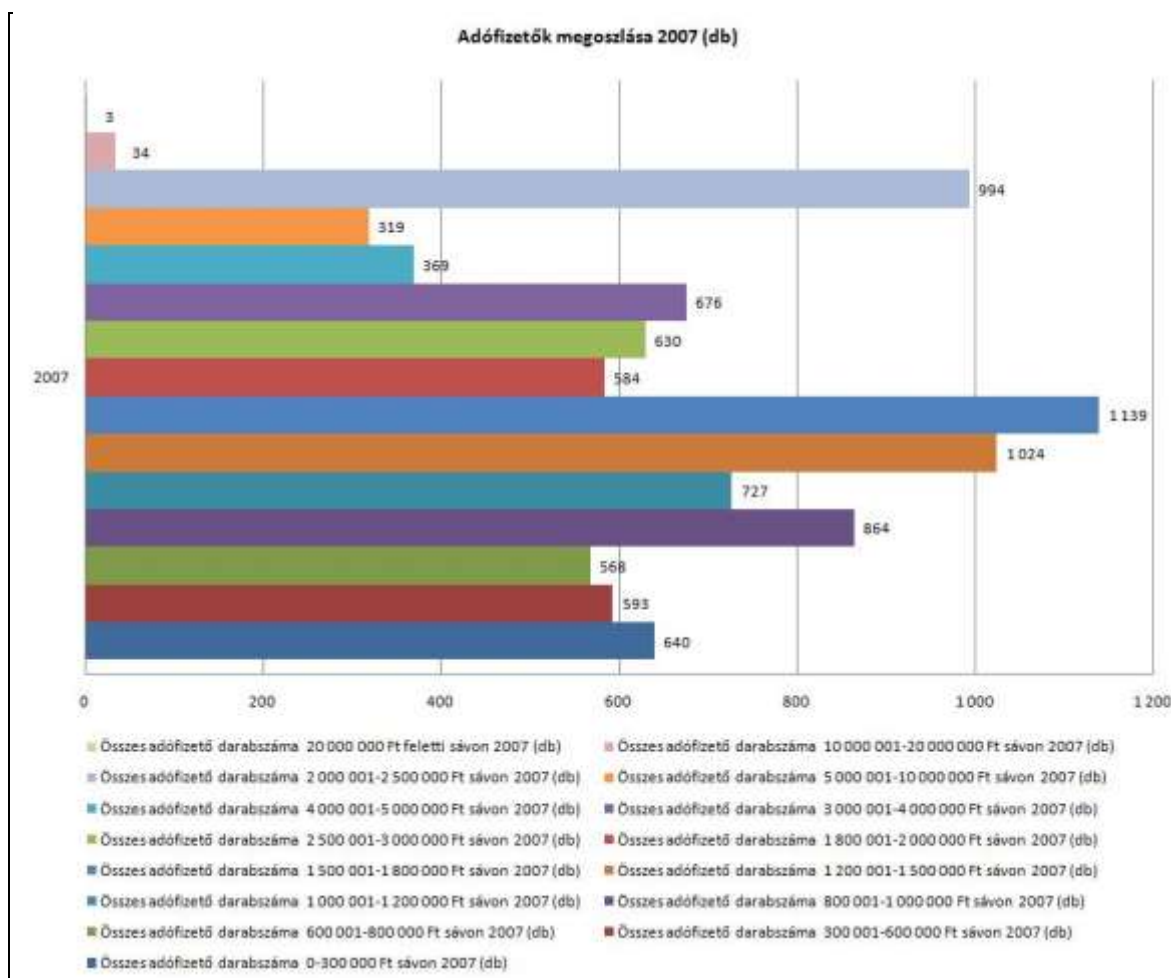
2.1.6. Jövedelmi helyzet

Oroszlányban a 2001-es adatokhoz képest 2007-ben 565 fővel (6,2 %) nőtt az adózók száma, a fizetett adó mértékében pedig 62 %-os növekedés figyelhető meg, mely egyértelműen a város jövedelmi helyzetének javulását eredményezi. Érdemes megemlíteni, hogy annak ellenére, hogy Oroszlány és térsége egészen 2008. december 31-ig hátrányos helyzetű, illetve területfejlesztés szempontjából átmenetileg kedvezményezett területnek számított a lakosság átlagos jövedelmi viszonyai az országos átlagnál magasabbak voltak. Ez a tendencia a környező településekkel összevetve is megfigyelhető, különösen a nyugdíjkorú népesség tükrében, aminek oka a bányászatban jellemző magasabb jövedelmek és nyugdíjak.

Forrás: TEIR és saját szerkesztés

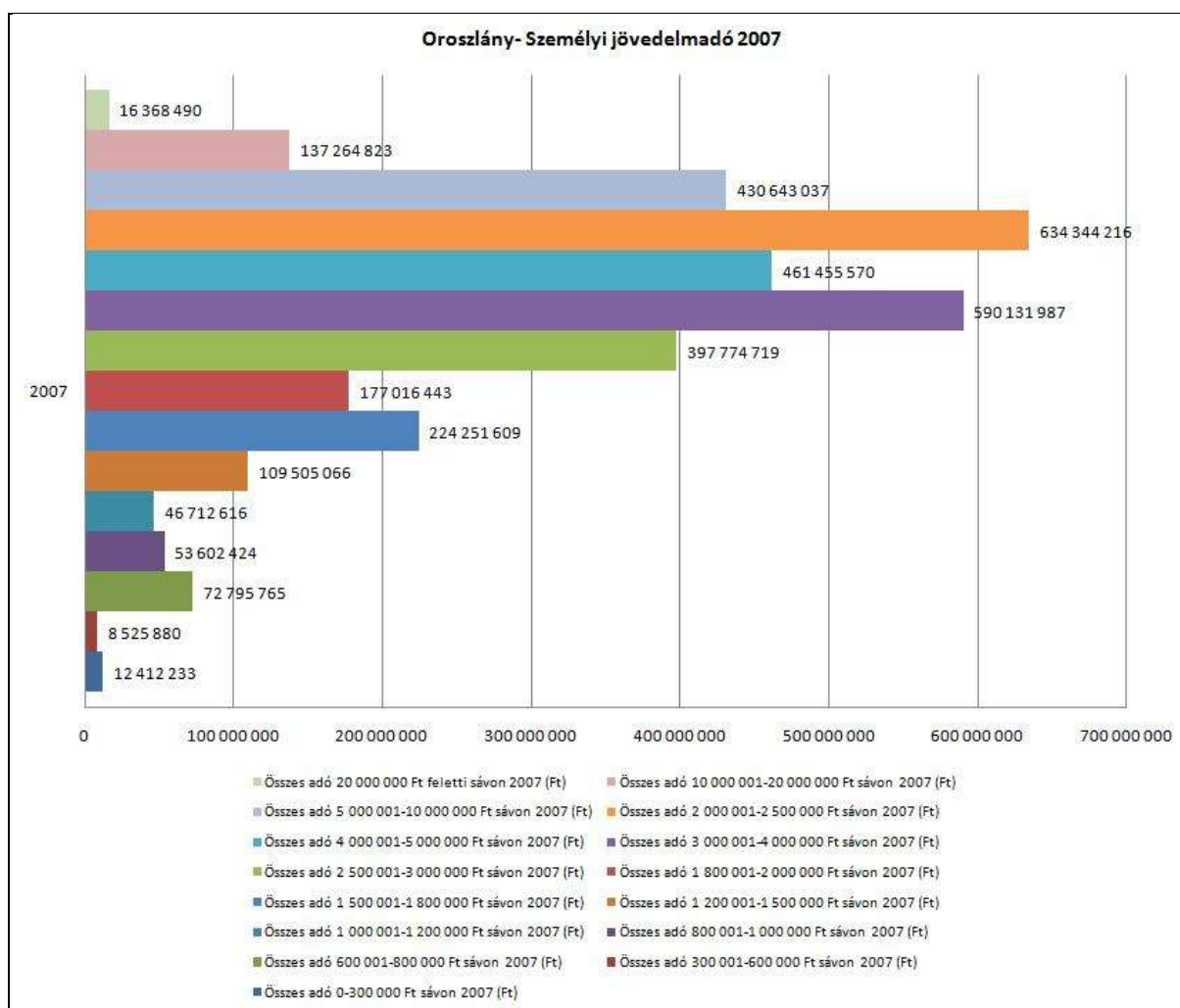
Forrás: TEIR és saját szerkesztés

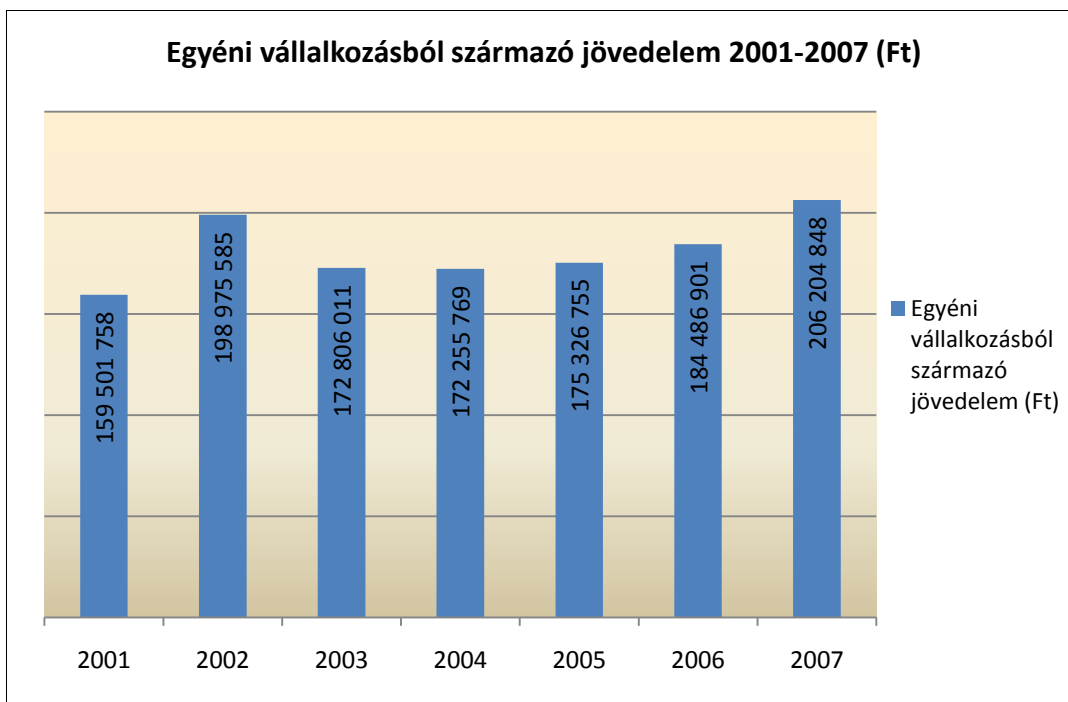

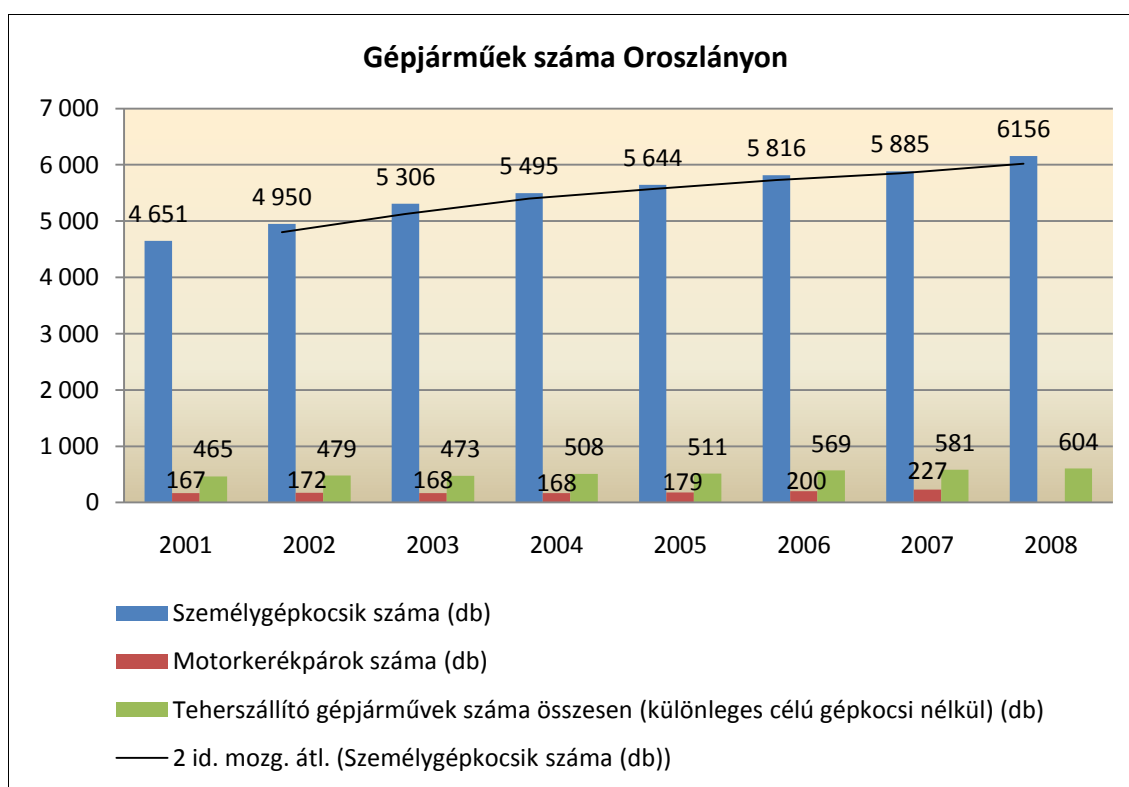
Az adófizetők százalékos megoszlása a következő:

- **12,43 %** **1,5-1,8** milliós adósáv
- 11,17 % 1,2-1,5 milliós adósáv
- 10,85 % 2,0-2,5 milliós adósáv
- 9,43 % 0,8-1,0 milliós adósáv
- 7,93 % 1,0-1,2 milliós adósáv
- 7,38 % 3,0-4,0 milliós adósáv
- 6,98 % 0-0,3 milliós adósáv
- 6,87 % 2,5-3,0 milliós adósáv
- 6,47 % 0,3-0,6 milliós adósáv
- 6,37 % 1,8-2,0 milliós adósáv
- 6,2 % 0,6-0,8 milliós adósáv
- 4,03 % 4,0-5,0 milliós adósáv
- 3,48 % 5,0-10,0 milliós adósáv
- 0,37 % 10,0-20,0 milliós adósáv
- **0,03 %** **20,0 millió feletti adósáv**

Forrás: KSH, TEIR és saját szerkesztés

Forrás: KSH, TEIR és saját szerkesztés

A személyautók száma a városban 2001-ről 2008-ra 1 505 darabbal, a motorkerékpárok száma 60 darabbal, a teherszállító gépjárművek pedig 139 darabbal növekedett, ez arra enged következtetni, hogy a városban több olyan család él, ahol ugyanazon személy kettő, vagy annál több gépjárművel rendelkezik. A számok azt támasztják alá, hogy a város lakosságának jövedelmi helyzete nem mondható rossznak, hiszen 2008 évi adatokat figyelembe véve, szinte minden harmadik fő rendelkezik személygépjárművel.

2.2. Gazdaság

2.2.1. Elérhetőség, megközelíthetőség

A város megközelíthetősége kedvező. Oroszlány az iparilag fejlett Budapest- Győr-Székesfehérvár háromszög közepén helyezkedik el, jó közlekedési kapcsolatokkal mindhárom város irányába.

A tágabb térségi kapcsolódás legfontosabb tengelyei az M1 autópálya és az 1-es főút gyors eljutást biztosít Budapest (Oroszlány-Budapest 72 km), illetve Győr és Ausztria felé, Szlovákia a megyével határos, így a komáromi és az esztergomi hídon keresztül rövid úton elérhető. A 2008. évben felújított villamosított 17 km-es vasúti szárnyvonal - tatabányai csatlakozással - kapcsolódik a Budapest-Bécs vasútvonalhoz. Vonattal az utazási idő Budapestre néhány perccel haladja meg az egy órát. A távolsági buszok szintén egy óra alatt érnek a fővárosba.

A közösségi közlekedés fejlett, a főváros és Oroszlány között naponta átlagosan mintegy 17 busz és 14 vonat közlekedik. A közép-dunántúli régió két megyéje felé (Fejér és Veszprém megye) nincs közvetlen vasúti összeköttetés és a közutak állapota Fejér megyében történt 2008-2009 évi útfelújítások miatt kiváló, Veszprém megye fele nem megfelelő.

Oroszlány az autópályáról, mint kiemelt közlekedési tengelyről Bicskén és Csákváron át a 8126 sz. és 8119 sz. úton, Tatabánya felől Környe keresztezésével a 8135 sz. és 8143 sz. utakon érhető el. A tatabányai autópálya lehajtóról szintén a 8143 sz. úton érhető el a település, melyről a regionális központ Székesfehérvár a 8119 sz. és a 8143 sz. majd 81 sz. utakon gyorsan elérhető. A várost és körzetét érinti a megyeszékhelyek és regionális központok közötti megközelíthetőségét javító útfelújítási program. Ennek részeként a 8119 sz. és a 8143 sz. (Oroszlány városon belül is) közutak 2008-2009. évben felújításra kerültek.

A közlekedési kapcsolatok bemutatásánál mindenképpen meg kell említeni a várostól 2 km-re található, igaz Kecskéd község közigazgatási területéhez tartozó füves felületű sport-és vitorlázórepülő repülőteret is.

Forrás: internet és saját szerkesztés)

2.2.2. Vállalkozások

Az egykor a mező- és erdőgazdálkodásból, a mészégetésből, fuvarozásból élő település gazdaságának gyökeres átalakulása a településen meginduló bányászati tevékenységgel vette kezdetét.

Az erőteljes iparosítási folyamat, a kitermelőipar, a bányászat, és a rátelepített energiaipar eredményeképpen Oroszlány néhány évtized alatt ipari várossá fejlődött. A bányászat az 1960-as években történő visszafejlesztését követően az 1970-es években a könnyűipar fejlesztése került előtérbe. A szolgáltató szektor erősödése ellenére a város gazdaságában továbbra is az ipar töltötte be a vezető szerepet, ezért az 1990-es évek elején a bányabezárások súlyosan érintették Oroszlány gazdaságát.

A rendszerváltást követően ('90-es évek) azonban Oroszlány város gazdasági szerkezete gyökeresen átalakult, amely eredményeként a bányászaton alapuló város a korszerű iparra és szolgáltatási tevékenységre támaszkodó településsé vált. Az ipari szerkezetváltás megtörtént, Oroszlány 1997. évben megszerezte az Ipari Parki címet. A kiépített területen jelenleg 5-6 infrastruktúrával, vagy részleges infrastruktúrával rendelkező terület van még. A terület expanziója a jelenlegi területek közé beékelte II. ütem kibontásával valósulhat meg. Ma nyugodtan állítható, hogy a város újjászületett gazdasága szilárd alapokon nyugszik, még annak ellenére is, hogy a jelen gazdasági körülmények kissé megingatták azt.

A vállalkozások kapcsán ennek megfelelően fontos megemlíteni az Újvárosi városrészhez területileg kapcsolódó **Ipari Parkot**, melynek tulajdonosa Oroszlány Város Önkormányzata. Az Ipari Park a város déli részén helyezkedik el, igen kedvező földrajzi adottságokkal. Megközelíthetősége jónak mondható, az országos fő közlekedési hálózathoz közvetett módon csatlakozik a tizenöt kilométerre lévő M1-es autópálya, valamint az 1-es

út révén. Az ipari park az M1-ről Oroszlány és más helységek elkerülésével megközelíthető, csak Környét kell érinteni.

A vasútállomásig közforgalmi vasútvonal épült, amely kiépítettséggel folytatódik az ipari park barna mezős részéig. A vágányhálózat képes lenne kielégíteni az ipari park nagyobb mennyiségű szállítási igényeit is, de erre jelenleg nem mutatkozik igény, de mindenképpen fejleszthető terület.

A város mellett található a kisebb gépek le- és felszállására alkalmas kecskédi repülőtér.

Megnevezés	Távolság (km)	Idő (perc)
Budapest	75	50
Győr	70	45
Székesfehérvár	45	40
Tatabánya	15	10
Ferihegyi repülőtér	90	80
Kecskédi repülőtér	3	5
M1 autópálya	15	10
Oroszlány városközpont	1-2	3
Oroszlány vasútállomás	1-2	3
Magyar-szlovák határátkelőhely (Komárom)	45	25
Magyar-osztrák határátkelőhely (Hegyeshalom)	130	80

Távolságok az oroszlányi Ipari Parktól

Napjainkra a fejlesztés három üteme közül az I., mintegy 40 hektáros és a III. ütem 20 hektáros területe nagyrészt kiépült és betelepült. Jelenleg mintegy **2 300** főnek biztosítanak munkát. (Az Ipari Parkban foglalkoztatottak száma a gazdasági válság előtti időszakban volt a legmagasabb, mintegy 2 500 fő)

A II. ütemben a város a Vértesi Erőmű Zrt. tulajdonában lévő iparterület újraszervezésével mintegy 60 hektáros iparterületet kíván kialakítani (Szent Borbála utca – Mindszenti utca között).

Az Oroszlányi Ipari Parkba eddig betelepült vállalkozásokat a következő táblázatban gyűjtöttük össze

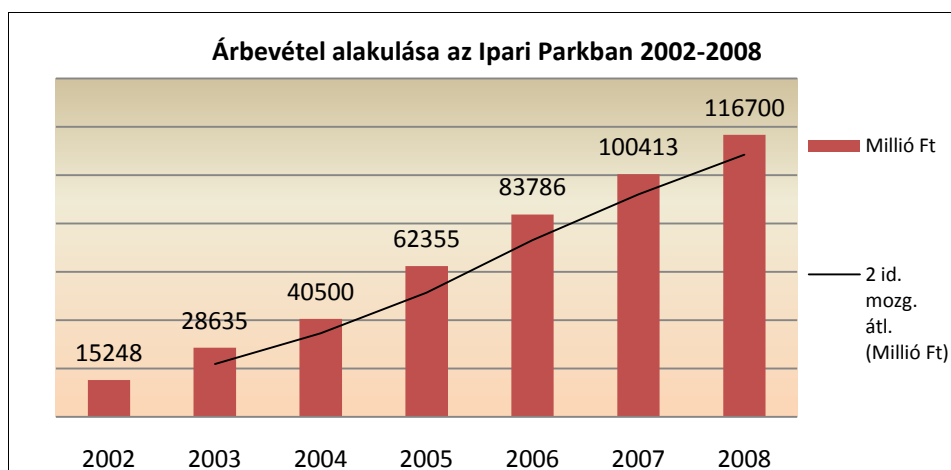

Cég megnevezése	Fő tevékenysége	Betelepülésük
Koloman Handler Kft	Iratgyűjtő mechanikák gyártása	1993
Bebusch Hungária Kft	Műszaki műanyagok, gépkocsialkatrészek gyártása	2000
BorgWarner Turbosystems Kft	Turbófeltöltők gyártása benzinüzemű gépkocsikhoz	2001

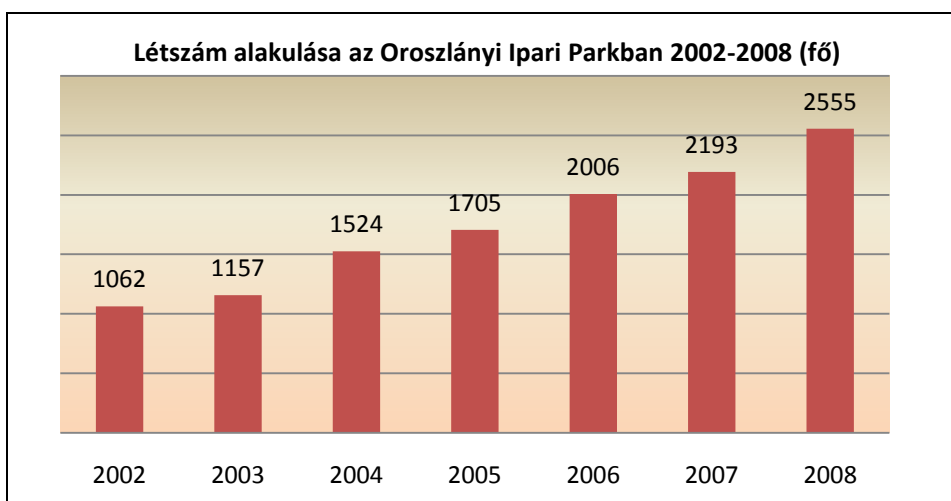

Metall Glas Kft	Üvegipari célgépek gyártása	2000
GMD Hungary Kft	Fémmegmunkálás	2001
Wecast Autóipari Nyrt	Kipufogó csonkok gyártása	2001
Zenon Kft. (General Electric)	Víz tisztító rendszerek szűrőmembránjának gyártása	2002
Frimo Hungary Kft	Szerszámgyártás, gépjármű tartalék alkatrész gyártása	1999
Gum-Élforak Kft, azóta megvásárolta a Biogumi Hasznosító-és szolgáltató Kft.	Használt gumik őrlése	2001
L-MO 2001 Kft	Elektromos motorok javítása	2001
Zebra Vámügynökség Kft	Vámügyintézés	2003
Mipa Coatings Kft	Festékgyártás	2004
Béta ker. és Szolg. Kft	Ingatlanfejlesztés	2005
Unip Kft.	Még nem végeznek tevékenységet	2004-2007
Musashi Paint Kft.	Festékek és kapcsolódó termékek gyártása	2007
Philippine Hungária Kft	Autóipari beszállító	2008

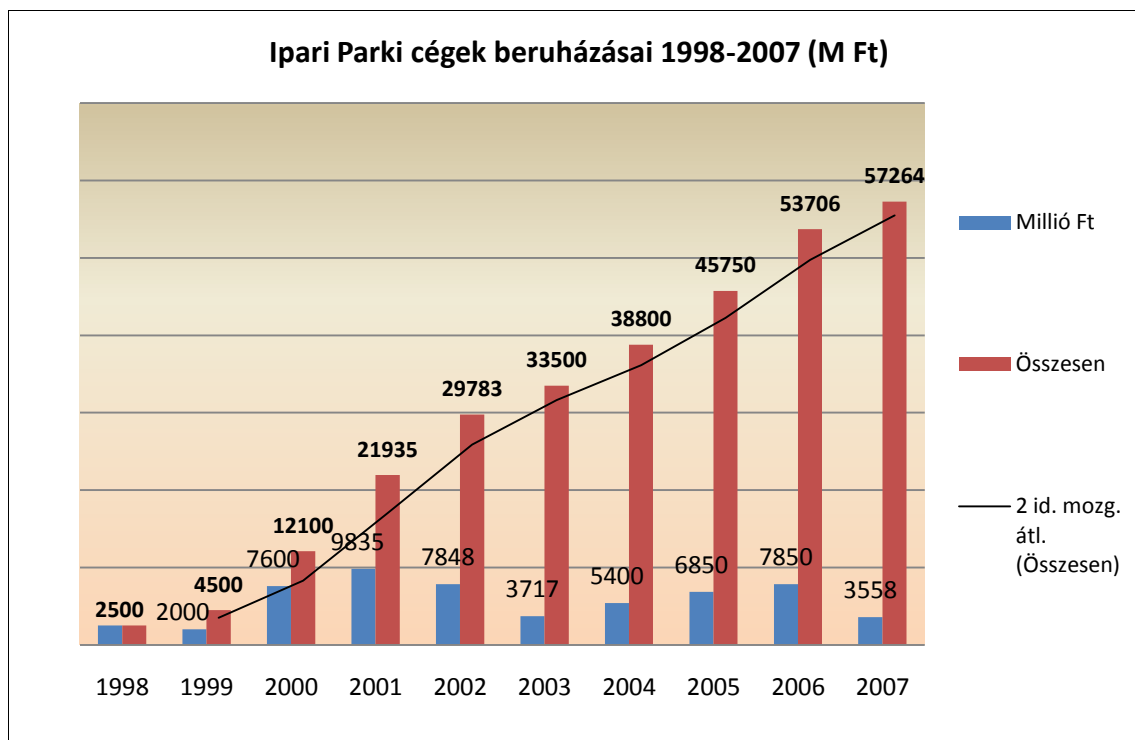

Forrás: Saját gyűjtés, cégek adatszolgáltatása alapján

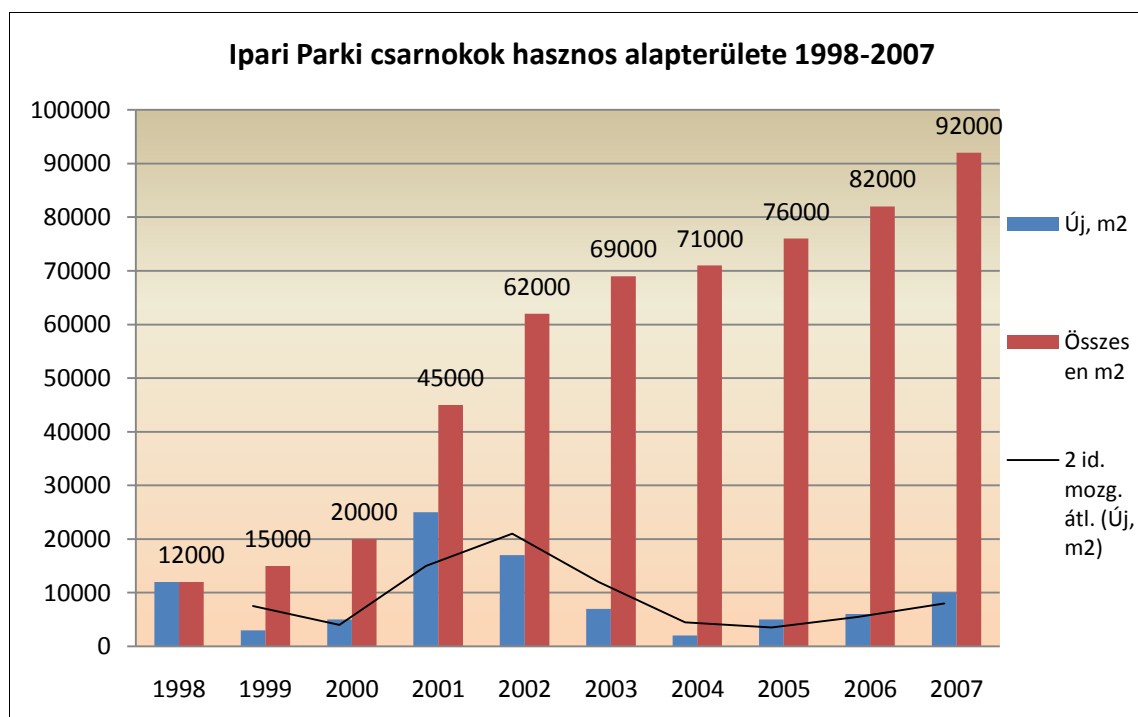

Forrás: Saját gyűjtés, cégek adatszolgáltatása alapján

Forrás: Saját gyűjtés, cégek adatszolgáltatása alapján

Forrás: Saját gyűjtés, illetve a cégek adatszolgáltatása alapján

A város szempontjából további fontos gazdasági szervezetek a következők:

- **Vértesi Erőmű Zrt.:** A város legnagyobb gazdasági szervezeteként 2003-ban közel 4 000 főt foglalkoztatott, a 2002-ben elkezdett „Retrofit Programnak” köszönhetően. A ma még működő bánya és a szénkészletét felhasználó erőmű előreláthatólag 2010-ig üzemel és foglalkoztat **2009. évi adatokat** figyelembe véve már csak **1 500 főt**. A jelen gazdasági helyzetben tehát mindenképpen fontos a

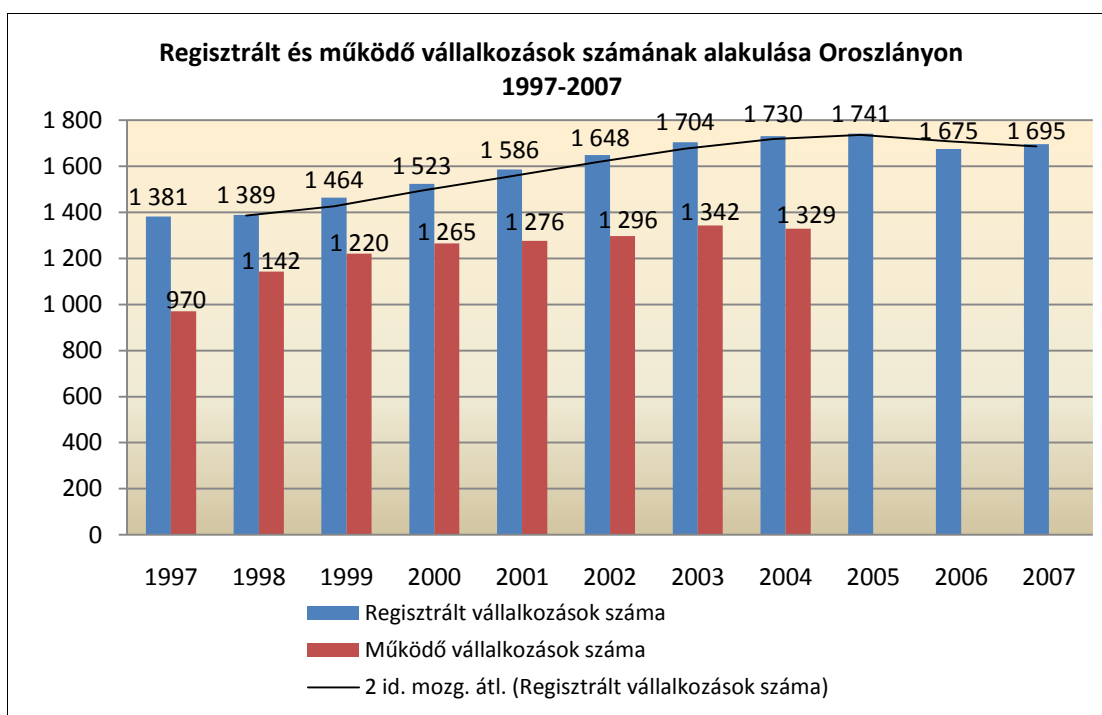

kivonuló bányászat helyett a hosszabb távon megtelepedő helyi ipart megcélozni, fejleszteni, hiszen ez lehet a jövő kulcsa. Mindezek ellenére a város igyekszik megtartani és támogatni a bányászatot, hiszen ez nemcsak hagyományápolást jelent, hanem igen fontos gazdasági tényező, hiszen gondoljunk csak arra, hogy az esetleges bánya bezárás milyen negatív hatásokat okozhat a város munkaerő kínálatára. Fontos hangsúlyozni tehát, hogy a bányászatot, mint alternatív lehetőséget a városnak a távoli jövőben is fenn kell tartani.

- **REMONDIS Oroszlány Környezet és Szolgáltató Zrt.:** a városfenntartáshoz kötődő kommunális szolgáltatásokat végzi
- **Észak-Dunántúli Vízmű Zrt.:** Vízi közműszolgáltatást végzi
- **Oroszlányi Szolgáltató Zrt.:** a hőszolgáltatást és a szennyvízkezelést, valamint ingatlan kezelést, ingatlan gazdálkodást, ingatlan értékesítést, városüzemeltetést, sportlétesítmények üzemeltetését, szállásoltatást, építési-vállalkozási tevékenységet végez
- **Kolcsár Sütőipari Kft.:** sütőipari termékek előállítását végzi
- **Geizer Szállítványozási Kft.:** szállítványozást, fuvarozást végez.

Az elmúlt 9 évben folyamatos növekedést mutat a városban a **regisztrált vállalkozások száma**, így 1997-2007-ig a jegyzett 1 381-ről 1 741-re növekedett, majd 2006-2007. évben kisebb csökkenés figyelhető meg, melynek megfelelően a városban 1 695 vállalkozást tartanak nyilván. A **működő vállalkozások száma** 1997 és 2004 között 27 %-al nőtt, így 2004 végével a statisztikák 1 329 működő vállalkozásról számoltak be

Forrás: KSH és saját szerkesztés

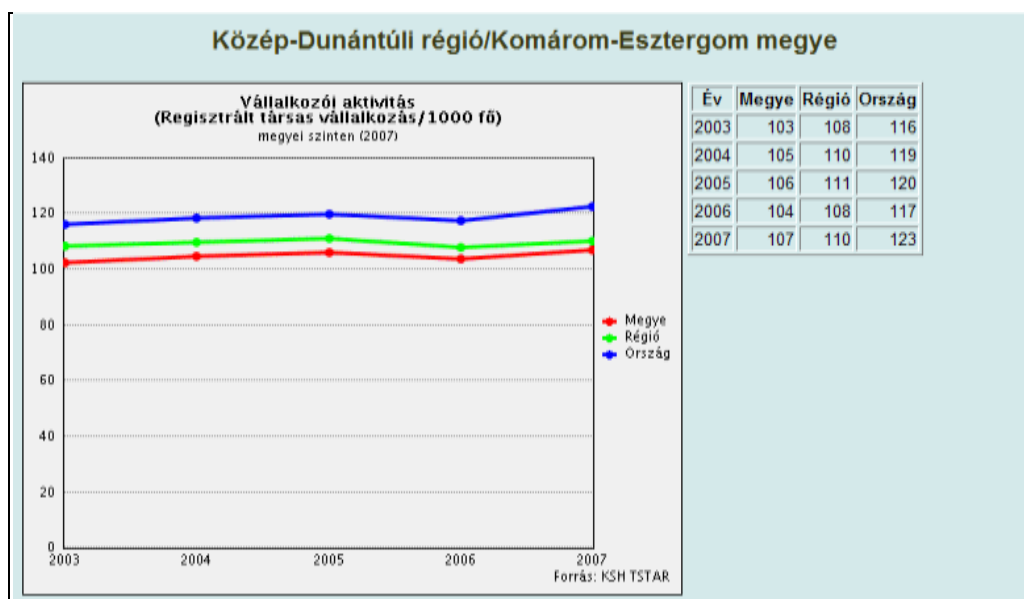
Az önkormányzat adatai szerint a városban jelenleg, mint **működő vállalkozás, 1 155 vállalkozás fizet iparüzési adót, összesen 1 175 millió forintértékben.**

Oroszlány esetében megfigyelhető, hogy a működő vállalkozások számában elmaradás mutatkozik a környék településeitől, hiszen 2004-es statisztikai adatok alapján, Tatán 2 926 db, Tatabányán 6 899 db, Komáromban 1 835 db és Esztergomban 2 767 db működő

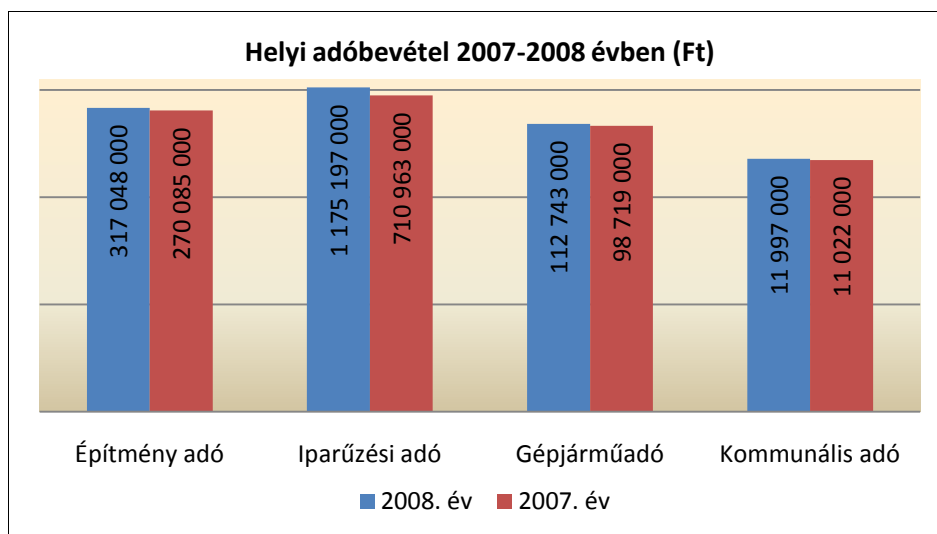
vállalkozást tartanak nyilván. A megyei összehasonlításból, pedig az is kitűnik, hogy a régiós és országos szint alatt van a vállalkozói aktivitás.

Forrás: TEIR, KSH TSTAR

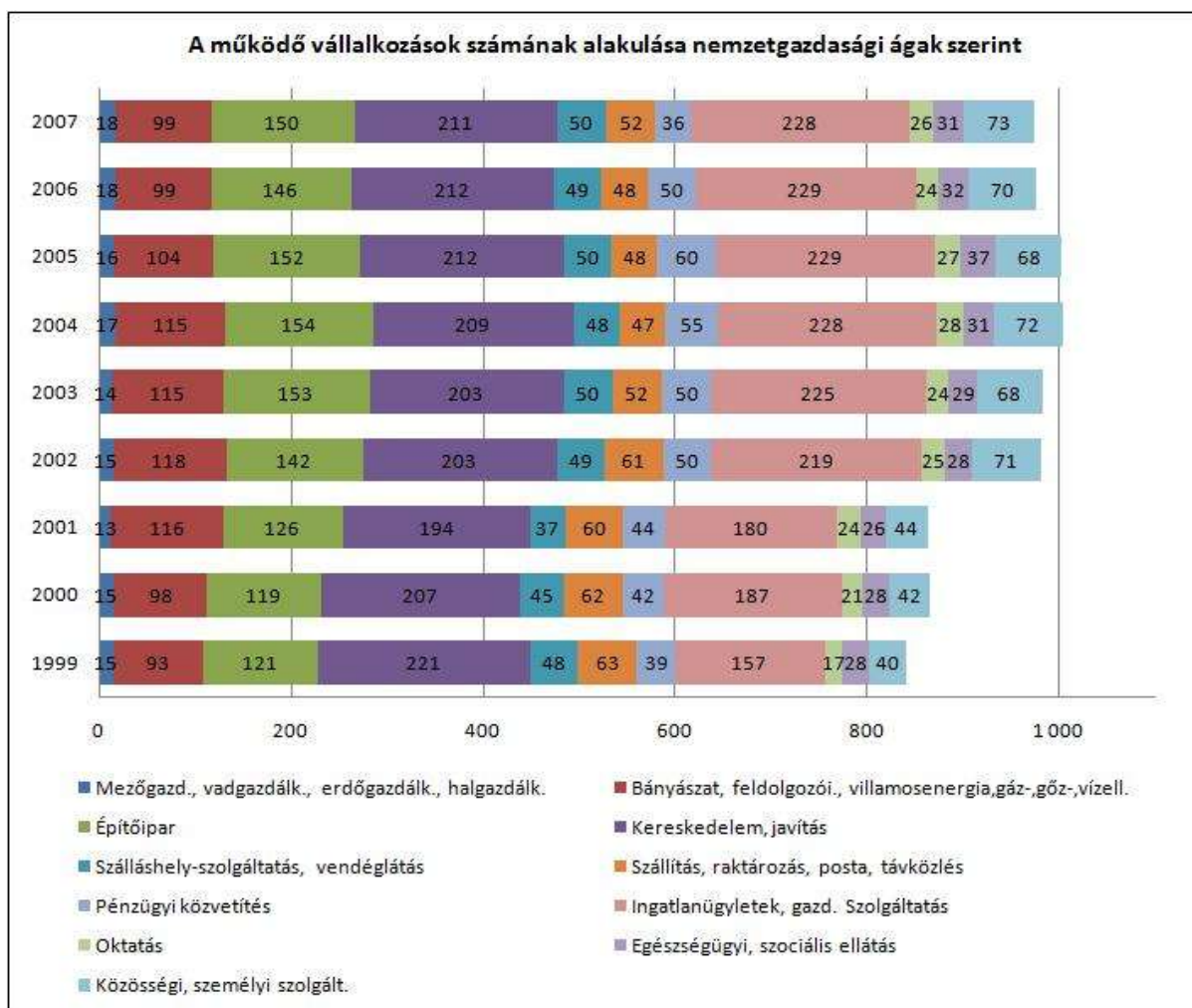
Oroszlányban a fizetett összeg nagysága szerint az első húsz vállalkozás 2008 évben a következő (abc sorrendben) volt:

1. AT-X Kft.	11. Oritel Kft.
2. Bebusch Kft.	12. Oroszlányi Szolgáltató Zrt.
3. BorgWarner Kft.	13. OTP Bank Nyrt.
4. E.ON Zrt.	14. Raiffeisen Bank Zrt.
5. Frauenbach S. R. L.	15. Remondis Oroszlány Zrt.
6. Frimo Hungary	16. Spar Magyarország Kft.
7. Geizer Szállítmányozási Kft.	17. Vért Zrt.
8. GMD Hungary	18. Vértes Volán Zrt.
9. Kiss- Kont Trans Kft.	19. Westcast Autóipari Zrt.
10. Koloman Handler Kft.	20. Zenon Europe Kft.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A fenti ábrát elemezve a következőket lehet megállapítani:

A mezőgazdaság, erdő-, hal- és vadgazdálkodás szinte stabilizálódott. A növénytermesztés a városban elsősorban takarmányozás céljából folyik (elsősorban búza, repce, napraforgó, tavaszi és őszi árpa, kukoricatermesztés). A település környékén elhelyezkedő földeket a városban élő és gazdálkodással foglalkozó vállalkozók (az 1992. év előtti időszakban még az Oroszlány és Vidéke Termelőszövetkezethez tartozó területeken) végzik. A termőterületek a termelőszövetkezeti átalakulás, valamint a kárpótlási folyamatok nagy részének lezajlása után kerültek a gazdálkodók tulajdonába.

Az elmúlt években a kereskedelemmel és javítással foglalkozó vállalkozások száma enyhén mérséklődött. A mezőgazdaságban (állattartással együtt) jelenleg 6-7 családi jellegű, nagyobb társas vállalkozás működik. Ugyancsak kevesebb lett a bányászatban, feldolgozóiparban, villamos energia, gáz-, gőz-, és vízellátás, szállítás, raktározás, posta, távközlés, pénzügyi közvetítés nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások száma. Ezzel egy időben jelentősen növekedett az egyes ingatlanügyletekkel, gazdasági szolgáltatásokkal, építőiparral foglalkozó vállalkozások száma, illetve jelentős növekedés figyelhető meg az egyéb közösségi szolgáltatások területén. Mérsékelt növekedés a szálláshely-szolgáltatás, oktatás és egészségügy területén figyelhető meg. Mindezen folyamatok arra engednek következtetni, hogy Oroszlányon **az elmúlt években a**

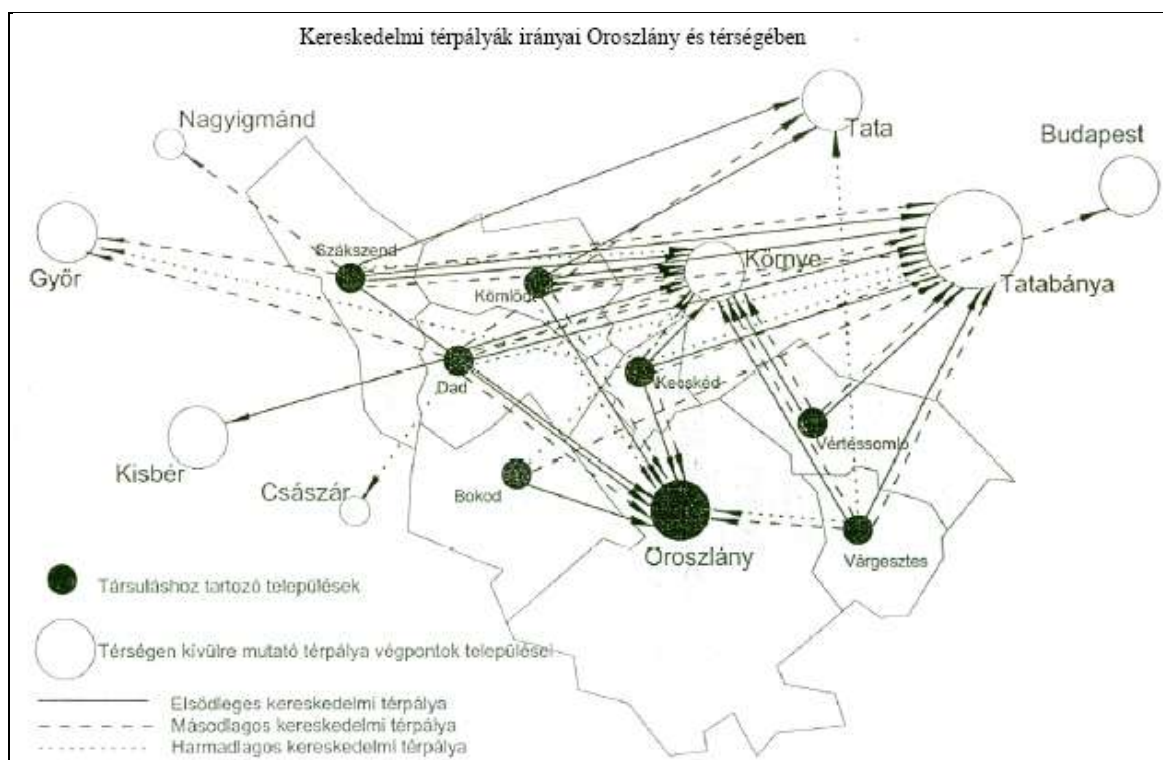

kisvállalkozások aktivitása erősödött meg. Ez annak ellenére is igaz, hogy a forrásokhoz és támogatásokhoz legkevésbé ez a réteg jut hozzá.

2.2.3. Kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatások és turizmus

A kereskedelmi térkapcsolatokban Oroszlány, Tatabánya és Környe szerepe kiemelkedő. A Környére mutató másodlagos térpályák száma meghaladja Oroszlányét, a harmadlagos térpályák száma azonban már Tatabányáénál is nagyobb. Oroszlány Bokod számára jelent valamennyi kereskedelmi egység tekintetében elsődleges központot.

Forrás: MTA: Oroszlány és kistérsége területfejlesztési stratégiája

A **kiskereskedelmi üzletek száma** a városban 2001-2007 évig vizsgálva kis mértékben csökkent. **2007. évben összesen 263 kiskereskedelmi egységet** regisztráltak a városban a KSH adatai szerint (jelentős részben kisüzleteket), míg ez a szám 2001-ben 271 volt. A legmagasabb üzletszámot 2004-ben regisztrálták, ekkor 272 üzlet működött.

Az egyéni vállalkozások által üzemeltetett vállalkozások megközelítőleg a felét teszik ki a teljes üzletszámnak, viszont itt jobban megfigyelhető, hogy számuk csökken. 2001-ben regisztrálták a legmagasabb olyan üzletet, melyet egyéni vállalkozó üzemeltetett 158 db. 2007 évben ez már csak 124 db volt. Ez elsősorban a nagyobb hipermarketek megjelenésének volt köszönhető, hiszen ekkor számos kisvállalkozás ment tönkre.

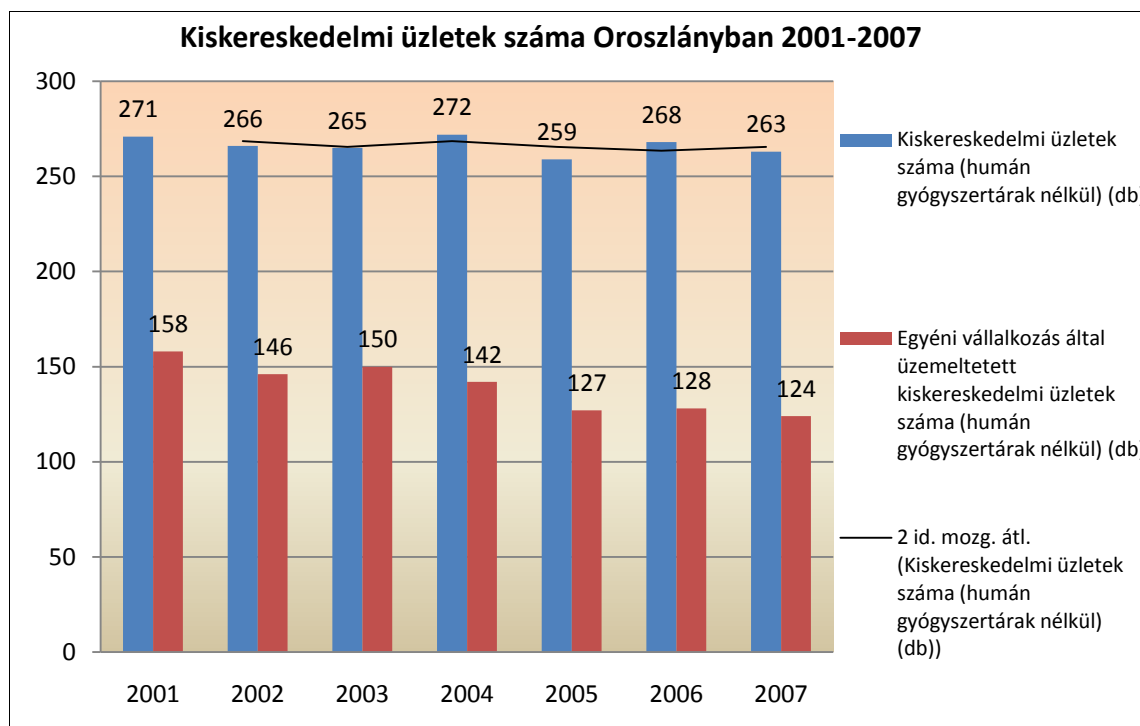
A 263 kiskereskedelmi üzlet kb. 20-20 %-ban élelmiszerjellegű és egyéb iparcikk-szaküzlet, míg közel 60 %-uk más jellegű egység. A kiskereskedelmi egységek a Rákóczi Ferenc út teljes hosszában, illetve a Fürst Sándor úton, a Dózsa György úton és a Táncsics Mihály úton koncentrálódnak. A jelentősebb, nagyobb alapterületű üzletek is a Rákóczi Ferenc úton és csomópontjaiban szinte „felfűzve” helyezkednek el (Spar, Profi, Penny, Lidl, Tesco stb.). Itt találhatóak a benzinkutak is.

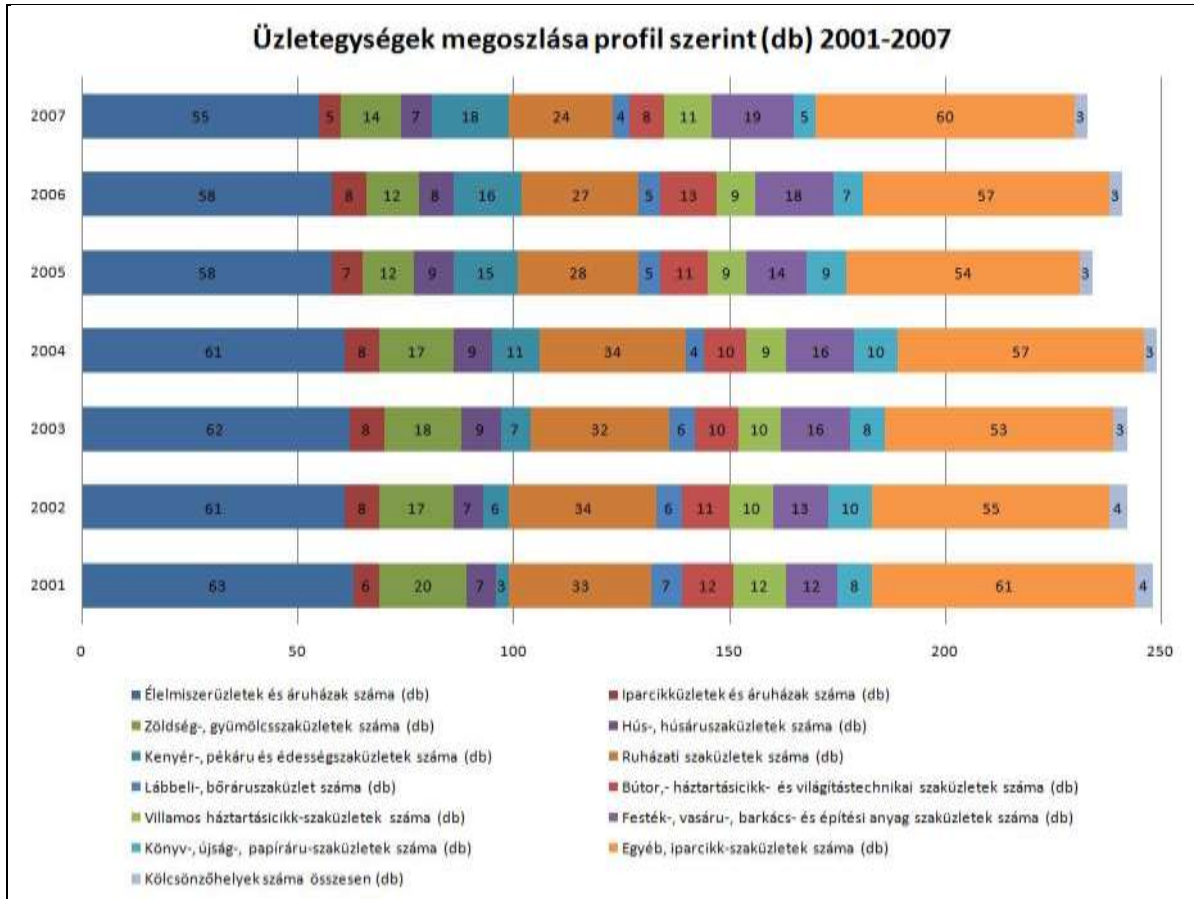
A település hossz tengelyén tehát „a fő úton- Rákóczi Ferenc út” jellemzően alapellátásra szakosodott üzletek koncentrálódnak. A város Újvárosi városrészében, de a nevezett tengely végpontjaként működik egy városi piac is (szerdai és szombati vásárnapokkal).

Oroszlányon **három kereskedelmi bank és egy takarékszövetkezet fiókjai működnek.** A kereskedelmi bankok fiókjai a városközpontban találhatóak, a Raiffeisen Bank Zrt. a Rákóczi Ferenc út 26., a K&H Bank a Rákóczi Ferenc út 80., valamint az OTP Bank a Rákóczi Ferenc út 84 szám alatt. A Bokod és Vidéke Takarékszövetkezet a Rákóczi Ferenc út 7/a szám alatt található meg. Emellett 8 db bankautomata is található a városban, melyek számát egy-két városrészben, területen növelni kellene (pl. Ófalu, Bányász krt., stb.)

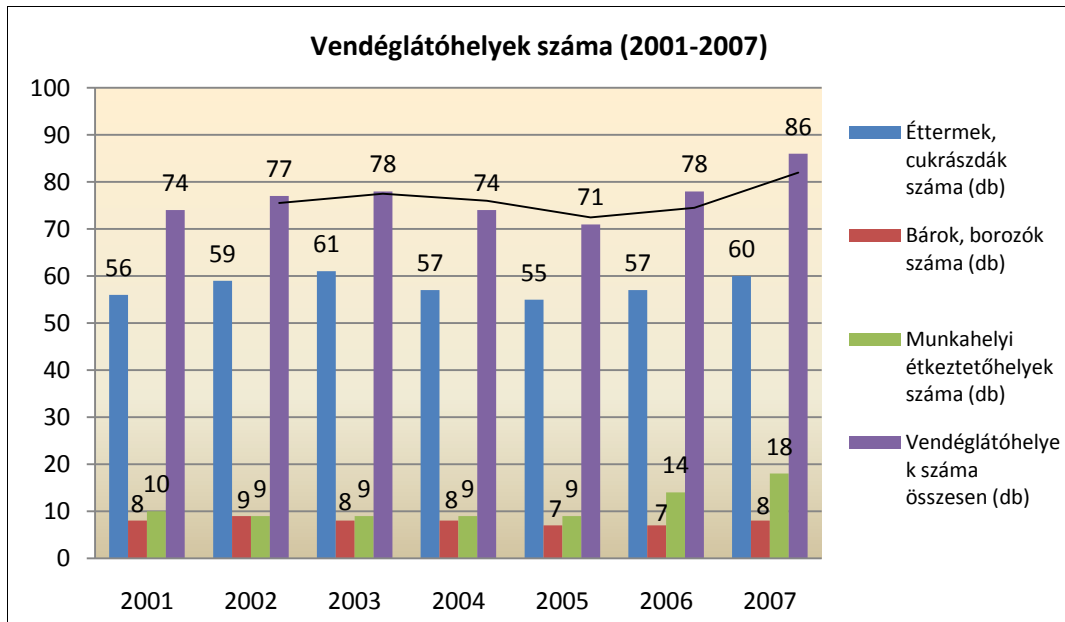

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A **vendéglátóhelyek száma** a vizsgált időszak között (2001-től 2007-ig) 2006-ig elmondható, hogy szinte stagnált, 2007. évben azonban 74-ről 86-ra emelkedett. Ez 2001-től 14 %-os növekedést jelent.

Jelenleg 86 regisztrált vendéglátóhely működik a városban, ennek 70 %-a étterem, illetve cukrászda, minden tízedik vendéglátóhely bár, borozó illetve kiskocsmá. Jelenleg a

vendéglátóhelyek 35 %-át egyéni vállalkozások működtetik. Elhelyezkedésük, koncentrátságuk hasonló a kereskedelmi egységekéhez, elsősorban a városközpontban, és az alközpontokban, valamint a település hossz tengelyét képviselő „ún. főút” mentén találhatóak. A vendéglátóhelyek közül igen kevés a valóban színvonalas szolgáltatást nyújtó egység.

A kereskedelmi szálláshelyek közül a vendégház, a panziós és az ifjúsági szálláson történő elhelyezés jellemző. Korábban, a '90-es évekig csak Majkon (15-20 fő számára) volt lehetőség szállásvendéglátásra, majd a városban az első panzió 2003-ban nyitott meg. A városban jelenleg három darab **kereskedelmi szálláshely** működik, közülük első osztályba sorolt a Kata Panzió, amely magánberuházásként valósult meg és 2009. szeptemberben nyílt meg. Férőhelyeinek száma 10 db (igényesen berendezett) 2 ágyas szoba.

További, alapvetően vendéglátóhelyként működő kereskedelmi egység is kínál szálláshelyeket Oroszlányban a Czermann Étterem és Panzió, szobák száma: 10 db (megoszlása 1 db 1 ágyas, 7 db 2 ágyas, 1 db 2 ágyas apartman), férőhely szám: 17. 2008 évben került felújításra a Beatrix Vendégház, mely az Oroszlányi Szolgáltató Zrt. tulajdonában van, szobák száma: 16 db (megoszlása a következő: 10 db 2 ágyas, 5 db 3 ágyas, 1 db 4 ágyas), férőhelyeinek száma: 39 fő, férőhely kihasználtsága az elmúlt időszakban mintegy 15 % volt.

Fontos megjegyezni továbbá, hogy szállásoltatás 2008 októberétől a Mátyás úti Munkásszállóban is megoldott. Férőhelyeinek száma jelenleg 140 fő, férőhely kihasználtsága 40-70 % közötti.

2006. évben a vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken 146 fő, 2007. évben pedig 289 fő volt. A vendégéjszakák száma ennél több 2006. évben 532, 2007. évben 1 157 vendégéjszaka.

A kereskedelmi vendéglátóhelyek vendégeinek 2006 évben 68 %-a, 2007. évben pedig 25 %-a külföldi volt. Ezen vendégek elsősorban az ipari parki cégek üzleti partnerei, a különböző intézményi, testvérvárosi delegációk és Vértesre jellemző aktív vadászati tevékenység szereplői közül kerültek ki.

Oroszlány természetrajzi és történeti látnivalóival kiemelt idegenforgalmi jelentőséggel, bár jelenleg inkább még nem kellő kihasználtságú potenciállal bír. Ez annak ellenére is igaz, hogy a városban jelenleg még nem számottevő az idegenforgalom. A város zöldövezeti jellege kellemes környezetet biztosít a városba látogatóknak arra, hogy szálláshelyüket, a város szálláshelyei közül válasszák ki. A város szálláshely biztosítása 2008. évtől sokkal jobban ellátott, mint előtte. Ennek ellenére a turizmus területén komoly hiányosságai vannak a városnak. Ösztönözni kell a különböző turisztikai attrakciók, szervezetek, együttműködési formák és arculatteremtő, marketing tevékenységek létrehozását, hiszen a turizmus nagy szerepet tölthet be a város gazdasági életében. A **turizmus** élénkítésével a máshol megtermelt vásárlóerőt lehet egy térségbe bevinni, amelyek alkalmasak a gazdaság diverzifikálására. Ezáltal olyan jövedelmek keletkeznek, amelyek **jótekonnyal hatással vannak a közvetlen környezet gazdasági életére, a települések fejlődésére, és így a népesség megtartására is.**

Oroszlánynak, fekvésénél fogva, komoly lehetőségei vannak az idegenforgalom terén. A város a Vértes észak-keleti lábánál fekszik, csodálatos táji környezetben. Területének több,

mint 60 %-a erdő, aminek nagy része természetvédelmi terület. Nagy lehetőségek rejlenek a vadászturizmus, horgászturizmus, természetjárás, aktív és passzív ökoturizmus fejlesztésében, de a környéken található építészeti emlékek - Majki Műemlékegyüttes, vértesszentkereszti apátság stb. is vonzza a látogatókat. A városban az ipari parki befektetések megjelenésével, a külföldi cégek megjelenése is szálláslehetőségeket igényel, hiszen az idegen tulajdonú cégekhez érkező, hosszabb-rövidebb ideig a városban tartózkodó vendégek eddig a városon kívüli lehetőségeket voltak kénytelenek igénybe venni (Tata, Mór, Tatabánya, Neszmély), de a 2008-2009 évben bekövetkező változások (Beatrix Vendégház, Kata Panzió) pozitívan hathatnak a jövőben a turizmusra.

Oroszlány Komárom-Esztergom megyéhez tartozik, de tagja több, nem megyehatárok alapján szerveződött térségi és fejlesztési társulásnak is. Ezek közül idegenforgalmi szempontból a Velencei-tó- Vértés Vidéke Kiemelt Üdülőkörzet, és a Vértés Térség, valamint a Vértés Natúrpark, A Mária Út „Via Maria” érdemel említést, mint a legnagyobb olyan társulások, amelyek közvetlenül hatnak, hathatnak a város idegenforgalmára.

2.3. Települési környezet

2.3.1. Oroszlány város természeti környezete- környezeti és természeti értékek

A város közvetlen, de különösen távolabbi (15 km-en belül) környéke bővelkedik természeti és kultúrtörténeti, tájgazdálkodási területi értékekben. A több évtizedes nehézipari, bányászati vertikum ellenére is igen jelentős természeti potenciállal rendelkezik a település és környezete. A természeti potenciálok és az értékek többsége is a Vértes-hegység előterének és Tatai-medencénél beszűkülő Kisalföld dombságokba (Vértesalja, Bársonyos) átmenő természetföldrajzi határvonalat is képző találkozásánál található. Ezt jól jellemzi az az adat, mely szerint Oroszlány teljes területén, tehát a külterületeket is beleszámítva helyezkedik el az 1976-ban alapított Vértesi Tájvédelmi Körzet, mint védett természeti érték területének közel a fele (1469 hektár). Az erősen tagolt felszín sajátos tájképi szépsége, a geológiai, botanikai, zoológiai értékek, a tájhoz kapcsolódó történelmi események indokolták a települést körülvevő természeti terület, jelentős részének védetté nyilvánítását.

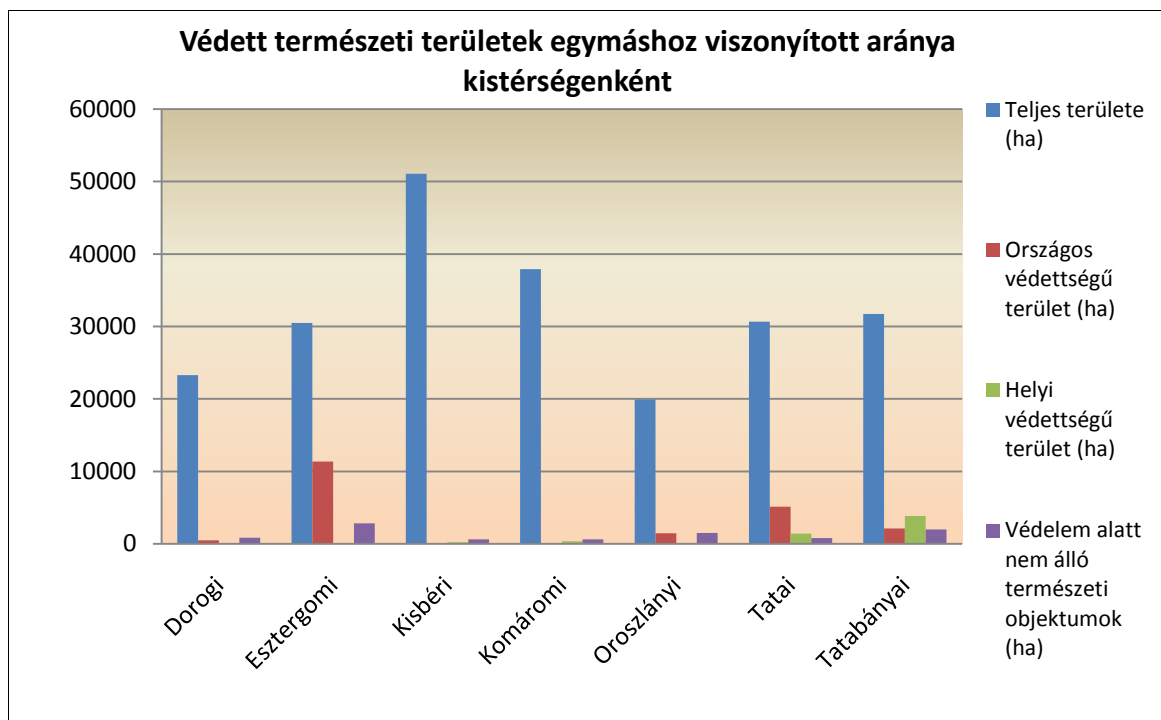
A város közigazgatási területére közvetlenül nemzeti park nem esik, de e nevezett tájvédelmi körzet a Duna-Ipoly Nemzeti Park fennhatósága alá tartozik. Ezen kívül a stratégiai tervezés szempontjából is kiemelkedő jelentőségű az a tény, hogy hazánk ez idáig egyetlen, önálló természetvédelmi-jogi kategóriaként is szereplő natúrparkja a Vértesi Natúrpark területei, szintén a település közvetlen közelében terülnek el. Ezek a jelentős potenciállal és védelemre érdemes attrakciókkal, növény és állattársulásokkal rendelkező területek több helyen is a város külterületére benyúlnak, sőt több helyen közvetlenül érintik a belterületi határt. A város közlekedés földrajzi fekvése, szolgáltatói és városi funkciói és a viszonylagosan érintetlen, megőrzendő természeti területekkel való szoros térbeli kapcsolat méltán jelöli ki Oroszlányt a Vértesi Natúrpark nyugati kapujának és turisztikai fogadó bázisának.

Kistérség	Teljes terület hektárban	Országos védettségű területek:		Helyi védettségű területek:		Védelem alatt nem álló természeti objektumok:	
		darab	hektár	darab	hektár	darab	hektár
Dorogi	23 270	1	493	0	0	14	856
Esztergomi	30 486	2	11 373	4	28	22	2 809
Kisbéri	51 075	0	0	3	229	29	7 366
Komáromi	37 898	1	70	17	355	14	604
Oroszlányi	19 936	1	1 466	2	59	12	1 513
Tatai	30 678	3	5 137	14	1 434	19	783
Tatabányai	31 711	2	2 108	17	3 841	21	1 987
Összesen:	225 054	10	20 674	57	5 946	130	15 823

Forrás: KEMÖH Természetvédelmi Hivatal

Komárom-Esztergom megye természetvédelmi területei 2004

Forrás: KEMÖH Természetvédelmi Hivatal és saját szerkesztés

Komárom-Esztergom megyén belüli összehasonlításban, a megye 7 kistérségét vizsgálva elmondható, hogy az Oroszlányi kistérség, valamilyen formában védett természeti értékeinek területe, nagyság alapján a középmezőnybe tartozik. Ezek a területek azonban döntően Oroszlány külterületéhez tartoznak, vagy a települést körülvevő domb és hegyvidéki területekhez köthetőek.

A natúrparki területeken túl a település közelében még egy különleges területet kell kiemelni. Az Oroszlány igazgatási területétől délkeletre található a Ciklámen-völgy, az erdei ciklámen előfordulási területe, ami fokozottan védett, korlátozottan látogatható terület. Ugyancsak Oroszlány környékének természeti, geológiai érdekessége a MÁFI fűróminta gyűjteménye (Szépvíz-ér), amelynek elsősorban tudományos-kutatási jelentősége van, de mint egyedi attrakció a turizmusfejlesztés során mindenképpen számításba veendő.

A különleges tájképi szépséget nyújtó növénytársuláson kívül figyelmet és mindenképpen további helyi szintű védeltséget érdemelnek a környező erdőségek egyes faóriásai, melyek többségében őshonos kocsányos tölgyek.

A városon belül is jelentős a zöldfelületek, fás területek, pihenőparkok, fasorok és a viszonylag bolygatás-mentesen fennmaradt növénytársulások, facsoportok aránya. Ezek elsősorban az Ófalu, volt községi legelőinél, gyepes-ligetes területeinél, az aktív vízfolyások felső szakaszainál és a Haraszt-hegy egy részén, valamint az egykori majki uradalom erdeiben lelhetők fel.

Ezeket túl általánosságban elmondható, hogy a város belső, sűrűn beépített tömbházas szerkezetű részein is szemmel láthatóan jelentős a monotonitást oldó zöldterületek száma és mérete.

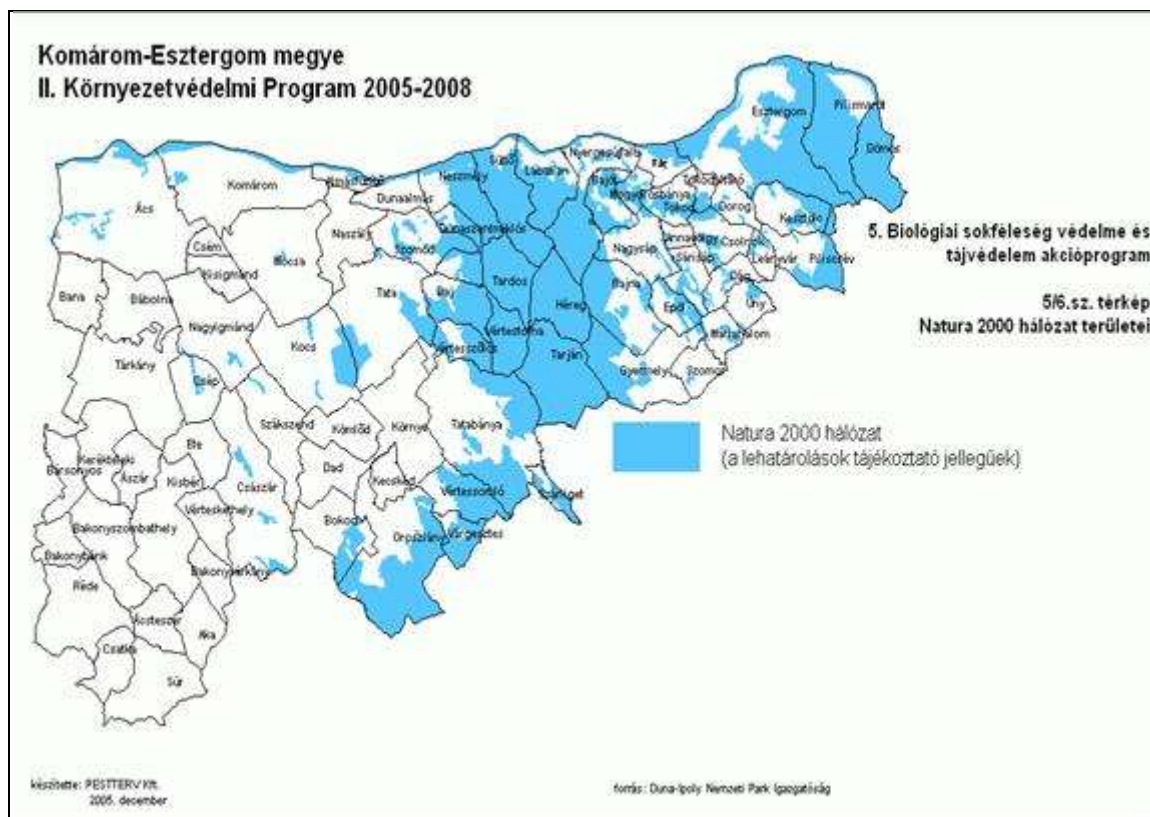

Természetvédelmi terület	Vértesi Tájvédelmi Körzet	Területe: 1 469 ha
Helyi jelentőségű természetvédelmi terület	Majki műemlék együttes tájképi környezete	-
	Vértesszentkereszti templomrom tájképi környezete	-
Védendő, jelentős-híres fa	"Oroszlányi Nagy Fa" - kocsányos tölgy, törzsének kerülete 611 cm	é.sz. 47 fok 26 perc 42,94 szögmásodperc és k.h. 18 fok 18 perc 46,12 szögmásodperc a Dobai külfejtéstől keletre
	"Bokodi Nagy Fa" kocsányos tölgy, törzsének kerülete 581 cm	é.sz. 47.43277778, és k.h.=18.28722222 Hulladéklerakótól D-re, Gerencsér vár közelében

Védett területek

Az országos fontosságú és helyi jelentőségű természetvédelmi területek mellett a NATURA 2000 biodiverzitási, különleges természeti élőhely területek közül is számos található Oroszlány közigazgatási területén, elsősorban a Vértes-hegység erdőségeinek, hegyláb felszínre lefutó erdőségeiben és a várostól keletre Várgesztes, Mindszentpuszta felől érkező vízfolyások övezetében.

NATURA 2000 területek Oroszlány közigazgatási területén 214 ingatlant érintenek.

Forrás: PESTTERV Kft: NATURA 2000 területek Oroszlány és környékén

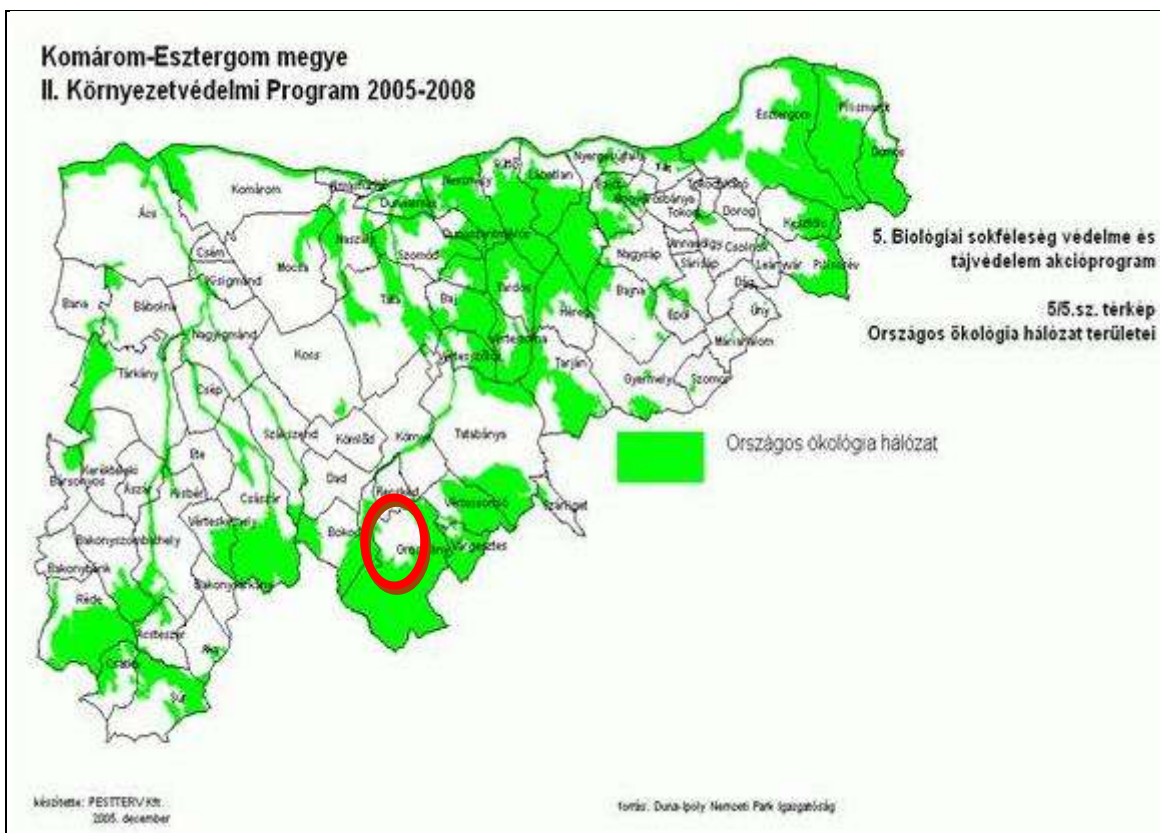

A fejezetben néhány szót ejteni kell a település környékén kialakult tájhasználatról is. Mint már utaltunk rá Oroszlány város külterületének legnagyobb része erdő, ennek a legjellemzőbb faja a csertölgy, amely azonban egy hibás gazdálkodási szemlélet következtében jelentős túlsúlyba került a természeti területeken. A szántóterületek aránya csekély, amely leginkább a talaj rossz termőképességével és a nehézipari-termelőipari vertikummal magyarázható. Nagyobb arányú a gyepek, legelők területe, ezek a sík felszínek szántónak már nem alkalmas területeket foglalják el főleg a város keleti és délkeleti körzetében. A gyepe, legelőre állattartó telep épült.

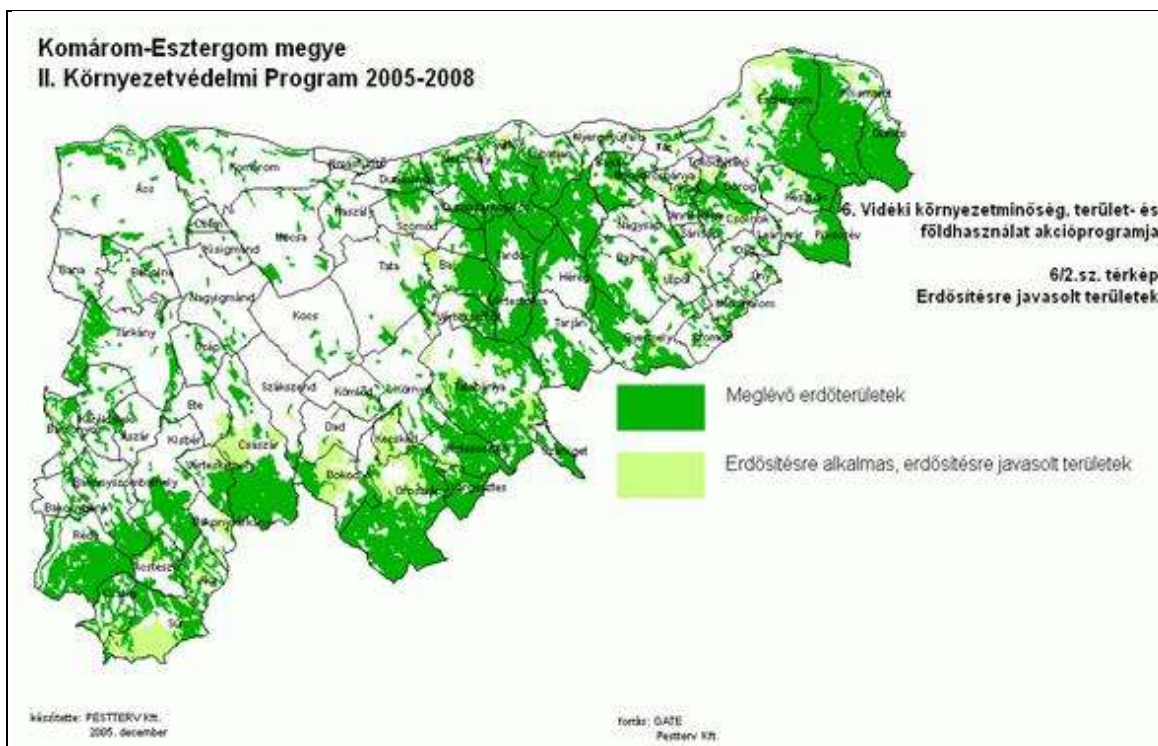
A tágabb térségben egyedülálló módon jellemző Oroszlányra a kiskertek nagymértékű területaránya és használatának módja. Ezek a kertek elsősorban azokon a területeken alakultak ki, amelyek nagyüzemileg már nem voltak művelhetők. Ezek az önellátó, családi élelmiszertermelő vertikum mellett, jelentős számban rekreációs szerepet is betöltöttek és töltenek a bányászvárosban. Az utóbbi időszakban ezek a funkciók nem túl szerencsésen tovább változtak a lakhatási funkció irányába. Ilyen nagy, összefüggő kertterületek csatlakoznak a lakóterületekhez az ófalui (Svandaberegi, Homoki, Labanc) dűlők, a volt Felső telep és Madárhegy részen és a Borbála lakótelep mellett (Német és Nyíres dűlő, Bokodi tavi üdülőtelep). Ezen kertterületek kialakulása elsősorban a telepszerű lakóépületekben lakók igényeivel hozható összefüggésbe.

A nehézipari és energetikai szektor, valamint az utóbbi években megtelepült összeszerelő és gyártóipari egységek, beruházások a magas szintű környezeti monitorháló kiépítését tették szükségessé (gázminta vevők, porminta vevők, felszíni és felszín alatti víz monitoring)

Forrás: PESSTERV Kft.: Országos Ökológiai Hálózat területei Oroszlány környékén

Forrás: PESTTERV Kft.: Erdősítésre javasolt területek

Az Oroszlányi kistérség nagyobbik fele jellemzően nem is erdősült terület, de ez Oroszlány városának esetében nem így van, hiszen a fás, cserjés és erdős területek aránya meghatározó. Az erdőterületek arányát és fekvését a fenti térkép is jól szemlélteti. A fás, ligetes növénycsoportok felmérése a város zöldfelületein, közterületein is hasznos lenne, mely során összeállíthatóvá válna a település fakatasztere is.

2.3.2. A környezeti károk bemutatás és feltárása

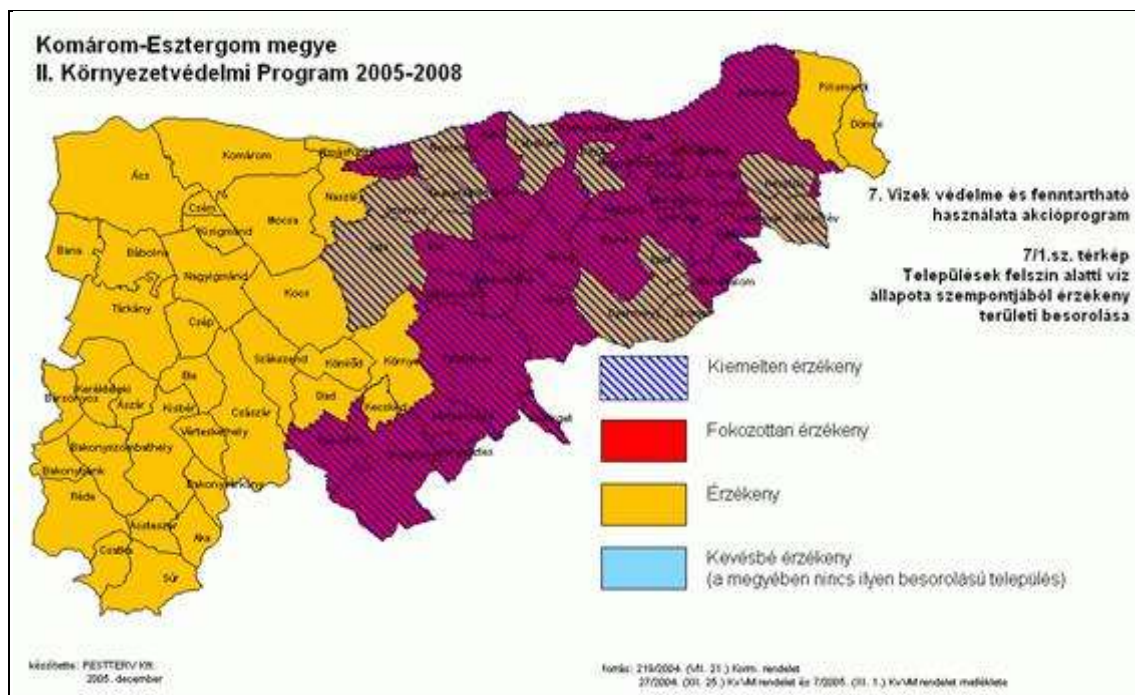
Oroszlány város a Komárom- Tatabánya- Esztergom nevű „K” légszennyezettségi zónába tartozik. Ez alapján a kén-dioxid „E”, a nitrogén-oxid „C”, a szilárd „B”, a benzol „E”, a szén monoxid légszennyező anyag az „F” kategóriába sorolt. Az ipari területeken a levegő védelmével kapcsolatos jogszabályok szerint, csak olyan tevékenység engedélyezhető, amely szennyezőanyag kibocsátása nem eredményez határérték túllépést egyik szennyezőanyag tekintetében sem. A légszennyezettség visszaszorításában döntő lépés volt a Vért Zrt. város határában lévő erőművénél a „Retrofit Program” megvalósítása. Ezen technológiai megoldással megkötik a helyi - rendkívül magas kéntartalommal rendelkező, energetikai célra bányászott barnaköszén - erőművi égetés során felszabaduló kéndioxidot. A rendszer egyéb légnemű és porállagú szennyező anyag szűrését és megkötését is megvalósítja. A levegő minőségének javításához a várost nagy területen körbeölelő telepített és természetes erdőségek is hozzájárulnak. Szintén technológiai előny, hogy a város közel 8 000 darabos lakásállományának több mint felében (53-56 %) több mint 4 100 lakásban távhőszolgáltatás került kiépítésre és üzemeltetésre.

A korábban elvégzett zajszámítások alapján megállapítható, hogy a jelentősebb közutak mentén a zajterhelés akkor is jelentősen meghaladja a határértéket, ha a tervezett tehermentesítő utak elkészülnek. Ennek ellenére is azonban szükséges lenne a nagy átmenő és az ipari park miatti tehergépjármű célforgalom kivezetése a város lakott területeiről, különösen a belső, beszűkülő közlekedési tengelyről.

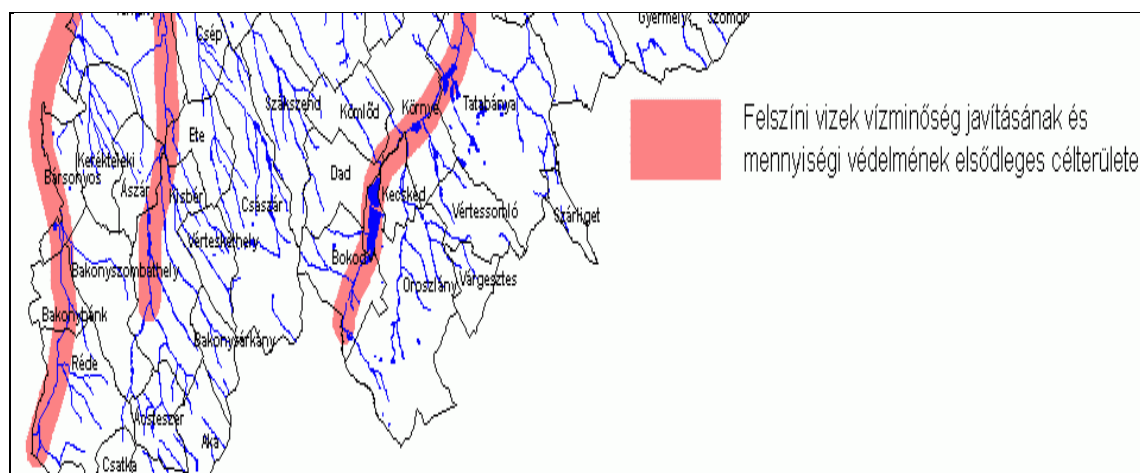

Oroszlány területe erősen érzékeny („A” kategória) a felszínre és a talajba kerülő szennyezőanyagok károsító hatásaira. A kommunális szennyvíztisztítás rendkívül magas technológiai és környezetvédelmi szintű membrántechnológiával történik. A város csatorna ellátottsága 94-95 %-os. A szennyvíztisztító telep a kommunális mellett az Ipari Parkból érkező ipari szennyvizeket is kellő hatásokkal tisztítja. Ebben a tekintetben a leginkább potenciális szennyező forrás az említett erőmű. Az erőműtől szennyvízkibocsátás ugyan közvetlenül az Által-érbe nincs, oda csak a szivárgók által összegyűjtött vizek juthatnak. A jelenség nyomon követése azonban azért is kiemelt jelentőségű, mert az Által-ér teljes vízgyűjtő területe a felszíni és a felszín alatti, regionális jelentőségű karsztbázis vízvédelmi kategóriákba tartozik. Ezek a területek egyben a nitrát érzékeny területek kategóriájába soroltak.

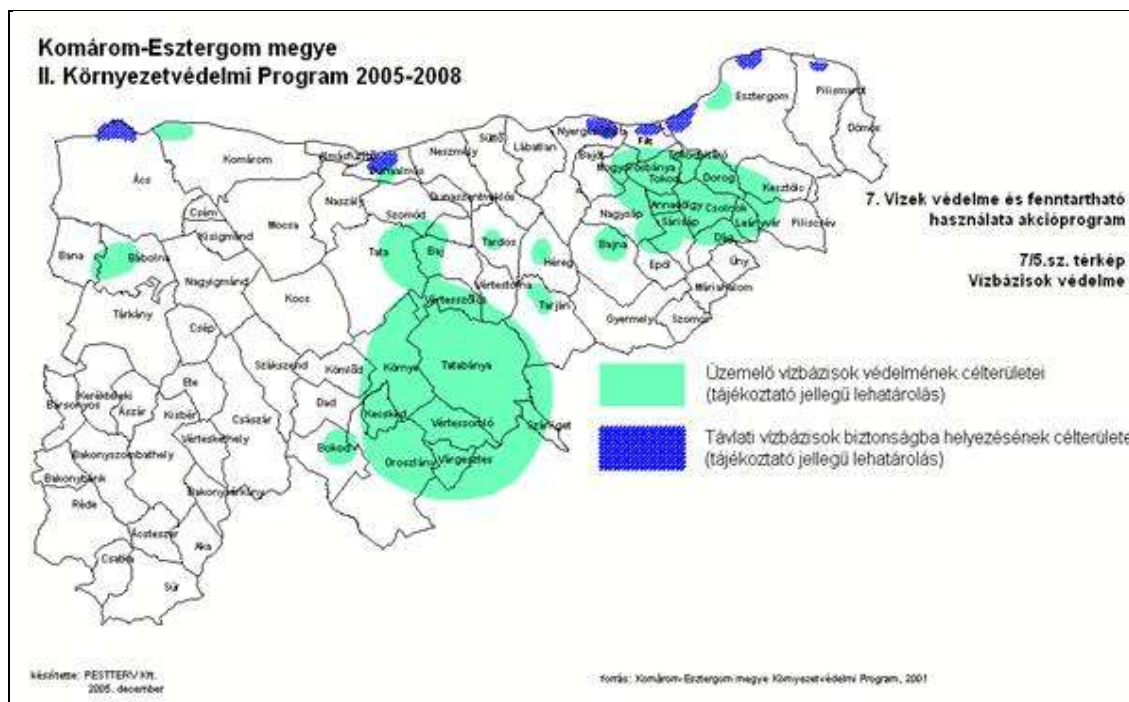

Forrás: KEMÖH Természetvédelmi Hivatal: Felszín alatti vizek érzékenységi besorolása szerint

Forrás: KEMÖH Természetvédelmi Hivatal és saját szerkesztés: Vízminőség javítási felszíni vizek akcióterületei Oroszlány közelében

Forrás: KEMÖH Természetvédelmi Hivatal és saját szerkesztés: Üzemelő vízbázisok védelmi területei Oroszlány környezetében

A környezeti károkkal kapcsolatban ki kell emelni, mint ahogy később is tárgyalásra kerül a jelentős bányászati tevékenység hátrahagyott, káros nyomait. A külterületen számos, de még a város területén is van rekultívalatlan meddőhányó, valamint a Vért működő, hatalmas meddőhányójának jövője is súlyos, jelenleg még megoldatlan probléma.

A bejelentett, engedéllyel rendelkező veszélyes hulladéktermelő telephelyek hulladékkezelése, valamint a kommunális hulladék szervezett gyűjtése a városban megoldott. A településen a kommunális szolgáltató mellett alapvetően két cég foglalkozik különböző veszélyes hulladékok gyűjtésével, tárolásával, ártalmatlanításával. Ezek fokozott önkormányzati, zöld hatósági ellenőrzése és helyi, települési civil szervezet által történő felügyelete már a közeljövőben is fokozottan kezelendő terület.

2.3.3. Városszerkezeti egységek arculati, építészeti jellemzői

Oroszlány város közigazgatási szempontból külterületre és belterületre, építésjogi szempontból beépített és beépítésre szánt, illetőleg beépítésre nem szánt területre tagolódik. A város szerkezeti, városépítészeti, funkcionális, karakterbeli és településfejlődési szempontból több, általában jól elkülöníthető, sajátos jellemzőkkel rendelkező egységre bontható. A városon belül a rendszeresen tisztított közterület nagysága összesen 700 000 m².

Óváros: Az 1940-es évek vége és 1950-60-as évek között hagyományos építéstechnológiával intenzíven beépített, döntően telepszerű lakóterület, többszintes lakóépületekkel. A terület első tömbjei a Rosenberg utcán, majd a Mátyás király utca északkeleti felén és a Táncsics utca déli kanyarjának térségében készültek el. Az épületek szintszáma 2-4 szint között változik és az egész területen egységesen fennmaradt a nevezett korszakot jellemző szocreál, funkcionalista építészet egysége. A terület döntő részére jellemző a hagyományos utcás, teres szituációkat eredményező beépítési mód.

Újváros: 1960-70 között hagyományos és blokkos építéstechnológiával intenzíven beépített lakóterület, teleszerű beépítési móddal. A terület nyugati oldalán intézmény, szolgáltató és sportterületek találhatóak. A terület keleti és északkeleti részén az 1970-80-as évek között blokkos és panelos építéstechnológiával intenzíven beépített terület kihasználással, kevesebb funkcionális és pihenő célú zöldterületekkel teleszerű beépítési móddal, többszintes és középmagas lakóépületekkel került kiépítésre. A terület keleti, délkeleti részén a Rákóczi úti tömbházak földszintjén jellegzetes, üzlet és szolgáltató egységek által alkotott, az utca felé nyitó „boltsor” alakult ki az utóbbi 15 évben.

Forrás: Saját (Rákóczi Ferenc úti üzletek)

A lakótömbökön kívül jelentős vízfelület, a belterület határán kívül zöldterület, két nagykiterjedésű gépkocsi garázstelep (938 és 475 állású) találhatóak a területen.

Haraszt-hegy: Jellegzetes geográfiai alakzat a város közepén. A „hegytetőn” víztoronnyal, az alsó perem körbe beépített kertes és családi házas lakóépületekkel, jelentős városi intézményekkel. Beépítési mód és magasság minden tekintetben vegyes, meghatározó karakter nélkül, de kertes-családi házas túlsúllyal.

Táncsics M. út területe: A Labanc-patakhöz vonalvezetésileg igazodó, kifejezetten keskeny, 80-100 m széles kifli alakú terület délkeleti végén szolgáltatóipari, sport és ipari telephelyek 1-2 szintes beépítéssel, az ettől nyugatra eső területrészekén középmagas panelos lakóépületek és néhány 10 emeletes épületek találhatóak, kizárólag teleszerű telekrendszerrel. A terület több ütemben, alapvetően az 1950-es és 1980-as évek között épült ki, ennek megfelelően vegyes beépítésű és funkciójú terület.

Borbála lakótelep: 1950-as évek végétől kezdett beépülni, majd folyamatosan fejlődött egyedi telkes, családi házas lakóterület, nagyobb részt földszintes beépítési magassággal, „négyzethálós” utcarendszerrel, különösebb szervezőtengely és ellátó, funkcionális szolgáltató ellátó létesítmények nélkül.

Kecskédi úti lakótelep: 1980-as évektől fejlődő egyedi telkes, családi házas beépítésű terület, jellemzően egy- és kétszintes beépítési magassággal.

Takács I. úti lakóterület: Többszintes telepszerű, és északi részén családi és ikerházas, sorházas egyedi telkes új beépítésű lakóterület.

Ófalu/Falu: A település történeti fejlődése során kialakult Oroszlány falu, eredeti ágas utcahálózattal, szalagtelkes és halmazos telekrendszerrel, meghatározóan földszintes fésűs beépítéssel. Az eredeti rendszert a nagyfokú iparosítással egyidejűleg, 1950-es évek végétől a terület nyugati részén, az új beépítésű terület felszámolta.

Bányász körút térsége: 1940-es évek végétől, a 60-as, és a 90-es évek során beépült lakóterület. A domborzati viszonyokat jól követő íves vonalvezetésű utcahálózattal, egyedi telkes családi házas beépítéssel. A délkeleti részén további lakásépítésre alkalmas területek nyújtanak a területi növekedésre lehetőséget (csakúgy, mint a falu délkeleti és keleti részén).

Iparterületek, Ipari Park és volt bányavállalat hátra maradt, roncsolt területei: Az Oroszlányi Szénbányák vállalat volt telephelye és intézményei, valamint az újonnan kialakításra került Ipari Park területei jellemzik.

Majk-pusztá: Önálló idegenforgalmi, kultúrtörténeti és tájhasználati, turisztikai hasznosítású területszerkezeti egység.

2.3.4. A város belső közúthálózata és közterületei

Oroszlány város belső közúthálózatának főbb elemeit továbbra is a települést feltáró országos mellékutak települési átkelési szakaszai biztosítják. Ezek közül is legfontosabbak a 8119. számú és a 8143. számú utak.

A 8143 sz. összekötőút tervezési osztályba sorolásában, a közlekedéshálózati hierarchiában betöltött szerepében változás nem történt. Ez az útszakasz (város belterületén belüli részei a Rákóczi Ferenc út és Bokodi utca) továbbra is a város fő közlekedési tengelye egyben az Ipari Parki tevékenység ütőere.

Ezen úton kívül a többi párhuzamos és keresztező irányba futó jelentősebb közlekedési szakaszok és nagyobb utcák nem töltenek be forgalom és térszervezésileg akkora szerepet, mint a 8143. számú út. A városon belül, főleg az Óvárosban és Haraszt-hegy területén a sűrű, tömbös beépítettség és a morfológiai adottságok miatt is jelentős számú, a szűk, egyirányú utca. A fő települési közlekedési tengely forgalomtechnikailag továbbra is vegyes képet mutat, a 2009-ben megvalósuló teljes felújítás ellenére is. Egyes csomópontjai korszerűsítésre kerültek, míg más csomópontok korszerűsítésére a tervek már elkészültek. Az átkelési szakasz Rákóczi út elnevezésű 2x2 sávossal ellátott szakaszán több esetben forgalomtechnikai beavatkozások történtek. Ma a szélső forgalmi sávok vehetők igénybe párhuzamos parkolásra. Ezen felül szükség lenne további körforgalmi csomópont, vagy közlekedési lámpás kereszteződés kiépítésére.

A település belső közlekedéshálózati rendszerében továbbra is meghatározó elemként van jelen a kecskédi irányba és környei irányba haladó utak között, azokkal párhuzamosan vezető 12. sz. vasútvonal. Ezen az eredeti kialakításon túl további közúti és gyalogos keresztezés nem épült.

Általánosságban elmondható, hogy az utak, utcák mellett haladó gyalogos járdák nagy része nem megfelelő állapotú és gyakran keskeny. Az esélyegyenlőség és az élhetőbb város, közterületek kialakítása kapcsán is célszerű lenne a gyalogos járdákon, útvonalakon az utak átkelési szakaszain a padkák rézsűs átalakítása.

Forrás: Saját (Töredezett útfelület és parkolási gondok (Irinyi u.))

A parkolás szintén jelentős gond a városban, amit több városrészben fokoz a szűk utcák és indokolatlanul magas padkák megléte. A településen jelenleg több mint 6 000 személygépkocsi van melyre a közterületek és a forgalomtechnikai rendszerek kellően nem tudtak hozzáfejlődni.

A település belső, lakótelepes és tömbös beépítésű részein a parkolási gondok egyik oka az is lehet, hogy a várost szintén jellemző garázsvárosok a lakóterületek külső, peremterületein található gyakorlatilag felügyelet és őrzés nélkül. Manapság az a több évtizeddel ezelőtti koncepció már nem állja meg a helyét, miszerint a gépjármű tulajdonosok a gépkocsikat a lakásuktól távolabb, külön koncentrált helyeken helyezik el. Magának az eredeti koncepciónak a célja támogatandó, de azt jelen kor viszonyainak megfelelően kell megoldani (belső területek forgalmi tehermentesítése) akár őrzött teher és logisztikai parkolókkal, fedett, vagy részben fedett P+R parkolókkal, melyek egyben a különböző közlekedési módok találkozási és kiinduló pontjai lennének, vagy a belső városi területeken mélygarázsok, parkolóházak kialakításával.

A parkolási problémák valós felmérése és a szükséges intézkedések kidolgozása érdekében szükség lenne városrészi, városszerkezeti részletezésű parkoló mérlegek készítésére. A tömbök közti, és a belső tömbudvarokat feltáró és kiszolgáló utak többsége, különösen az Óvárosban és Újváros keleti részén szintén rossz, esetenként balesetveszélyes állapotban vannak, így ezek konzekvens felmérése és rekonstrukciós tervezése is indokolt. A tömbök közt elhelyezkedő jelentős számú zöld, köz –és díszkert besorolású felületeken a lépcsők, támfalak, rézsűk, szinteltolások, belső szerkezeti mikro egységek is lepusztult, kopott, dűledező állapotban vannak, melyek megújítása a balesetveszély és települési kép javítása mellett az eredeti funkciójukat is visszaadhatja.

Forrás: Saját (Részlet a Tüzép sori garázsvárosból- Alsó-parktó partja)

Forrás: Saját (Bánki Donát utcai garázssor)

Közterületek

Lakóterületi közparkok: Lakóterületi közpark nem található a városban. A Városi Alsó tó környezete jelenlegi formájában nem elégíti ki a közpark kritériumait. Továbbá a garázssor és a vasút kifejezetten zavaró erre a funkcióra nézve.

Lakóterületi közkert: A telepszerű, intenzív beépítésű területeken, nagy kiterjedésű, beült növényzetű, használt közkertek találhatóak. Ennek megfelelően a zöldfelületi ellátás színvonala mennyiségi tekintetben jónak ítélnélhető, ha minőségi hiányok terhelik is az egész rendszert.

Lakótelkes beépítés kertjei: Ez a legnagyobb belterületi zöldfelületi elem.

Díszkertek: Alkotmány út melletti zöldsáv (Ófalu), Ófalu volt temetője, körforgalom (Rákóczi F. út), Rákóczi Ferenc út közötti zöldsáv, Fő tér, Szakrendelő Intézet előtti zöldfelület, Kubicza emlékmű környéke, Fürst S. út 41. sz. előtt- 542/14 hrsz, volt Arany J. Iskola előtt, Fürst S. út 14-16 előtti rész.

Jelentős zöldfelületű intézmények: korlátozott közhasználatú: Sporttelep és környéke, Felső tó melletti sportpályák, uszoda, strand. Korlátlan közhasználatú a temető, valamint közhasználat elől elzártak: bölcsőde, óvodák, általános és középiskolák kertje.

Utcai fasorok, fásított terek: Jelentős utcai fasor a Rákóczi utcán található, Petőfi Sándor út 34. számtól egészen a Mészáros L. útig, Alkotmány u., Takács u. egyik oldala, Rákóczi út É-i része, a telepszerű lakóterületeken pedig a fasort a foltszerű zöldfelületi fák pótolják. A fasorok jellemző állománya a platán.

Alulhasznosított zöldterület egyértelműen a Haraszt-hegy és környéke.

Játszóterek: Oroszlányban a játszóterek szabvány (MSZ EN 1176 és MSZ EN 1177 szabványsorozatok) szerinti átalakítása 2008. évben befejeződött. Ennek megfelelően 12 új játszótérrel lett gazdagabb a város, a többi szabványnak meg nem felelőket pedig elbontották. Az önkormányzat az új játszótereken a használatból és igényekből kialakuló tapasztalatoknak megfelelően tervezi a játszóterek további eszközökkel való bővítését.

2.3.5. Műemlékek és műemlék jellegű épületek

Országos jelentőségű és állami szintű műemléki védelem alatt Oroszlány közigazgatási területén csak 4 épület és környezete áll. Ezek az Ófaluban lévő Evangélikus Templom (Alkotmány utca), a Majk-puszta egykori birtokközponti területén fennmaradt Majki vízimalom, a szintén Majk-puszta területén fekvő Majki Kamalduli Remeteség, valamint a külterületen elkülönülve található Vértesszentkereszt Bencés Apátság romjai.

Műemlék neve	Városrész	Műemlék jellege	Építés ideje
Evangélikus templom (országos védelem)	Ófalu, központ	Vallási	1787
Majki vízimalom templom (országos védelem)	Majk-puszta, Felső-tó	Ipari	18. század
Vértesszentkereszt Bencés apátsági romok (országos védelem)	Oroszlány külterület (Kerek-puszta, Vadalmás)	Vallási	1146-tól, 12. és 13.sz. fordulója
Majki premontrei prépostság és kamalduli remeteség, illetve a remeteség műemléki környezete (országos védelem)	Majk-puszta	Vallási	Prépostság 1235-től, remeteség 1727
Rákóczi úti sgraffitók (helyi védettség)	Oroszlány, Óváros NY-része	Képzőművészet	1950-es évek
Gerencsérvár romjai	Oroszlány külterület (Gerencsérpuszta, Szakadék cser)	Építészet	12. és 13. sz
Csáki vár (Oroszlánkő) romjai		Építészet	12. és 13. sz

Forrás: Saját szerkesztés, Műemlékvédelmi Hivatal adatbázisa alapján

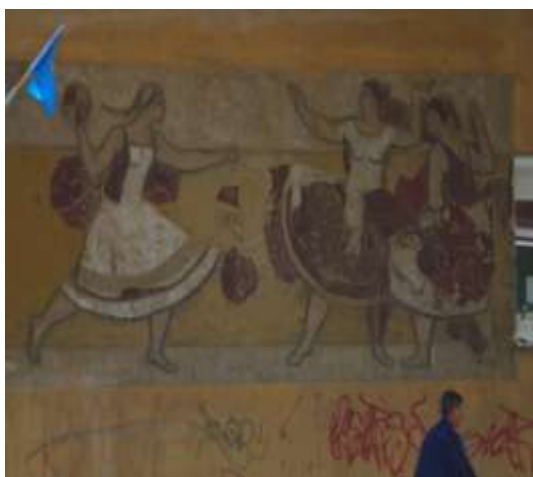

Forrás: Internet (Majki Kamalduli Remeteség)

Forrás: Internet (Vízimalom és Foresteria belső Majk)

Forrás: Saját (Rákóczi úti sgraffitók)

A város építészeti és építészet-technika történetileg legérdekesebb, egyben leginkább az eredeti koncepció szerint fennmaradt része az Óváros középső tömegében, jellegzetes tömbbelső udvarokkal, terekkel és hosszabb, összefüggő, valamint azonos karakterű és homlokzati ornamentikájú tömbházakkal alkotott egysége. A nevezett területre jellemzőek az azonos szintszámok és formai megoldásokon túl a tömbök közti feltáró és szerviz utak számára nélkülözhetetlen kapualjak, átjárók és „városkapuk”, a gyakran térhasználati funkcióhatárt is jelölő teraszos szinteltolások, tömbök előtti pihenő, zöldterületek. Ezekre is általánosságban elmondható, hogy alapos felmérés és településszerkezeti, helytörténeti kutatás után állagukat rendezni, javítani kellene.

Ez az igény a városi „főutca” funkciót betöltő Rákóczi út páros oldalán található 4 szintes tömbházak nyugati, oldalhomlokzatain megtalálható sgraffitók esetében különösen szembeötlő. Az 1950-es évek, a várossá válás idejének szocreál művészeti és építészeti védjegyeit feltétlenül meg kellene őrizni az utókor számára, felújítani azokat és megfelelő tájékoztató, magyarázó szövegekkel ellátni. Az eredetileg 9 darabos sorozatból sajnos már 3 megsemmisült és az adott homlokzati részek eltávolításra kerültek. A sgraffitók túl mindenképpen említést érdemel, szintén az Óváros belső részén található volt Ady Mozi (mára teljesen lepusztult épületében) a Domanovszky Endre által készített „Táncolók” c. freskó is mely az alábbiakban látható.

2.3.6. Nevezetességek, látnivalók

A város közepén emelkedő **Haraszt-hegyen** (ami egyébként kiemelt közösségi célt szolgáló fejlesztési terület) felépült **Víztorony** az évtizedek alatt gyakorlatilag a város egyik szimbólumává vált. 216 m magas, mely a város szinte minden pontjáról látható. 12 pilléres, befogadó képessége 2000 m³, 25 m magas, kehely alakú.

Egyedi és karakteres vonalvezetésével, a korra szintén jellemző, stilizált építészeti díszítő megoldásaival szintén a védendő objektum közé lenne célszerű emelni. Jelenlegi funkciójának esetleges kifutása után, vagy amellet más, egyéb hasznosítási alternatívák összeállításán is célszerű elgondolkodni.

Forrás: Saját (Víztorony a Haraszt-hegyen)

Városkapu - Fürst Sándor utca

A városkapu 1958-as megépítése óta Oroszlány szimbóluma. Kezdetben a városi könyvtár kapott helyett itt, majd később Művelődési Központ felépítése után az épület funkcióját vesztette, mert a könyvtár oda költözött át. Állapota ettől kezdve jelentősen romlott, majd a 90-es években restaurálás hajtottak végre. Jelenleg felújítás alatt van, de jelenlegi funkciója lakófunkciót feltételez.

Forrás: Internet (Városkapu)

Bányászati Múzeum - volt XX-as akna

Oroszlány a szénnek köszönheti fejlődését és várossá válását. Éppen ezért a Vértesi Erőmű, amikor 2001. márciusában bezárta a XX-as aknát, az épületeiben és udvarán berendezték a bányászati kiállítást (a XVI-os aknáról költöztették át), mely élethűen mutatja be a szénbányászat múltját.

Forrás: Internet (Bányászati Múzeum)

Római Katolikus templom - Haraszt-hegy

A templomot Ripszán János tervei alapján építették (1994). Célszerűbb talán templom együttesről beszélni, a komplexum ugyanis nemcsak a templomot, hanem a hitoktatótermet és a plébániát is magában foglalja. A Győri Egyházmegye kezdte az építkezést, de a befejezésre már a Székesfehérvári Egyházmegye védnöksége alatt került sor.

Forrás: Internet (Római Katolikus Templom)

Evangélikus templom

Az oroszlányi evangélikusok első temploma 1702-ben épült, majd mikor kicsinek bizonyult átépítették. A ma is látható egyhajós, klasszicista stílusú templomot 1787-ben szentelték fel. A 30 méter magas toronyban az első világháborúig három harang volt, de kettőt hadicélokra vittek el. 1923-ban pótolták a hiányzó harangokat, de a második világháborúban ismét kettőt rekviráltak.

Forrás: Internet (Evangélikus Templom)

Topolya-kút

A köztéri alkotást szokás Topolyafának vagy csak egyszerűen Topolyának is hívni. Oroszlány magvának, a falunak a fennállásának 300. évfordulójára emeltette a város. A kompozíció Kungl György, városból elszármazott szobrászművész alkotása. A stilizált fát formázó központi elem körül kisebb térkövek helyezkednek el, egyikben ivó kutat rejtettek el. A város jelesebb napjain a „fa” tetejéről folyik a víz, teljessé téve az emlékművet.

Forrás: Internet (Topolya kút)

Szlovák nemzetiségi tájház

A XIX. század végén épült telkesgazda-házban 1987-ben nyílt meg a szlovák tájház. A régmúlt emlékei mellett tehát a XIX. és a XX. század történelméből is maradtak ránk érdekes dolgok. A szlovák tájház hűen bemutatja az itt élő emberek őseinek mindennapjait, életszokásait, de a különböző ünnepkörök szokásait is felelevenítik a régi fotók, ruhák, használati tárgyak. A szlovák kisebbség igyekszik megőrizni hagyományait: a húsvéti, a szüreti és az adventi népszokásokat minden évben látványos programokkal elevenítik fel a fiatalok.

Forrás: Internet (Szlovák Tájház)

További látnivalók a közelben: Majki műemlékegyüttes (Kamalduli Remeteség, remetlakok, Foresteria, Celli kápolna), Vértesszentkereszti apátság, Gerencsérvár, Oroszlánkő vára/Csáky-vár, Gesztesi vár, Vitány-vár.

Majk a Tata-Csákvár útvonalon, egy tó mellett terül el. Közigazgatásilag 1884-ig Kecskédhez tartozott, 1885-ben csatolták Oroszlányhoz. A XVIII. század végétől az Eszterházyak kastélyként használták. Az egyik legnagyobb büszkesége a városnak. Barokk stílusú, alaprajzát tekintve zárt.

A Vértes-hegység más gyöngyszemeket is rejteget az Oroszlányhoz közeli **Vértesszentkereszti Apátság** romjait és az 1960-70-es évek idején renovált **Várgesztesi várat**. A vértesszentkereszti kolostorrom román kori építészetünk egyik kiemelkedő, de sajnos méltatlan helyzetben lévő, korai emléke.

A **Vértes várromjai**: Csókakő, Csáki vár, Vitányvár, Szentgyörgyvár, Gerencsérvár.

A Csák nemzetség építette a Vértes egyik legszebb és legnagyobb várát, Gesztest, amely 1327-től királyi vár. A gesztesi az egyetlen vár a Vértesben, amelyet régészeti feltárás és korszerű helyreállítás után turistaszállónak használnak.

A bakancsos turizmus kedvelőinek a város környékén kiterjedt területen áll rendelkezésre erdő, és a természeti adottságokból adódóan kisebb magaslatok meghódítására is van lehetőség. A térségben nagy számban található felszíni vizek, főleg tavak, amelyek a vízi sport kedvelői, illetve a horgászok által preferált helyek (Szendi-tó, majk-pusztai tavak, Kecskédi-tó, Bokodi-tó, Pusztai-tó, Égeresi-tavak, Szépvíz-ér).

Horgászatra kifejezetten alkalmas a Vértesi Erőmű mellett található Bokodi-hűtőtó, de a horgászok a majk-pusztai tavat is igen kedvelik. A Mocsárberegi-forrás Oroszlánytól délkeletre a Csáki várrom közelében található, szép környezet miatt közkedvelt kirándulóhely. A várost övező erdőben számos turistaútvonal található. Híres a Vértes vadállománya is. További sportolási lehetőségek a séta, a vitorlázó és a sárkányrepülés, úszás, lovaglás, teniszezés, kerékpározás, sziklamászás.

2.3.7. Védendő épületek és homlokzatok

Fürst Sándor út 14-20, 24-48., 15., 25-27., 31-37., Gönczi Ferenc út 1-9., 11-17., Mátyás király út 602/11, 602/118 hrsz., Hunyadi János út 4-18., 9-15., 1-5., Petőfi Sándor út 22-38., 29-31., Táncsics Mihály út 22., 40., Haraszt-hegy- Víztorony (876 hrsz.), Szakközépiskola (869 hrsz.), Városkapu (597/28 hrsz.), Kis városkapu (566 hrsz.)

2.3.8. Lakásállomány

A történelmi események megmutatkoznak a lakásépítések alakulásában is. Oroszlány várossá nyilvánításáig pozitívként tekinthetjük az 1920-as évek építési kedvének emelkedését. A bányászati tevékenység megindulása, a településre érkező több száz bányász által keltett lakásigény azonban a korábbi időszakhoz nem mérhető lakásépítést indított el az 1940-es években. Ahogy a bányászat fejlődése megtorpant az 1960-as években, úgy figyelhető meg a lakásépítések ütemének csökkenése is. 1970 és 1979 között azonban ismét kiugró értéket találhatunk. 1980-tól az építési kedv csökkent, amely különösen az elmúlt évtizedre esett vissza.

Az 1990-es években a lakásszám 7755 db, az 1990-es évek elején jelzett aktív lakásépítésnek, valamint az 1998-ig a megszűnt lakásszámot meghaladó lakásépítési számnak köszönhetően folyamatosan emelkedett. A növekedés mértéke azonban 1993-ban visszaesett. Ettől az évtől kezdve átlagosan 11 lakást építettek évente, mely elmarad a megye városainak átlagértékétől.

Az elmúlt időszakban az OSZ Zrt., a helyi lakáspiac megkerülhetetlen szereplőjévé vált. 2005-ben az OSZ Zrt. beruházásában teljes felújításra került az Iskola úti tömb (Óvárosi városrész) 42 db lakása, illetve megépült ezzel együtt 6 db tetőtéri lakás is. A beruházás

további járulékos eredménye az lett, hogy Oroszlányban a félkomfortos komfortfokozatú lakások száma teljesen megszűnt. 2007. évben újabb beruházásnak köszönhetően (Tópart lakópark- Újvárosi városrész) további 48 db (+8 üzlet) lakással, 2009. évben pedig (Gönczi Ferenc úti tetőtér beépítéssel (Óvárosi városrész)- oroszlányi vállalkozó saját beruházása) 10 db lakással bővült a város lakásállománya.

Az OSz Zrt. szerepét tovább erősíti az is, hogy kezelése alá tartoznak az önkormányzati bérlakások is, illetve tulajdonjoga áll fenn több, a településszerkezeti és szabályozási terv szerint lakáscéllal beépíthető ingatlanon is.

Oroszlányban a megszűnt lakások számának először 1998-ban volt kiugró az értéke, hiszen ekkor került lebontásra (szociális, bűnügyi és közegészségügyi okokból), az elavult soklakásos ún. „zöld tömb”, a másodszeri kiugró érték az ún. „sárga tömb” számszerűen 123 db lakás megszűnése 2008 évben. Az üres épület sorsát illetően is megszületett a döntés, mégpedig az épület elbontása. A fentebb részletezett lakásállomány növekedés, számszerűen 64 db kissé elmarad a megszűnt lakások 123 db számával szemben, de a csökkenő lakosság számához viszonyítva az épített lakások száma kielégítő.

A bérlakások vonatkozásában említést kell tenni a 2006. évben hozott önkormányzati döntésről, mely értelmében a bérlakások számát 5 év alatt 72 db-ra kell lecsökkenteni (ezek a lakások az önkormányzat tiszta tulajdonában lévő Petőfi udvari épületekben lévő lakások), hiszen az önkormányzatnak a rendszer üzemeltetése rendkívül megterhelő volt. Jelenleg a bérlakások száma 3 év alatt 305 db-ról 91 db-ra csökkent. A későbbiekben megmaradó 72 db bérlakás vonatkozásában, gondoskodni kell a tömbönkénti felújításról, hiszen ezek műszaki állapota hagy némi kívánnivalót maga után. Ezek a lépések egyértelműen elősegítik az Óvárosi rehabilitációt.

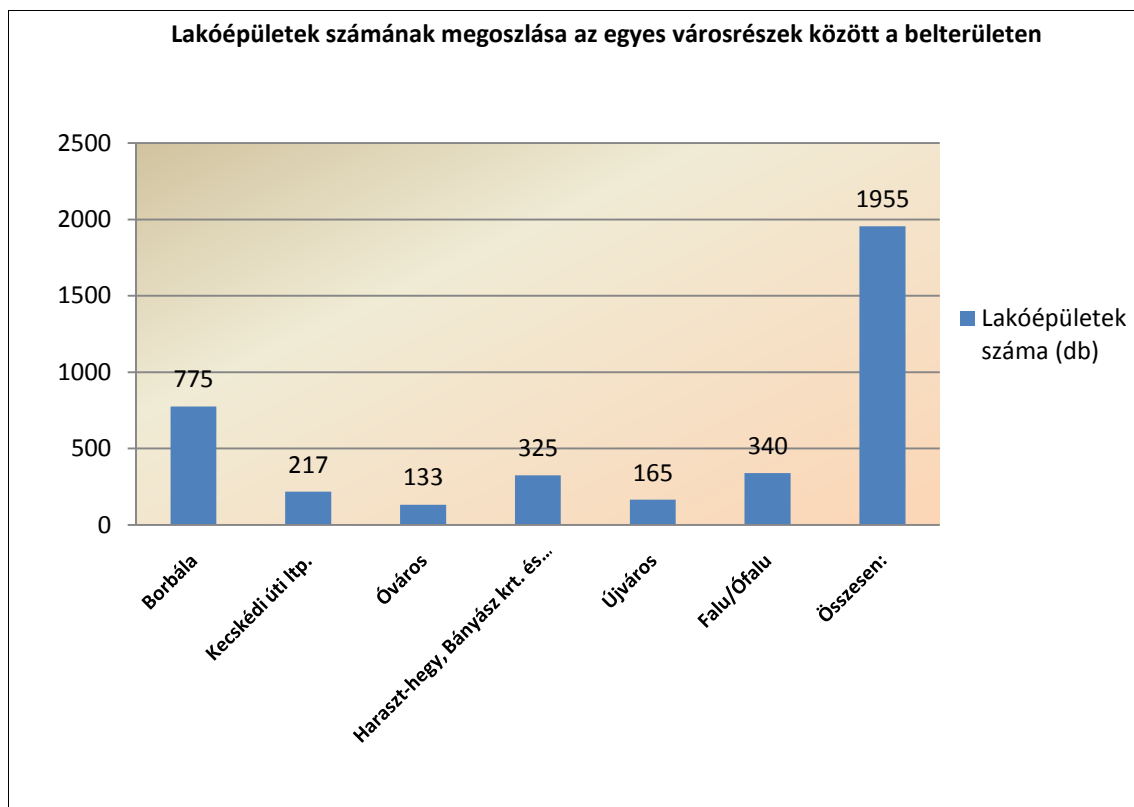
A fentiekben bemutatott folyamatok eredményeképpen 2007-ben Oroszlányban a lakások száma 7 894 db.

Az egykori bányászváros szocialista növekedési modelljének következtében az 1945-1959, valamint az 1970-1979 közötti időszakban az épített lakóépületek jelentős része többemeletes, négylakásosnál nagyobb volt. A Bányász körúti, majd a Borbála és a Kecskédi úti családi házas beépítések eredményeképpen 2001-ben a város 2 331 lakóházának 79 %-a volt egylakásos. A 4-nél több lakásos lakóépületek aránya a megyén belül Oroszlányban a legmagasabb. A lakásállomány legnagyobb részét az 50-59 m²-es, 2 szobás lakások alkotják. A lakások kisebb alapterületéhez magas szintű komfortosság párosult. Jelenleg az összkomfortos lakások aránya 70-75 %, a komfortosoké pedig 25 %-ra tehető.

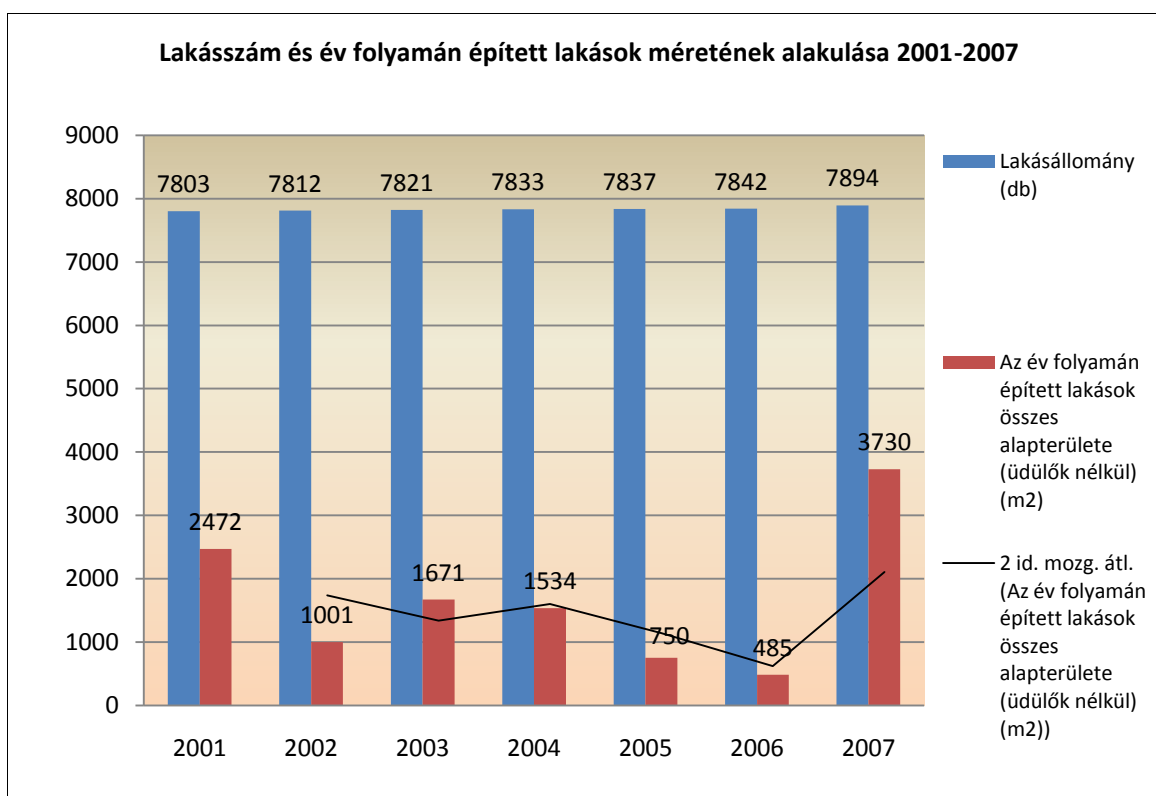
Összességében Oroszlány lakásainak komfortossága elmarad a tatabányaiakétól, de kedvezőbb a többi megyei városénál. A komfortosságnak megfelelően a lakások felszereltsége is kedvezőnek minősíthető, ugyanakkor az épületek műszaki állaga és esztétikai megjelenése néhol már kedvezőtlen képet mutat.

A lakóépületek számának városrészenkénti megoszlását a következő ábra szemlélteti.

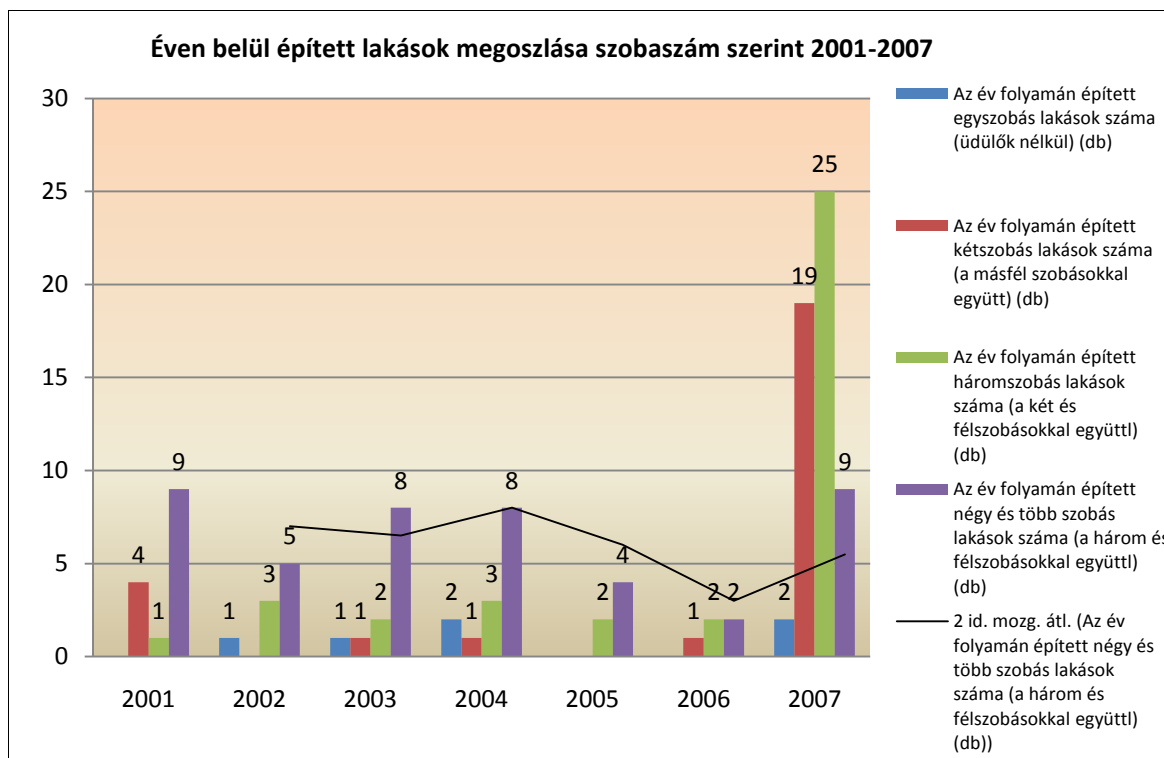

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

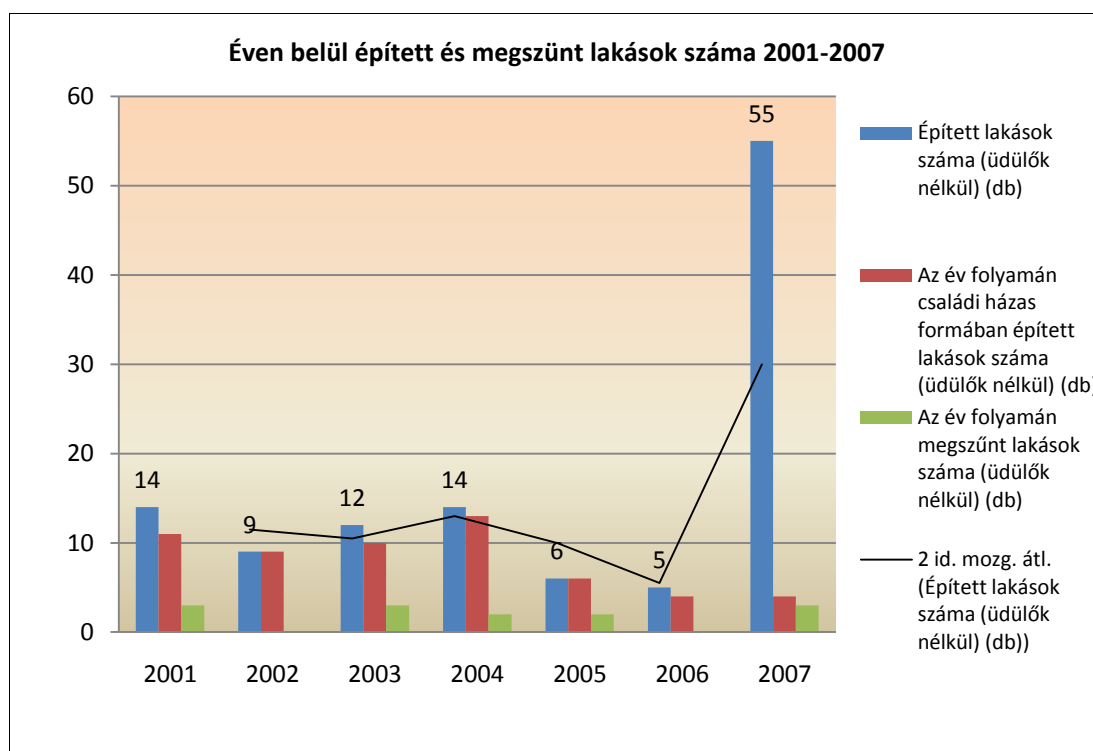

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A diagramokon egyértelműen látható, hogy a 2007 év, építés szempontjából kiemelkedő, hiszen ekkor lettek átadva a Tópart Lakópark új lakásai. 2005. évben az Iskola úti tömb rehabilitációval a lakásállomány csupán 6 darabbal nőtt meg, hiszen ebbe a körbe nem számolható bele a felújított 42 db lakás.

Az ábrán is jól látható tehát, hogy 2001-től 2007-ig számszerűen 91 darabbal nőtt a lakásállomány, ami 1,15 %-os növekedést eredményezett.

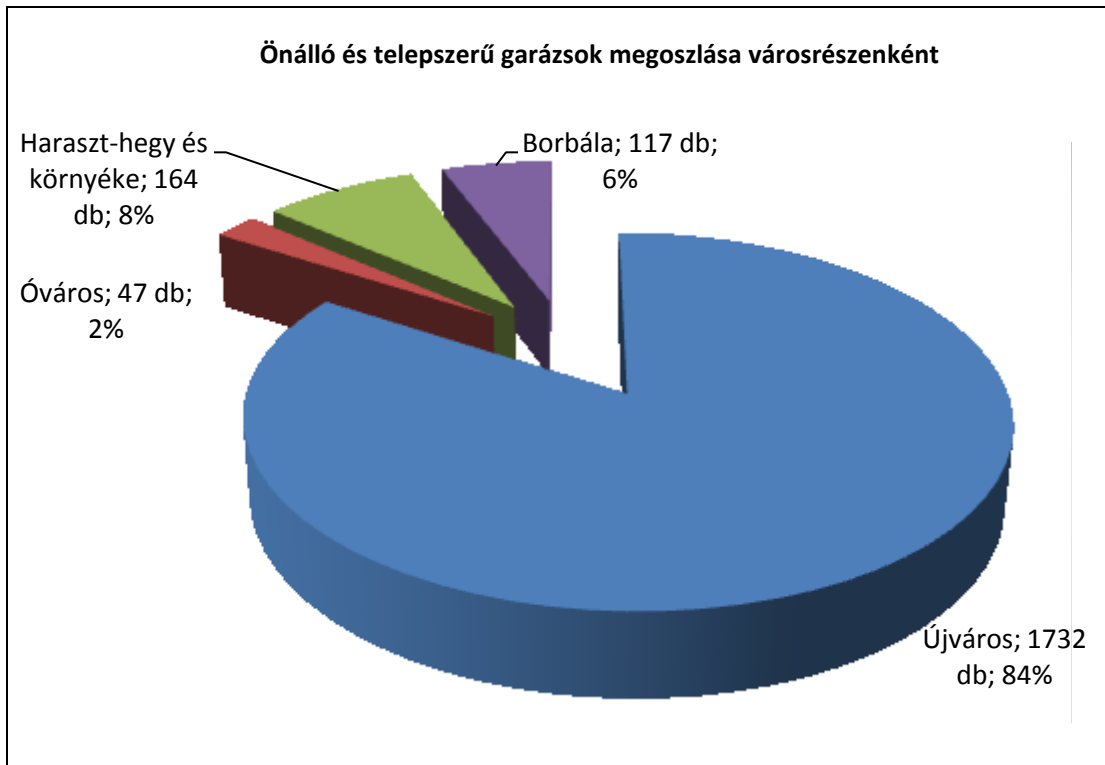

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A lakásállománnyal szoros összefüggésben van a városban a garázsok számának alakulása is, így városrészenként kigyűjtöttük azokat, melyet a következő ábra szemléltet.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

2.4. Közszolgáltatások

2.4.1. Közmű ellátottság

A közszolgáltatások körében megvizsgáljuk a város közművekkel való ellátottságát, az intézményi infrastruktúra színvonalát, valamint áttekintjük az oktatás, az egészségügy, sport és szabadidő, közművelődés és a szociális ellátás helyzetét.

Infrastruktúra

Oroszlányban a lakások közműellátottságát az alábbi %-os értékekkel jellemezhetjük.

- vezetékes ivóvíz ellátottság: 100%
- közcsonna ellátottság (szennyvíz elvez.): 98%
- távfűtéses lakások aránya: 53%
- egyedi gáz fűtésű lakások aránya: 17%
- hagyományos fűtésű lakások aránya (döntően villany): 30%
- villamos energia ellátottság: 100%
- vezetékes távközlési ellátottság: 83,6%
- kábeltelevíziós ellátottság: 95,4%

Az adatokból megállapítható, hogy a közcsonna ellátottság és a távfűtéses lakások aránya országos viszonylatban is kimagasló.

Év	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Közüzemmi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)	89,2	89,2	89,2	89,3	89,3	52,8	52,8
Közcsonna hálózat hosszából elválasztó rendszerű szennyvízcsatorna hossza (km)	89,2	89,2	89,2	89,3	89,3	52,8	52,8
Közműves szennyvíztisztító berendezések (tervezett) kapacitása (kgO ₂ /nap)		4 000	0	5 000	5 000	5 000	5 000
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	47,6	47,6	56,7	56,7	56,9	55,9	55,9
Rendszeresen tisztított közterület (1 000 m ²)			339	348	348	n.a.	348
Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)						8552,1	6451,9
A lakosságtól elszállított települési szilárd hulladék (tonna)						7630,4	5663,2
Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)			7 821	7 833	7 837	7 774	7 777
Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)					51,7	52,1	52,4
Önkormányzati kiépített út és köztér területe (1 000 m ²)					320,5	316,9	318,9
Állami közutak területe (1 000 m ²)				34,9	34,9	34,93	39,99

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Vízellátás:

A település a Tatabánya-Oroszlány Regionális Vízellátó rendszeren keresztül kapja az ivóvizet. A Tatabányán lévő vízbázis szivattyú rendszerét átépítették, ma gazdaságosan

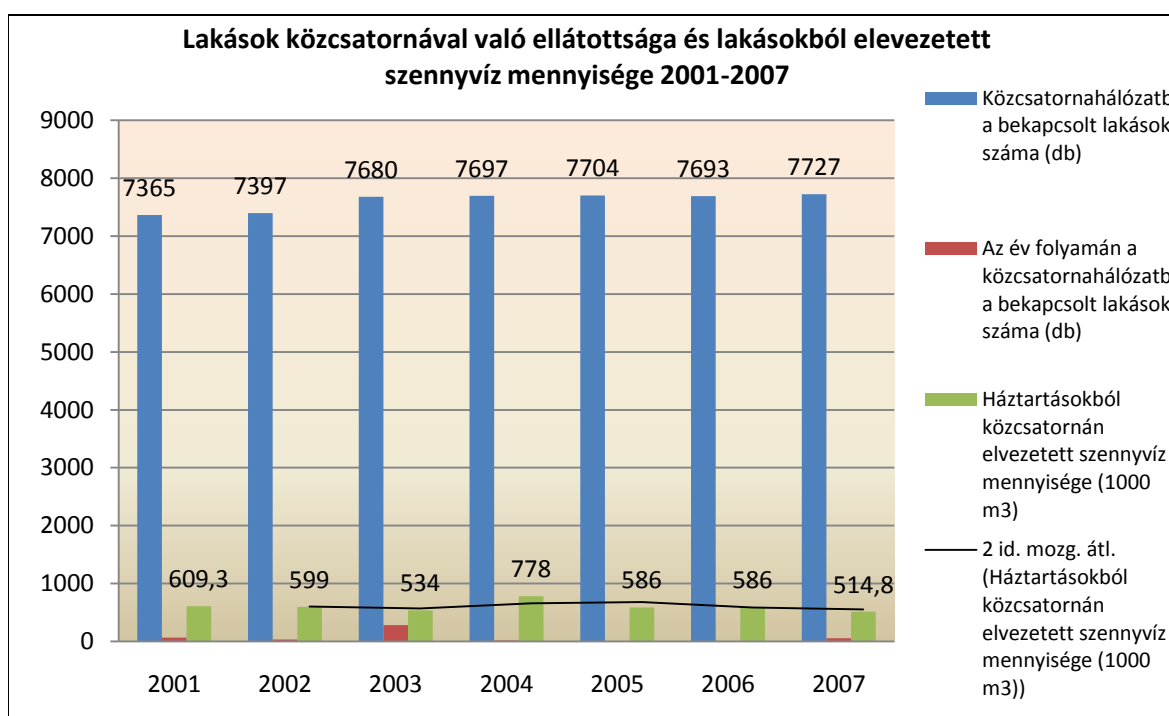
üzemeltethető. Tatabánya felől 1 db 500-as regionális vezeték érkezik, mely a városba érve kettéágazik, egyik ág közvetlenül a 2000 m³ kapacitású magas tározóhoz érkezik, a második rövid belterületi szakasz után a belterület határán halad az erőművi hűtőtónál lévő 2x600 m³-es víztározó medencéhez. A város tartalék víztorony létesítésére is kijelölt megfelelő helyet (Ófalu északkeleti része). A vízellátás szempontjából az ellátatlansági területek miatt problémás a Bokodi-tó környéke (kiskertes övezet) és főleg a Nyíres dűlő, mely helyeken egyre nagyobb ez irányú igény jelentkezik.

Az Ipari Park területén, a Koloman-Handler Kft telephelyén a rendszer rendelkezik egy kúttal, mely meleg tartalékként szolgál. Az ipari park és a Wescast gyár ellátására 200 mm átmérőjű körvezetéket létesítettek és a gyár mellé 200 m³-es magas tározót telepítettek. A város belső ivóvíz hálózata 100 %-os szintre kiépített, az oltóvizet az ivóvíz vezetésekre telepített tűzcsapok biztosítják. Az Ipari Parkban tűzi víz tározókat is létesítettek.

A Kamalduli remeteség területe ma is be van kapcsolva a vezetékes ivóvíz ellátásba. Az 500-as regionális ivóvízvezetékéről ágazik le az NA 200-as vezeték a Tata-Csákvár (8119 sz.) összekötőút nyomvonalában, majd Madárhegyi leágazás után a kolostorhoz vezető út nyomvonalában halad NA 100-as mérettel.

Szennyvízelvezetés

2004-ben befejeződött a város szennyvíz tisztítójának a teljes rekonstrukciója. A háromfokozatú mű teljes mértékben kielégíti a ma érvényben lévő legmagasabb környezetvédelmi előírásokat. Az alkalmazott technológia világszínvonalú membrános megoldású. A tisztított szennyvizek befogadója az Oroszlány-Kecskédi vízfolyás. A városban kiépített hálózat teljes egészében elválasztott rendszerű. Az Ipari Parkban keletkezett szennyvizek nyomóvezetéken keresztül kerülnek a Tánicsics utcai gravitációs csatornára. A Zenon Kft telephelye mellett biológiai szennyvíztisztító üzemel. A Wescast gyár szennyvizei nyomó vezetéken jutnak az Arany János Bokodi út kereszteződésében lévő gravitációs csatornára.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

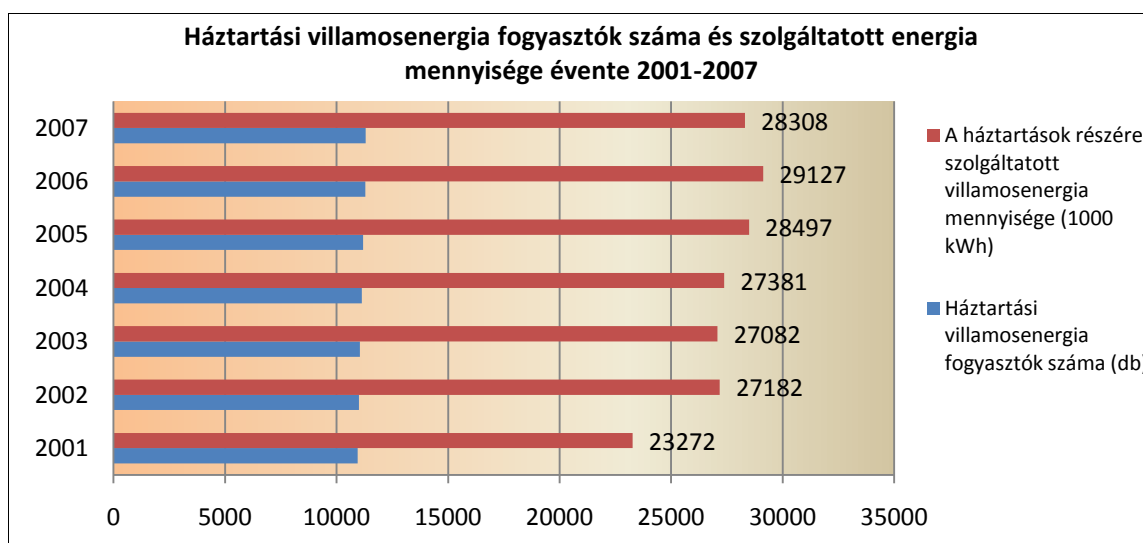
Felszíni vízelvezetés

Oroszlány közigazgatási területe az Által-ér vízgyűjtő területére esik. A vízgyűjtőre jellemző az alacsony vízkészlet, így minden készlet foglalt. Kevés a víz utánpótlás, mert a karszt és az alábányászottság miatt kevés a lefolyás, nagy része beszivárog. A vízgyűjtőn lévő tavaknál hiányos a víz mennyiség a nagy vízfelhasználás miatt.

A területen lévő Bokodi tó az erőmű hűtő tava. A városi tavak az oroszlányi önkormányzat kezelésében vannak (kivéve Alsó-tó). Az Oroszlány-Kecskédi-vízfolyás az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság kezelésében van, csak kb. 800 m hosszban érinti a települést. A Pénzes-patak, a Labanc-patak, a Majki-patak, a Gyertyánosi vízfolyás, a Széles-völgyi vízfolyás, a Kolostorerdei vízfolyás, a Gesztesi-patak és a Vadám-ér a Komáromi Vizi társulat kezelésében van. Az Önkormányzat tagja a társulatnak. A Svandebereg és a Kertalja-patak teljes egészében a város belterületi részén folyik, tulajdonos az Önkormányzat. A Madárberki vízfolyás állami erdőtársulati kezelésben van. A felszíni vizek befogadói a fent említett vízfolyások. A városban az intenzív beépítésű részeken zárt csapadékvíz hálózat üzemel, melynek üzemeltetője az Önkormányzat. A családi házas területeken nyílt földmedrű vagy burkolt árkok, folyókák vezetik el a csapadékvizet.

Villamos energia ellátás

A város villamos energia táppontja vonatkozásában történt a legnagyobb változás. A Wescast gyár nagy villamos teljesítmény igénye indokoltá tette a városban 120 KV-os állomás létesítését. Az állomás az Oroszlány-Mór 120 kV-os vezeték felhasításával légvezetékről kap betáplálást. Az állomásban 120/35/20 kV áttételű transzformátor állomás üzemel. A közeljövőben az E-ON tervezi a II. tercier transzformátor beépítését az állomásba. Lényegében ez az állomás ma a város táppontja. Innen indul 35 kV-os kábel a 35/10 kV-os városi transzformátorállomásba, melyben jelenleg 2 db gépegység üzemel. Ez a városi 10 kV-os kábel hálózat táppontja. Ebbe az állomásba érkezik Bánhidáról egy 35 kV-os szabad vezeték, illetve indul egy 35 kV-os légvezeték a Mindszenti transzformátor állomásba. A Mindszenti állomás korábban a Vértesi Erőmű Zrt. tulajdona volt, de ma már az E-ON tulajdonában van. A Wescast állomásból induló 2 db 20 kV-os légvezeték látja el Oroszlány családi házas beépítésű területeit, a külterületet és a környező településeket is. Az Ipari Parkot ellátó 20 kV kábelkör szintén a Wescast állomásból indul.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Hőellátás

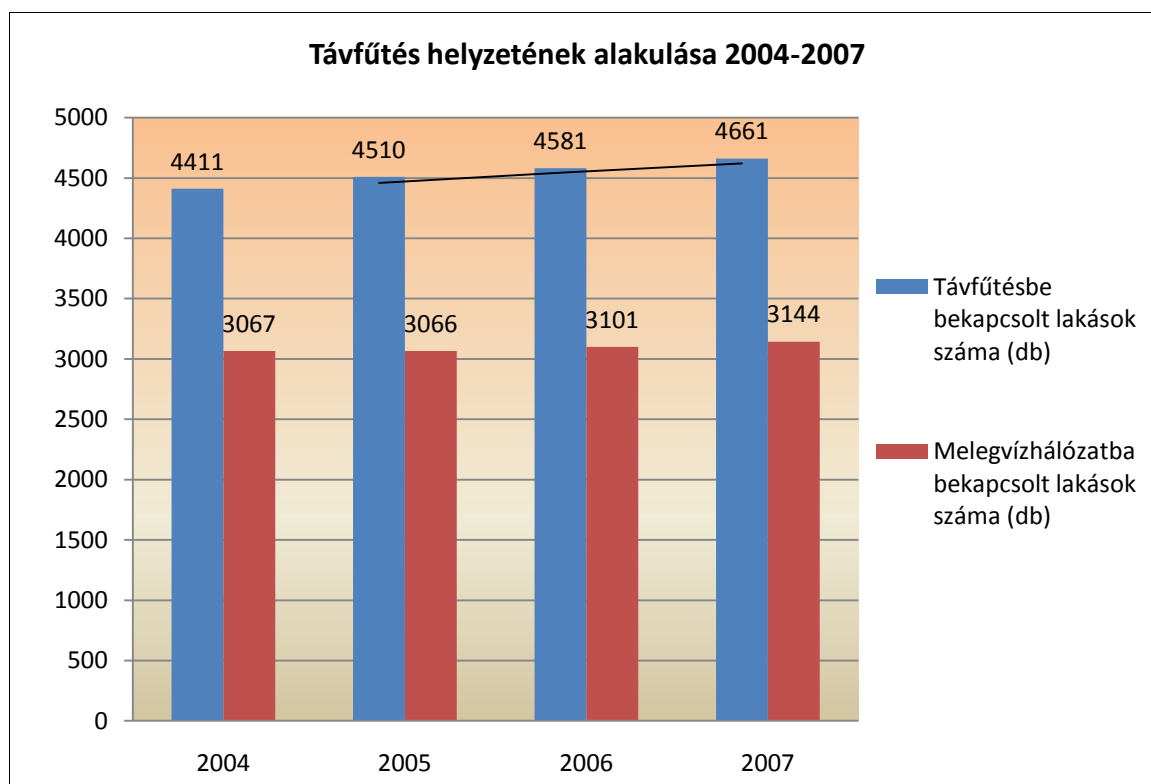
A város energia- és hőellátásában strukturális változást eredményezett a földgáz hálózat kiépítése.

Táv hőellátás

Az oroszlányi távfűtés a jelenlegi, erőművi bázisú formájában 1978-ban kezdődött meg, kiváltva a városi széntüzelésű fűtőműre alapozott távhőellátást. A rendszer hőforrása a Vértesi Erőmű Zrt. Oroszlányi Hőerőműve. Az erőműben kezdetben egy 42 MW hőteljesítményű forró vizes hőközpontot alakítottak ki. 1988-ban egy új, a meglévővel gyakorlatilag megegyező hőközpontot helyeztek üzembe. A beépített 84 MW teljesítményből az üzemeltető Oroszlányi Szolgáltató Zrt. 32,0 MW-ot használ fel és erre lekötési szerződése van a VÉRT-nél.

Az erőművet a 150/80 °C névleges primer hőmérsékletlépcsőjű városi elosztóhálózattal egy kb. 5,5 km nyomvonalhosszú tranzitvezeték köti össze, amely a hőforráshoz hasonlóan jelentős tartalékkal rendelkezik, hiszen az NA 400 előremenő és az NA 300 visszatérő vezeték mellett még egy NA 300 vezeték is rendelkezésre áll. Az erőműből érkező tranzitvezeték a városi hőelosztóba érkezik, ahol két direkt ágra (Táncsics és Dózsa rendszerek) valamint egy névlegesen 110/70 °C hőmérséklet paraméterű, hőcserélőkön keresztül táplált szekunder rendszerre oszlik.

A Dózsa és a Táncsics rendszerben a fogyasztói hőközpontok mind a fűtést, mind használati melegvíz ellátást biztosítják, a szekunder rendszer csak fűtési hőt szolgáltat. Jelenleg a város összes jelentős intézménye és 4 100 lakás a távfűtési rendszerről kapja a hőenergiát. Az Ipari Park több üzeme is távhőről üzemel.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

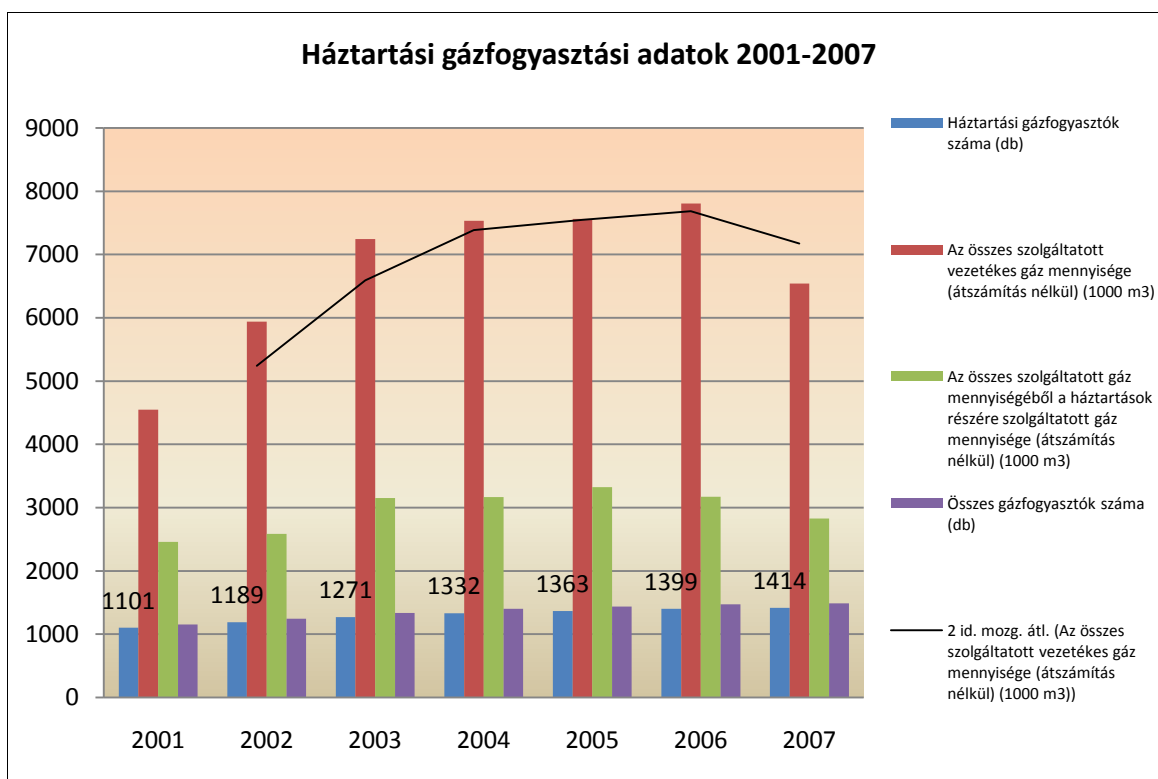

A legfrissebb adatok szerint a használati melegvíz szolgáltatást igénybe vevők száma (lakások és közületek) 3 463 db, a távfűtést igénybe vevők (lakások, közületek) száma pedig 5 050 db. Látható tehát a szolgáltatást igénybe vevők folyamatos növekedése.

Gázellátás

Kiépítették a város gázhálózatát azokban az utcákban, ahol nincs távfűtés, illetve nincs kijelölve távfűtésre. Ez alól kivétel a Takács I. lakóterület. Az ipari parkban szintén kiépült a középnyomású gázhálózat. A gázfogadó a közigazgatási határ közvetlen közelében, de nem Oroszlány területén van. A fogadó kapacitása 3 bar kimenő nyomásnál 9 000 m³/ó jelentős szabad kapacitással rendelkezik.

A fogadótól a vasút mentén D 315-ös középnyomású vezeték érkezik a Dózsa György útig és innen halad tovább a Borbála és Kecskédi lakóterületek, az Ófalu irányába illetve a Wescast gyár felé.

Távbeszélő ellátás

Oroszlány területe a Matáv Zrt. Székesfehérvári Távközlési Centrum Tatabányai Kirendeltségének ellátási területéhez tartozik. A Székesfehérvári szekunder központhoz kapcsolódó tatabányai primer központ Oroszlány vezetékes távközlési ellátásának bázisa. Rákóczi utcában található telefonközponthoz Bokod felől érkezik a betápláló optikai kábel. A városban a távbeszélő fővonalak száma 6 065 ebből egyéni távbeszélő fővonal 4 937. A településen 48 nyilvános távbeszélő állomás található. A mobil távközlési szolgáltatók vételi lehetőségei jók a településen. Önálló helyrajzi számmal jelzett területen nincs vezeték nélküli hírközlést szolgáló létesítmény. Az átjátszó állomások idegen létesítmények tetején találhatóak (víztorony, 10 emeletes lakóház). A mobiltelefon szolgáltatás az összes magyarországi szolgáltatóval, jó minőségben ellátott a településen

Műsorszórás

A városban kábeltelevíziós hálózat üzemel, saját helyi műsort is sugároznak. 7 460 háztartás veszi igénybe a szolgáltatást.

2.4.2. Oktatás-nevelés

Oroszlány közoktatási intézményei

1939-ig egy 3 tantermes evangélikus elemi népiskolában folyt az oktatás Oroszlány faluban. Abban az évben létrehoztak egy 1 tantermes katolikus elemi iskolát is. A bányászat fejlődése, a népességszám növekedése azonban újabb iskolák létesítését tette szükségessé. Ennek megfelelően 1947-ben az ún. barakkiskolában is megkezdődött az oktatás. Három évvel később adták át Oroszlány első korszerűnek számító iskoláját, melyet József Attiláról neveztek el (Óváros délkeleti részén).

A közben várossá nyilvánított településen 1958-ban adták át az Arany János Iskolát (Óvárosban), 1962-ben pedig a III. Számú Általános Iskolát (Újvárosban), mely később a Ságvári Endre nevet kapta. 1981-ben építették fel a IV. számú Általános Iskolát (Újváros északi része), mely 1996-tól Gárdonyi Géza nevet viselte. 1999-ben az önkormányzat megszüntette ezt az intézményt, 2005-ben pedig az önkormányzat a József Attila és az Arany János iskola összevonásáról határozott úgy, hogy utóbbit megszünteti, és jogutódnak a József Attila iskolát jelölte meg. 1967-ben kezdte meg működését a Benedek Elek Általános Iskola és Előkészítő Speciális Szakiskola. Az intézményben a tanulásban akadályozott tanulók mellett az értelmileg akadályozott tanulók képzésével is foglalkoznak.

Az általános iskolások száma az 1997. évi növekedés ellenére 1999-ig, 8 év alatt háromszáz fővel csökkent, 2001-ben még megfigyelhető volt egy kisebb növekedés, de az iskolások száma azóta ismét folyamatosan csökken. 2002-ben 1 926 fő, 2006-ben pedig 1 670 fő volt. 2008-ban 1 422 fő, 2009-ben pedig 1 378 fő.

Megfigyelhető az öt év alatti nagyságrendileg 300 fő létszámcsökkenés. Jelenlegi tendenciák szerint a születésszám alakulása hosszabb távon is 150-170 főre tehető, ami előre jelzi az iskoláskorú korcsoportok adott évi számának alakulását is. A pedagógusi létszám 2004-ig 200 fő körüli értéken állandósult, majd 2004-től erős csökkenés mutatkozik, a 2007. évi 160 főig. Az egy pedagógusra jutó diákok száma 10 fő. Ez a szám a Benedek Elek Iskola speciális, kiscsoportos nevelési rendszere miatt tekinthető ilyen kedvezőnek, a valóságban jelentős eltérések mutatkoznak az intézmények közt.

Az általános iskolák infrastrukturális állapota kitűnőnek mondható, hiszen 2008-ban a város a Regionális Operatív Program keretén belül támogatást nyert a 3 általános iskola komplex közoktatási infrastruktúra fejlesztésére (500 millió forintot), mely felújítás 2010. évben befejeződik.

Középiskolák

Oroszlányban két db középfokú intézmény van, és mind a kettő a Haraszt-hegy és Bányász körút térsége városrészben található. A két intézmény beiskolázási körzete elsősorban a város és a kistérség, de távolabbi településekről is fogadnak diákokat.

1953-ban alapították az **Eötvös Loránd Műszaki Középiskolát**, mely kezdetben vándorulókat képzett. 1964-től szakközépiskolai osztályokat is indítottak. Évente átlagosan 500 diák tanul az intézményben, többségük technikai képzésben vesz részt. Az Eötvös Loránd Szakközépiskola és Szakiskola, - melyben korábban a bányászati szakmunkások képzése folyt - az új igényeknek megfelelőbb képzési rendszert alakított ki a feljebb olvashatók szerint. Az átstrukturálódás, mely elengedhetetlen volt, sajnos ennek ellenére létszámcsökkenéssel járt.

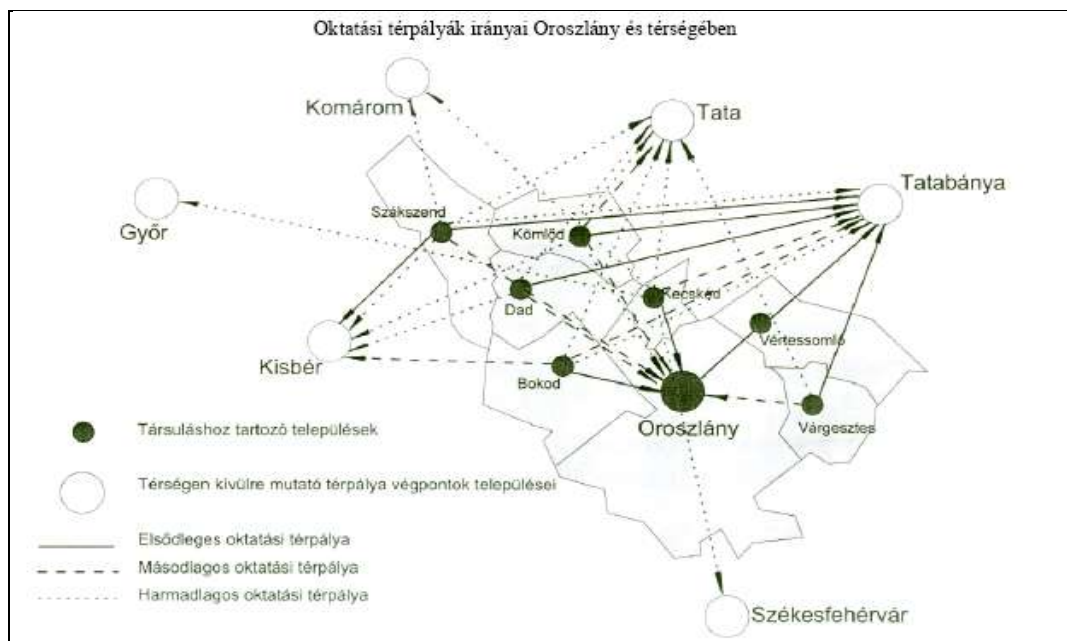
Az iskolában jelenleg az alábbi szakokat, szakirányokat oktatják: géplakatos, hegesztő szerkezetlakatos, szerszámkészítő, gépi forgácsoló/esztergályos, szabó/női szabó, eljárás szerinti hegesztő (ívhegesztés), finommechanikai műszerész, elektronikai technikus, mechatronikai technikus, ruhaipari technikus, automatizálási technikus, gépipari számítástechnikai technikus, műszaki számítástechnikai technikus, ipari informatikai technikus, CAD-CAM tervező, dokumentációkezelő informatikus, számítástechnikai programozó, fémipari anyag technikus, automatikai műszerész/automatikai technikus, gépgyártás-technológiai technikus, mechatronikai műszerész/mechatronikai technikus, informatikai-rendszergazda/informatikai műszerész/számítástechnikai szoftverüzemeltető, CAD-CAM- informatikus/számítógépes műszaki rajzoló, informatika/ipari informatikus/műszaki informatikus, könnyűipari technikus/textil- és ruhaipari technikus, divat- stílustervező asszisztens.

1962-ben a tatabányai Árpád Gimnázium kihelyezett osztályt indított a József Attila Általános Iskola épületében. A kihelyezett osztályokból 1966-ban új épületben önálló gimnázium alakult, mely 1984-ben **Lengyel József Gimnázium** nevet vette fel. Az intézményben a négyosztályos, ezen belül tagozatos és nem tagozatos, valamint a hatosztályos és nyolcosztályos képzés mellett esti tagozaton felnőttképzés is folyik. Az intézmény OKJ-s képzéseket is indít. Az alapfokú oktatási intézmények kedvezőtlen gyermek, illetve tanulói létszám csökkenése mellett a város két középiskolai intézménye 1991 és 1999 között folyamatosan növelte tanulóinak létszámát. Azóta csökkenés következett be, de a 2003. évtől összességében a létszám állandósulni látszik. Mindkét iskola, jelentős fejlesztéseket hajtott végre a képzésében. Ezek egyértelmű pozitívuma, hogy a Lengyel József Gimnázium a tanulóinak létszámát is jelentősen tudta növelni.

Az iskolában jelenleg az alábbi OKJ-s szakokat, szakirányokat oktatják: számítógép-kezelő (használó), informatikai rendszergazda/számítástechnikai szoftverüzemeltető, informatikus/gazdasági informatikus, környezet- és természetvédelmi technikus, vegyipari technikus, lakberendező, sportedző/sportoktató/sportedző/rekreációs mozgásprogram-vezető, sportszervező menedzser, mozgóképgyártó szakasszisztens/médiatechnológus asszisztens/televízió műsorgyártó szakasszisztens, multimédia-alkalmazásfejlesztő multimédiafejlesztő, idegenvezető, logisztikai ügyintéző/anyagbeszerző/árutérítő/veszélyesáru-ügyintéző/nemzetközi szállítmányozási ügyintéző, grafikus/alkalmazott grafikus.

A térségben három város: Oroszlány, Tatabánya és Tata tölt be iskolaközpont szerepet, a középiskolai térpályák 82 %-a irányul ide.

Forrás: MTA Oroszlány és kistérsége területfejlesztési stratégiája

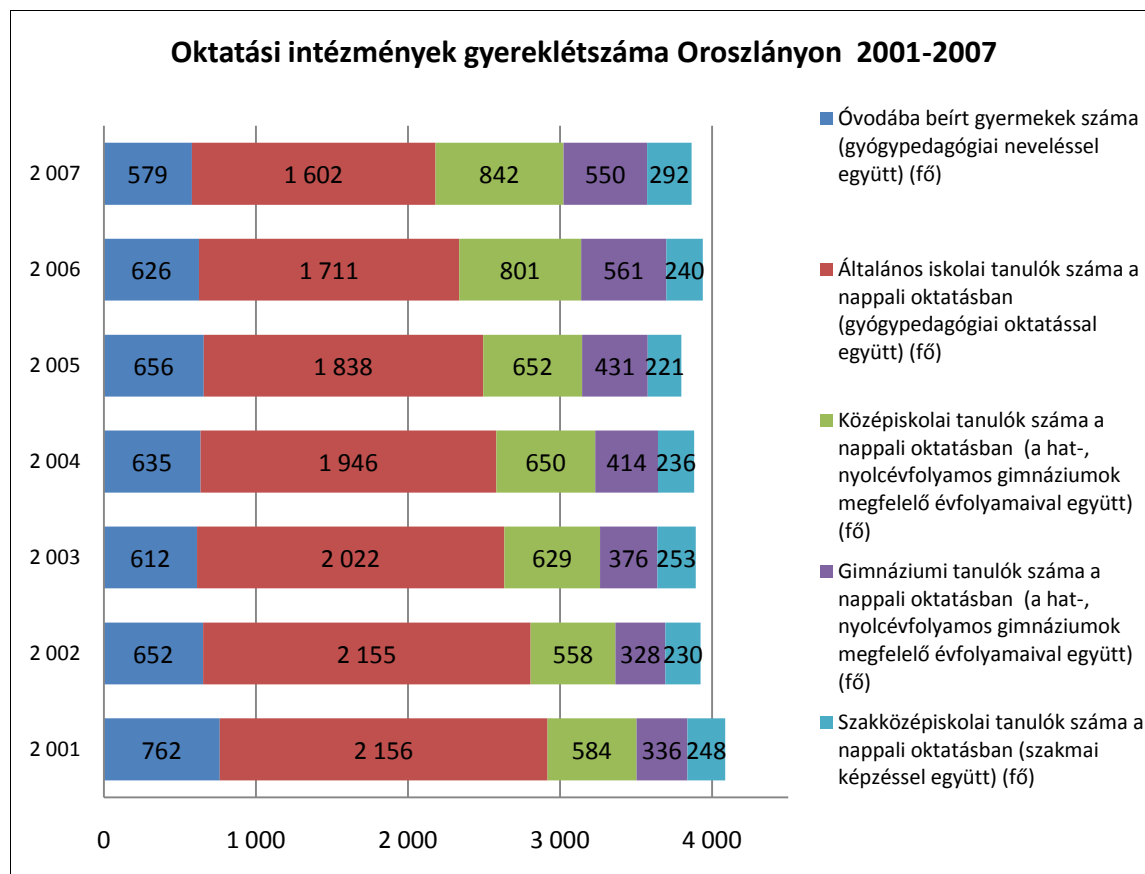
A következő táblázatban látható, hogy a jelenlegi ismeretek alapján hogyan prognosztizálható az oroszlányi középiskolákban a tanulócsoportok számának és megoszlásának alakulása az elkövetkező 2 évben.

A lakosság előregedése és a környező városok oktatási elszívó hatása itt kevésbé érzékelhető, inkább stagnálás mutatható ki. Mindezen tendenciák ellenére is a város számára stratégiai szempont, hogy a középiskoláit saját fenntartásban megtartsa és minél magasabb szinten, piacképesen működtesse.

		2004/2005.	2005/2006.	2006/2007.	2007/2008.	2008/2009.	2009/2010.	2010/2011
Lengyel József Gimnázium és Szakközépiskola	6 osztályos tanulócsoportok	6	6	6	6	5	4	3
	8 osztályos tanulócsoportok			1	2	3	4	5
	0. évfolyamos osztály	1	2	3	4	5	5	5
	4 osztályos tanulócsoportok	8	8	8	9	9	9	9
	13-14. évfolyam	2	2	2	2	2	2	2
	Összesen:	17	18	20	23	24	24	24
	esti	4	4	4	4	4	4	4
	levelező	1	3	2	2	2	2	2
Eötvös Loránd Műszaki Középiskola	szakiskolás tanulócsoportok	5	5	6	7	7	7	7
	szakközépiskolai tanulócsoportok	5	5	5	5	5	5	5
	13-14. évfolyam	4	4	4	2	2	2	2
	felzárkóztató			2	1	1	1	1
	Összesen:	14	14	17	15	15	15	15
	esti	2	2	2	3	4	4	4

Forrás: Köznevelés fejlesztési koncepció 2006-2010

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Oroszlányon az elmúlt években gyorsan csökkent az általános iskolai tanulók száma, mint azt a fenti ábra is jól tükrözi. Az általános iskolába járók száma 2001 és 2007 között folyamatosan, összesen 26 %-kal, 2 156 főről 1 602 főre mérséklődött. Ez eredményezte az általános iskolai feladat-ellátási helyek csökkentését, a korábbi öt helyett jelenleg három feladat-ellátási helyen működik a városban általános iskola. Ezek közül egy az Óvárosi városrészben (József Attila Általános Iskola), egy a Haraszt-hegy és Bányász körút térsége városrészben (Benedek Elek Általános Iskola és Előkészítő Speciális Szakiskola és Kollégium), egy pedig az Újvárosi városrészben található (Ságvári Endre Általános Iskola).

Az óvodába beíratott gyerekek számában is csökkenés figyelhető meg. 2001 és 2007 között folyamatosan, összesen 24 %-kal, 762 főről 579 főre mérséklődött.

A Középiskolások számának változásaiban növekedés figyelhető meg. 2001 és 2007 között folyamatosan, összesen 31 %-kal, 584 főről 842 főre növekedett. Hasonló növekedés figyelhető meg a gimnáziumi létszám esetében is. 2001 és 2007 között folyamatosan, összesen 39 %-kal, 336 főről 550 főre növekedett. A szakközépiskolai létszámban enyhe növekedés figyelhető meg, mintegy 15 %-os növekedés (248 főről 292 főre).

Oroszlányon nem működik felsőoktatási intézmény, és nincs kihelyezett kara sem felsőoktatási intézménynek.

Egyéb oktatási-nevelési intézmények

1960-ben nyitották meg a **Bakfark Bálint Zeneiskolát**, ami jelenleg a szakközépiskolában működik.

A városban széles körű és színvonalas művészeti oktatás folyik, mely több művészeti ágat és területet fog össze. Ebben az oktatási formában részt vevők száma 2006. évig folyamatosan és dinamikusan emelkedett, de onnantól kezdve egy drasztikus visszaesés vette kezdetét, mely több okra is visszavezethető (állami finanszírozási, infrastrukturális, társadalmi, stb.)

Művészeti ágak	1997/98.	1998/99.	1999/2000.	2000/2001.	2001/2002.	2002/2003.	2003/2004.	2004/2005.	2005/2006.	2006/2007.	2007/2008.
zene (Pusztavám)	316	260	247	200 44*	209 38*	216 49*	229 37*	183 45*	183 43*	197 45*	172 40*
tánc, balett	102	108	135	122	147	152	152	121	135	98	92
szinjátszás			13					62	54		
képzőművészet								133	137	68	
Összesen	418	368	395	366	394	417	418	544	552	408	304

Forrás: Közoktatás fejlesztési koncepció 2006-2010)

A **Móra Ferenc Kollégium** eredetileg a középiskolás korú tanulók ellátására jött létre 1993-ban. 1998-tól azonban biztosítja a szociálisan rászorult, hátrányos helyzetű általános iskoláskorú tanulók elhelyezési lehetőségét is. Mint a táblázatból látható az intézmény kapacitása korán sincs kihasználva, így jó alapot nyújthat további fejlesztésekhez.

	1997/98.	1998/99.	1999/00.	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Férőhelyek	100	100	77	77	77	77	77	77	77	77	77
Kollégisták	42	29	46	51	57	51	46	46	39	50	55
Kihasználtság %	42	29	60	66	74	66	59	59	51	65	71

Forrás: Közoktatás fejlesztési koncepció 2006-2010

Oroszlányban 2009-ben a fenti intézmények – a 3 általános, 2 középiskola, valamint 1 művészeti oktatási intézet - mellett 1 óvoda 3 telephellyel és 1 alapítványi óvoda szolgálja alapvetően, hagyományos intézményi keretek között a gyermeknevelést.

Az óvodákba beíratott gyermekek száma 1991 és 1996 között folyamatosan emelkedés eredményeképpen 829 főről 914 főre nőtt. Ezt követően azonban a létszám erőteljesen csökkenni kezdett (2002-ben 652 fő). 2002-től a létszám, ha lassan is, de tovább csökken és gyakorlatilag állandósulni látszik. A 2009. évben a településen óvodába járó gyermekek száma 603 fő.

A gyermeklétszám csökkenésével 1998-ban csökkentették a férőhelyszámot is, azonban az intézmények összes kihasználtsága a vizsgált évek mindegyikében meghaladta a 100%-ot. A pedagógusi létszám 1992 óta itt is csökken. Míg 1996-ban 14 óvodásra jutott egy pedagógus, addig 2007-ra ez az adat 12 főre, 2009-re 11,6 főre változott, mely alig haladta meg a megyeszékhely értékét.

2.4.3. Az ifjúság helyzetének összefoglalása az Ifjúságpolitikai Koncepció alapján

Oroszlány Város Ifjúságpolitikai Koncepciójának és cselekvési tervének kidolgozását a helyi ifjúság körében végzett felmérés előzte meg, kérdőív formájában. A cél az volt, hogy mind a koncepció, mind a cselekvési terv kidolgozásának alapja a valós adatokon és elképzeléseken alapuljon.

A felmérésnek a legfontosabb eredményeit a következőkben szeretnénk összefoglalni:

Az ifjúság egészségügyi állapota:

A fiatalok életmódjában kettősség figyelhető meg: az ifjúság egy részénél **egészségügyi problémák** jelentkeznek (kevés mozgás, túlzott televízió nézés, számítógép használat, helytelen táplálkozás), másik részénél az egészséges életvitel kialakítása (sport, helyes táplálkozás stb.) a jellemző. Az ifjúsági korosztály **egészségi állapotában folyamatos romlás** jelentkezik. Ezekben a korosztályokban is egyértelműen nőtt az allergiában, a cukorbetegségben, a magas vérnyomásban, a vérszegénységben, anyagcsere-zavarban, a különböző bőrbetegségekben, idegrendszeri problémákkal küszködők száma, de szervi elváltozások terén is rosszabbak a mutatók. Az ifjúság 9 %-a gyakran beteg, 5 %-uk tartós betegségben is szenved, és 9%-uknak folyamatosan gyógyszerrel kell szednie.

A válaszadók 71 %-a heti rendszerességgel **sportol, mozog**, 62,8 %-uk fontosnak érzi a rendszeres testmozgást. Kevesebb visszajelzés érkezik az elégtelen **táplálkozásról** is.

Az óvodákban és az általános iskolákban az **ingyenesen étkezők száma** 315 fő, ez a gyerekek 15 %-a. A válaszadók 78 %-a naponta legalább három alkalommal étkezik, 72 %-uk legalább egyszer meleg ételt is eszik és rendszeresen fogyaszt tejterméket (69 %), gyümölcsöt, zöldségféléket (58 %).

A **mentálhigiénia** betartatása egyes társadalmi csoportoknál nagyon nehéz. A **személyi higiéniára** a válaszadók 94-97 %-a különös gondot fordít, ennek ellenére intézményeinktől rendszeresen kapunk az ápolatlanságból, az elhanyagoltságból keletkező problémákról (tetvesség, rühesség, stb.) jelzéseket.

Az ifjúság családi és szociális helyzete:

Magyarországon korcsoporttól függően a fiatalok 18-25 %-a szegény, a létminimumon, vagy az alatt él. Oroszlányon területileg behatárolható (**Petőfi udvar és környéke, külterületi dűlők**), hogy hol a legveszélyeztetettebb az ifjúság, a családi környezete miatt (a munkanélküliség, a káros szenvedélyek magas aránya párosul az alacsonyabb iskolázottsággal és a sivárabb érzelmi étellel).

A válaszok alapján a családok **egy főre jutó havi átlagkeresete** leginkább 50-100 ezer Ft között van, 42 %-uk a fizetésből – ha beosztással is - de meg tud élni. A családok 90-95 %-a alapvető háztartási eszközökkel (hűtő, porszívó, mosógép), 95,3 %-uk televízióval, 93 %-uk mobil telefonnal és 66,2 %-uk személyautóval is rendelkezik. A családok 28 %-a azonban anyagi gondokkal küszködik. Városi szinten 2008-ban rendszeres

gyermekvédelmi kedvezményben 225 család részesült, rendkívüli gyermekvédelmi támogatást 314-en kaptak. A tanévkezdéskor a hátrányos helyzetből adódóan 834-en kaptak **ingyenes tankönyvet**, ez a tanulók 35 %-a.

Növekvő számban tapasztalható, hogy a gyerekek csonka családban nőnek fel. A bölcsődétől kezdve az óvodákon át az iskolákig elnőiesedett a pálya, így még élesebben jelentkezik a gyermekek nevelésében az apa, illetve a férfi modell hiánya. A másik hátrány a szülő(k) iskolázatlansága. Városunkban a **halmozottan hátrányos helyzetű** gyermekek, tanulók száma 316 fő (ez a 0-18 éves korosztály 7,9 %-a). A helyi intézményeinkben (bölcsőde, óvoda, iskola) jelenleg 130 SNI gyermeket, tanulót tartanak nyilván, ez a 18 év alatti korosztály 3,3 %-a.

Az ifjúság iskolázottsága:

A város fenntartásában valamennyi iskolatípus működik, így nemcsak a tanköteles korú gyermekek helyben történő oktatása, hanem a felnőtt lakosság iskolarendszeren kívüli oktatása is biztosított. Tanfolyamok szervezésével, indításával további képzési lehetőségeket biztosít a Munkaügyi Központ és a TIT is. A tankötelezettség kiterjesztése ellenére még mindig nagy a lemorzsolódás a középiskolások (elsősorban a szakiskolások és felzárkóztató oktatásban részt vevők) körében.

A 19-30 éves válaszadók (119 fő) 6,3 %-a legfeljebb az **általános iskolát végezte el**, ők azok, akik az ifjúság alsó, reménytelenül leszakadó rétegét képezik. Ezek a fiatalok halmozottan hátrányos helyzetűek, ők válnak a legnagyobb eséllyel munkanélkülivé. A munkaügyi adatok szerint az álláskereső pályakezdő munkanélküliek közül minden második legfeljebb nyolcosztályos végzettséggel rendelkezik.

A válaszadók 80-90- %-ának biztosított az **otthoni tanulás feltétele** (önálló (gyerek) szoba, íróasztal), 86 %-ban a családok rendelkeznek számítógéppel, sőt a megkérdezettek 55,6 %-ának a családon belül saját számítógépe is van.

2008-ban a helyi középiskoláinkban 45 jó tanuló, szociálisan rászoruló tanulót támogattunk saját költségvetésünkből. 2 oroszlányi tanuló vett részt az Arany János Tehetséggondozó Programban. A Bursa Hungarica pályázaton 47 főiskolás, egyetemi hallgató kapott ösztöndíjat.

Az ifjúság foglalkoztatottsága, munkaerő-piaci helyzete, otthonteremtése:

A munkahely komoly megtartó erő, valamint a szakképzett fiatalok „hazatérésének” támogatására is alkalmas.

A nagykorú válaszadók (119 fő) 36,9 %-a ítélte meg úgy a jelenlegi helyzetet, hogy az ipari cégeknél az igényekhez képest **kevés munkalehetőség** található, 23,5 %-uk szerint a munkaerő-piaci kereslet nem mindig egyezik meg a kínálattal. A fiatalok 34,2 %-a hiányolja a **diákmunkát** is.

Az igényekhez képest a **bérlakások száma kevés**, ezért önkormányzatunk letelepedési támogatást nyújt a város közigazgatási területén működő, gazdálkodó szervezetek, intézmények lakást vásárló munkavállalóinak. Fontos, hogy támogatást kapjanak azok a fiatalok, akik családot alapítanak. Ahhoz, hogy a gyermekvállalás után ismét munkába tudjanak állni, szükség van a munkaerő-piac szemléletváltására, a gyermekek napközbeni ellátásának megoldására.

Az ifjúságot érintő deviáns magatartás:

A **deviáns magatartások** többsége stressz oldó szerepet játszik a fiatalság körében, feszültségcsökkentő hatásuk azonnali eredménnyel jár. A megkérdezettek 51 %-a szerint időnként, 22 %-uk azonban rendszeresen **stressz helyzetben** van. A leginkább kiváltó okok: tanulási, munkahelyi problémák, anyagi körülmények, versenyhelyzet, egészségügyi problémák, hátrányos megkülönböztetés.

A fiatalok 14 %-a érezi úgy, hogy anyagi helyzete, származása, külseje vagy képességihiánya miatt hátrányos megkülönböztetés éri. A felmért **347 főből 58-an már valamilyen szinten foglalkoztak az öngyilkosság gondolatával!**

A visszajelzések alapján az oroszlányi fiatalok többsége nem dohányzik, nem fogyaszt alkoholt, drogot és 5-14 %-uk csak a kipróbálás szintjéig jutott el. Az alkalmankénti (heti, havi) fogyasztók száma viszonylag kicsi (3 %) a kábítószer élvezők között, valamivel nagyobb a dohányosok körében (7 %) és legnagyobb az alkoholt fogyasztóknál (54 %). A megkérdezettek 16 %-a naponta szív cigarettát.

Napjainkra egyre korábbra tevődik az első **bűncselekmények** elkövetésének korhatára. Oroszlányon 2008-ban 6 %-os emelkedést mutat a bűnelkövetések száma. Az ismertté vált 319 elkövetőből 42 fiatalkorú volt. A válaszadók 35 %-a jelezte, hogy tudomása van erőszakos cselekedetekről (verekedés, lopás, rongálás, fenyegetés, megalázás). Véleményük szerint a változásokat a fokozottabb ellenőrzésekkel, tájékoztatással és a jogszabályok szigorításával, betartatásával lehetne elérni.

A szabadidő eltöltése:

Az elmúlt években megnőtt azon **sportszervezetek** száma, akiknek tagjai között jelentős számban megnőtt a fiatalok aránya. A visszajelzések alapján a fiatalok 41 %-a átlagban 2 óra, 45 %-a több mint 3 óra **szabadidővel rendelkezik**, 75 %-uk legalább az egyik hétvégei napon tud szabadidőt biztosítani magának.

A szabadidejükben a fiatalok azonban nem a mozgást és a kulturált közösségi programokon való részvételt választják, hanem a tv nézést (68,5 %) és a számítógépezést (49,8 %), és csak egyharmaduk választja a sportot, a kirándulást.

A meghirdetett programok nem mindig jutnak el a fiatalokhoz. A válaszadók 29,3 %-a hiányolta a fiataloknak szóló kulturált szórakozási lehetőséget. Szükség lenne **ifjúsági információs pont** kialakítására, ahol a tanácsadó és információs szolgáltatás működik.

Az ifjúság közösségi színtere:

A megkérdezett fiatalok 36 %-a a társadalom aktív, illetve 42 %-a részben aktív tagjának érzi magát, a válaszadók 53 %-a egyetlen szervezetnek (sport, kulturális, politikai stb.) sem tagja. 59 %-ukat a közügyekből csak az érdekli, ami személyesen érinti, a politika iránt csak 12 %-uk érdeklődik.

A fiatalokat foglalkoztató problémák, a fiatalok jövőképe

Problémák:

- az elhelyezkedési problémákat, a munkanélküliség fenyegető érzését,
- a saját lakás vásárlásának nehézségeit, akadályait,
- a szegénységet,

- a növekvő társadalmi különbségeket,
- a növekvő bűnözést,
- a kábítószeres, az alkoholizmus terjedését,
- a kevés diákmunka lehetőségét,
- a közlekedési problémákat,
- valamint a kulturált szórakozási lehetőségek hiányát jelölték meg legtöbben.

Az alábbi területeken szeretnének változásokat:

- a munkalehetőségek biztosítása,
- a közbiztonság erősítése,
- a köztisztaság, a közutak állapotának a javítása,
- a lakáshelyzet javítása,
- a kulturált szórakozási és sportlehetőségek biztosítása,
- a közlekedés javítása,
- az általános és középiskolai oktatás fejlesztése.

Az alábbi ellátásokkal, szolgáltatásokkal elégedettek a fiatalok:

- a gyógyszerügyi, a fogászati, a védőnői, a háziorvosi ellátással,
- az óvodai neveléssel,
- az általános iskolai, a középiskolai oktatással,
- a változatos sportolási lehetőségekkel,
- a postai szolgáltatással,
- és a helyi közügyekről történő tájékoztatással.

2.4.4. Kulturális intézményhálózat

A város legjelentősebb intézményét a **Városi Művelődési Központot és Könyvtárat** 1974-ben nyitották meg. A művelődési ház színházteremmel rendelkezik, helyet ad a kulturális egyesületeknek, kluboknak, civil szervezeteknek, valamint itt működik a városi könyvtár is.

1958-ban került átadásra a **II. Rákóczi Ferenc Kultúrotthon**.

1979-ben megalakult az **Oroszlányi Bányászati Múzeum**, s a bányászat összegyűjtött emlékeiből állandó kiállítást rendeztek.

1987-ben Ófaluban a szlovák népi hagyományok őrzésére **Tájházat** hoztak létre.

Bányász Klub: Újvárosban található közművelődési, kulturális és közösségi intézményt 1974-ben alapították, működtetője a Bányász Klub Alapítvány.

Helyi újság a **Kistérségi Tájéoló**, mely a helyi eseményekről és az önkormányzat rendeleteiről tájékoztatja a lakosságot.

A város csaknem minden lakásában fogható a városi televízió (**ORITEL**).

Három állandó kiállítás tekinthető meg a városban, így a Bányászati Múzeumban, a Tájházban, és Majkon.

2.4.5. Az egészségügyi, szociális intézményhálózat kialakulása

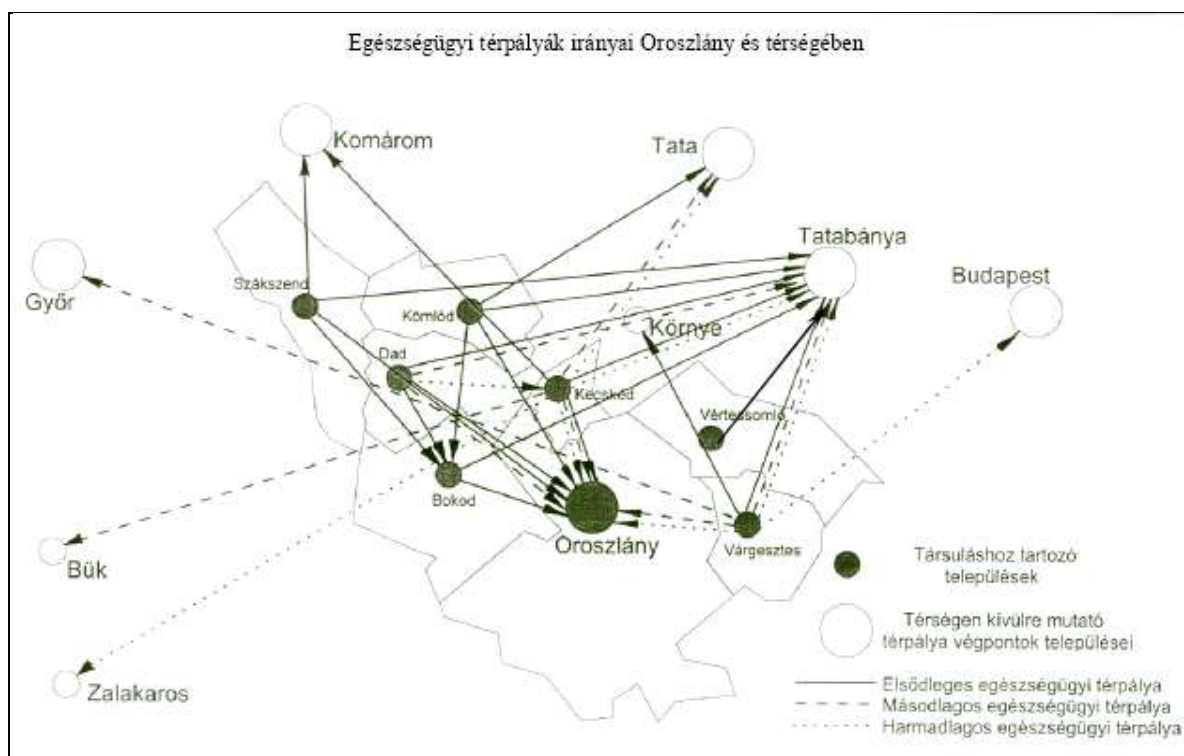
1945-ig a környei körzeti orvoshoz tartozott a település betegellátása, ott volt a gyógyszertár is. 1945-ben orvosi rendelőt hoztak létre, s ezután egy orvos, egy szülésznő, egy ápolónő és egy adminisztrátor látta el az egészségügyi szolgálatot.

1957-ben szülőotthont nyitottak, mely 1985-ig működött a városban. Később a szülőotthon helyén Gyógyházat alakítottak ki (jelenleg Oroszlányi Ápolási Kft.), amelyben a betegek reumatológiai és fizioterápiás kezelését végzik.

1958-ban új gyógyszertárat építettek. 1962-től gyermek szakrendelés kezdődött, 1964-től pedig tüdőgondozó működött a városban. Ebben az évben 9 körzeti rendelőben 15 orvos látta el a betegeket.

1973-ban egy központi szakorvosi és egy központi üzemorvosi rendelőintézet, valamint öt felnőtt és három gyermek körzeti rendelő állt a lakosság szolgálatában.

A városban napjainkban az Oroszlányi Szakorvosi és Ápolási Kft. (korábban Szakorvosi Rendelőintézet) mellett a Gyógyház/Ápolási Intézet, 8 felnőtt-, 5 körzeti gyermekorvosi rendelő, 8 db fogorvos, 5 gyógyszertár, egy Mentőállomás, valamint egy ÁNTSZ állomás található.

Forrás: MTA Oroszlány és kistérsége területfejlesztési stratégia

Az egészségügyi ellátás tekintetében Oroszlány és Tatabánya tölt be elsődlegesen központi szerepet. Várgesztes és Vértessomló kivételével, mely települések számára Tatabánya az elsődleges központ, a központi szerepkör megegyezik a két település között.

A **Szociális feladatokat** az **Önkormányzati Szociális Szolgálat** látja el, melynek keretén belül működik az Idősek Klubja, az Időskorúak Átmeneti Otthona, Nappali Melegedő, Hajléktalanok Éjjeli Menedékhelye, Családok Átmeneti Otthona, valamint a Bölcsőde.

Már a korábbi rendezési terv is felvetette problémaként, hogy a jelenlegi szociális ellátó, gondozó intézmények elhelyezkedése nem megfelelő, hiszen a meglétük egyrészt ellehetetleníti a Fürst Sándor út és környéke városközponttá fejlesztését, hiszen erre az úthálózatra van szinte „felfűzve” az Idősek Otthona, a Hajléktalan szálló, illetve a rászoruló családok és gyermekek gondozó, ellátó intézményei, másrészt ezek az intézmények nyugalmasabb, „zavarás mentesebb” környezetbe valók.

Ennek megfelelően a városnak át kell gondolni az ezen intézmények későbbi átcsoportosítását.

Az Önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása:

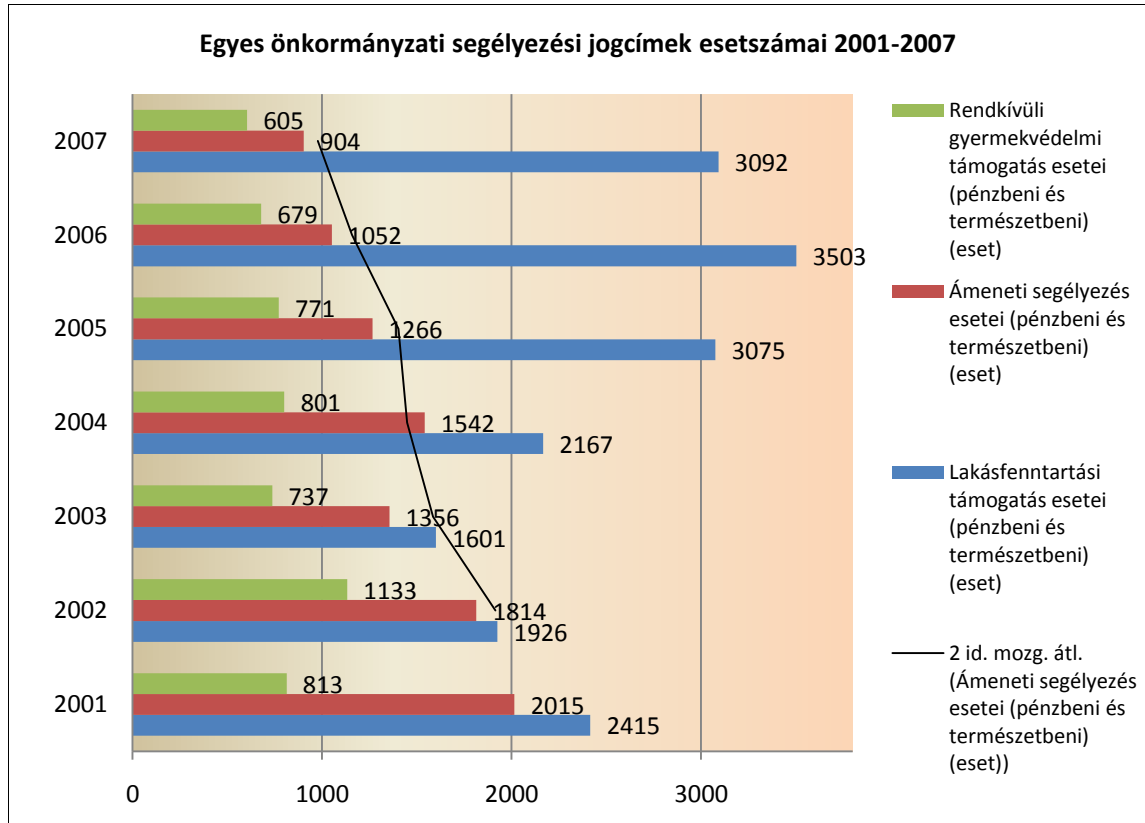
A szociális rászorultságtól függő rendszeres és rendkívüli pénzbeli és természetbeni ellátások ügyintézését a Humán Szolgáltatások Osztályának Szociális Igazgatási Csoportja látja el.

Megfigyelhető, hogy 2001-2007-ig szembetűnően a lakásfenntartási támogatást kapók száma növekedett meg, mely az egyre nehezedő lakhatással hozható összefüggésbe, illetve azzal is, hogy 2006-tól mint azt már a lakásállománynál is említettük a bérlakások számának csökkentése is kihat a lakhatási támogatások igénylésére, de mint azt az ábra is jól tükrözi az önkormányzat az arra rászorultakat ilyen módon, és nem lakással támogatja.

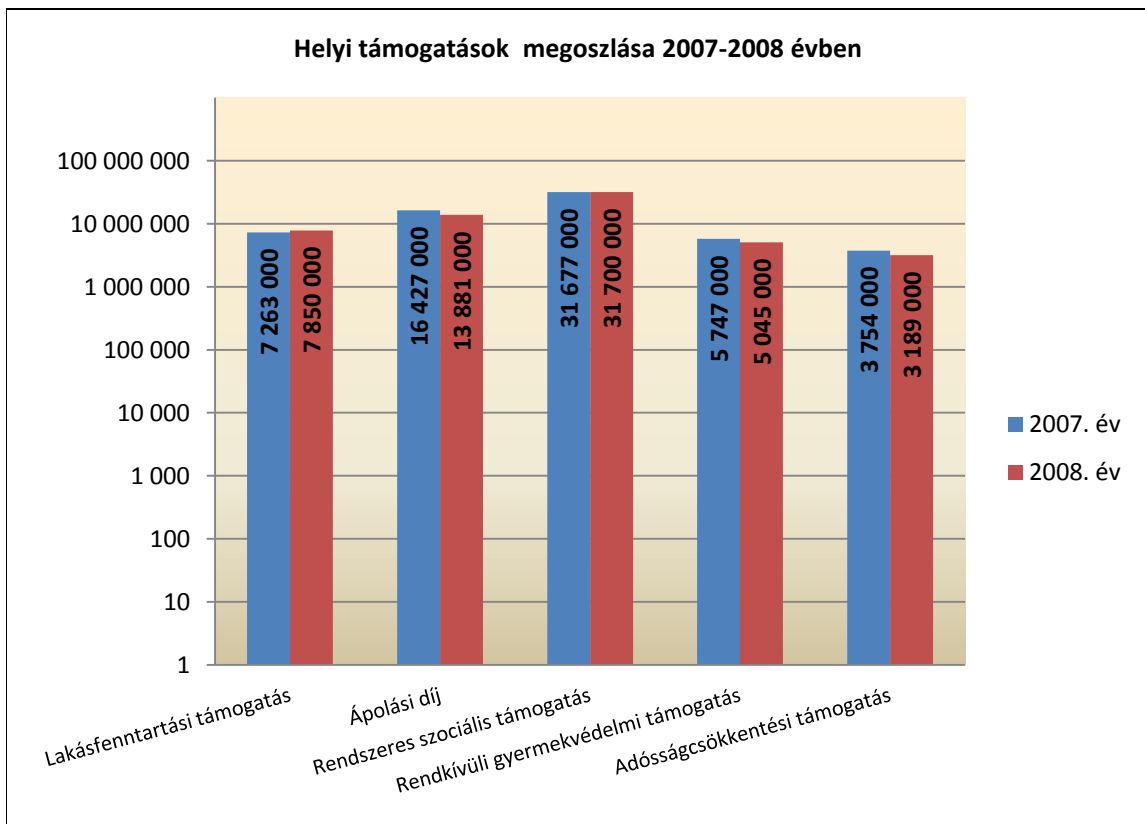
A gyermekekhez kapcsolódó támogatások 2008. évben a következőképpen alakultak:

Támogatás típusa	Részesültek száma	Kifizetett összeg (Ft)	Önk.-t terhelő összeg
Kiegészítő gyermekvédelmi támogatásban részesülők	8 fő	537 113	-
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	208 család és 17 nagykorú személy	Természetbeni támogatási forma	-
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők egyszeri támogatása	I. félév: 524 II. félév: 521 gyermek	5 747 500 (az utalás két alkalommal történt, július és november hónapban)	-
Tehetséges, szociálisan rászoruló tanulók támogatása	45 tanuló	2 135 000	2 135 000
Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati támogatás	47 hallgató	1 700 000	1 700 000
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás	314 fő, 518 alkalommal	6 220 000	6 220 000

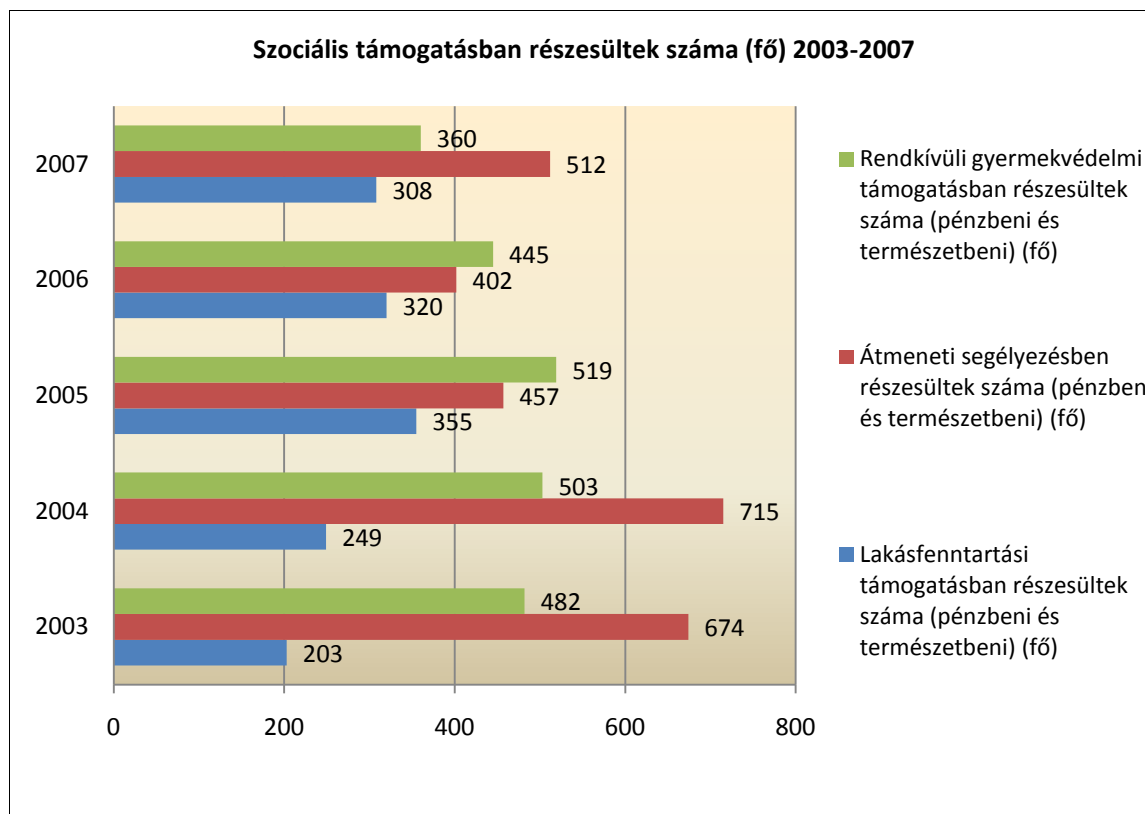

Forrás: KSH és saját szerkesztés

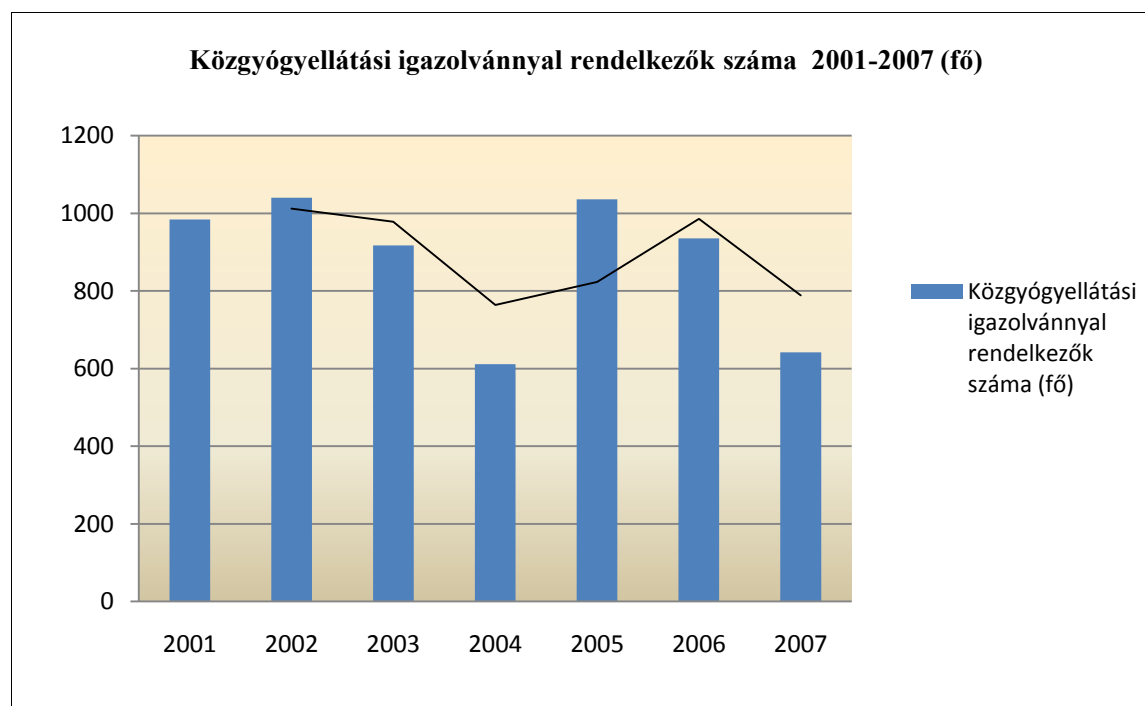

Forrás: KSH és saját szerkesztés

Forrás: KSH és saját szerkesztés

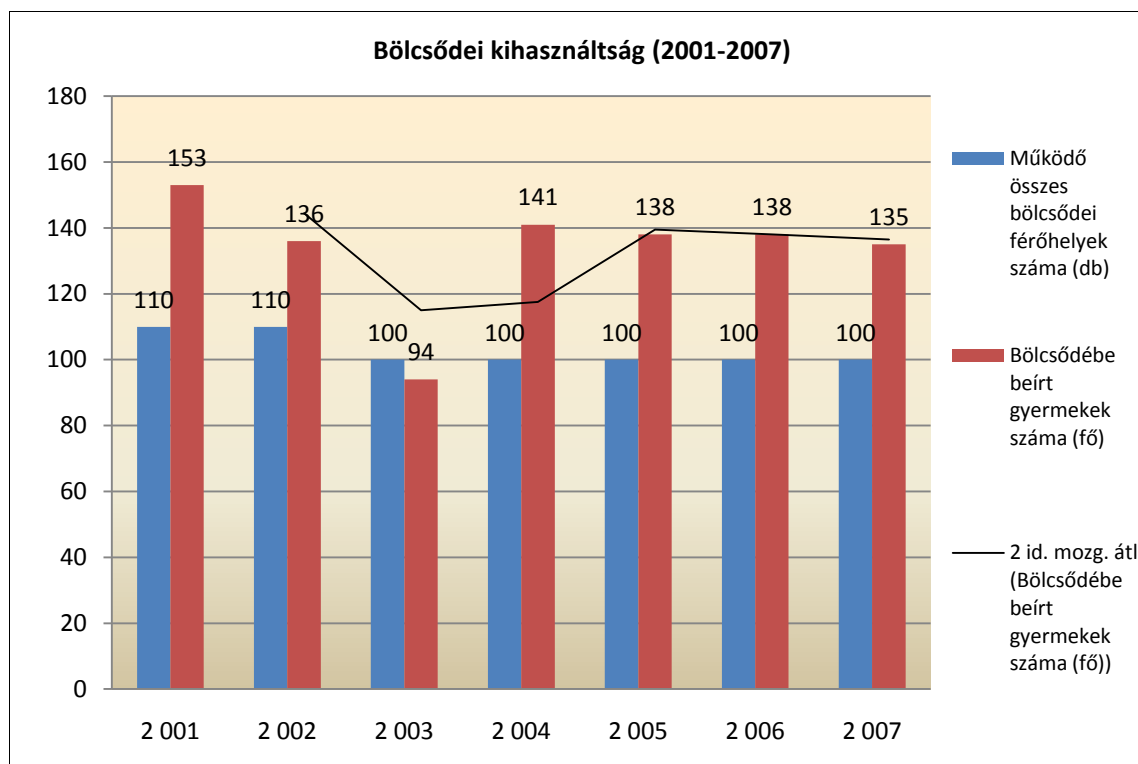
Forrás: KSH és saját szerkesztés

A **Bölcsődei Szolgálat** biztosítja a 20 hétnél idősebb, a harmadik életévét be nem töltött gyermekek napközbeni gondozását 100 férőhelyen (a korábbi 10 férőhelyen működő rehabilitációs csoport gondozása átkerült a Benedek iskolába). Az összesen 100 férőhelyre jelenleg 128 gyermek jut. Ellátja a halmozottan fogyatékos, sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztő felkészítését is. Oroszlány önkormányzatának Képviselő-testülete

2009 júliusában döntött arról, hogy pályázatot nyújt be a bölcsőde felújításának második ütemére, mely támogatást a város megnyerte. A bölcsőde felújítására és bővítésére 80 millió forintot nyert el a város. A bölcsőde 30 férőhellyel fog bővülni, mely megoldja a jelenlegi többletkihihasználtságot.

Forrás: KSH és saját szerkesztés

A Szolgálat működteti az **Oroszlányi Gyermeknevelő Egyesületet**, mely segíti az intézménybe nem járó kisgyermekes családok gyermeknevelő-ellátó feladatát.

A bölcsődében gondozott gyermekek száma 1994-ig szinte folyamatosan emelkedett. Az akkori 212 fő azonban 2005-re 138 főre csökkent. A létszám csökkenése mellett a férőhelyek számát 1992 óta fokozatosan csökkentették, így az 1992. évi 185 férőhely helyett 2005-ben már csak 100 férőhely volt. A 100 férőhelyre az előző években átlagosan 120-125 gyermeket vettek fel, ennek ellenére továbbra is jelentős a várakozó listán szereplők száma (kb. 20-25 fő). A jelenlegi kihasználtsági arány 128 %-os.

2.4.6. Egyházi létesítmények

Az egyházi létesítményeket az **Evangelikus Templom**, a **Lelkészi Hivatal**, a **Római Katolikus Kápolna**, a Haraszthegyen 1994-ben átadott **Római Katolikus Templom**, a **Református Imaterem**, **Baptista Szeretet Szolgálat**, valamint a **Jehova Tanúinak** terme képezi.

2.4.7. Közigazgatási intézmény hálózat

Az intézményhálózat tagjai:

- Oroszlány Város Polgármesteri Hivatala,
- Közép-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ Komárom-Esztergom Megyei Munkaügyi Központjának Oroszlányi Kirendeltsége,

- Városi Rendőrkapitányság,
- Kistérségi Okmányiroda,
- Gyámhivatal,
- Oroszlány Város Tűzoltóság (mint köztestület).

A polgármesteri hivatal létszáma 2009-ben 73 fő. Az intézmény szervezeti tagozódása a következő egységekből épül fel: szervezési-, hatósági-, humán szolgáltatások, pénzügyi-, városfenntartási osztály, adóügyi osztály, városi gyámhivatal, illetve a kistérségi és az okmányiroda.

2.4.8. Hulladékgazdálkodás

A város évi hulladékmennyisége 30 000 laza m³, amit a REMONDIS Oroszlány Környezetvédelmi és Szolgáltató Zrt. gyűjt és kezel. A gyűjtés kukás és konténeres rendszerű, a családi házas területeken 110 literes kukák, a Borbála lakótelepen 240 literes kukák, a tömbtelkes beépítéseknél 1100, 2200, és 4400 literes konténerek a gyűjtőedények. A hulladékgyűjtés regionális, az Oroszlány külterületén kialakított lerakóhelyre szállítják Kecskéd, Bokod, Kömlőd, Vértessomló, Várgesztes, Környe, Dad, Szákszend, Tata, Baj, Komárom, Szomód hulladékát is.

Oroszlány és a környező települések mintegy 70 000 lakosának hulladékgazdálkodási feladatai a következők:

- települési, ipari, újrahasznosítható és elektronikai hulladékok begyűjtése, szállítása, ártalmatlanítása,
- hulladéklerakó üzemeltetése,
- parkfenntartás,
- közterület tisztítás, síkosság-mentesítés,
- út- hídkarbantartás.

Oroszlányban bevezették a teljes körű szelektív hulladékgyűjtést, a városban 10 szelektív gyűjtősziget található, ahol az üveg a papír és a műanyag palack szelektív gyűjtése történik. Az elszállított hulladék teljes mennyiségének újrahasznosítása megoldott. A lomtalanítás a városban évente egy alkalommal, több napon keresztül történik. Az inert hulladékot jelenleg átmenetileg a kommunális lerakón gyűjtik, kialakítás alatt van a végleges lerakó a hulladékgyűjtő területén. A város területén veszélyes hulladéktároló nem működik. A veszélyes hulladékok, az előírások betartása mellett nem okozhatnak környezeti károkat. A veszélyes hulladékok ártalmatlanítási lehetőségei megfelelő kapacitással Magyarországon rendelkezésre állnak.

2.4.9. Közlekedési hálózat

Légi közlekedés

A Kecskéd területén az oroszlányi közigazgatási és belterületi határhoz közel sport- és sétarepülésre használt repülőtér működik. A repülőtér Oroszlány város tekintetében kettős hatású. Előnye, hogy a város idegenforgalmának fejlődését erősíti, a városi ellátó hálózat igénybevételét növeli, hátránya, hogy a szabványok szerint meghatározott „légi folyosó” korlátozásokat, tilalmakat jelent az érintett területekre.

Vasúti közlekedés

A vasút használatában történt változások az országos tendenciáknak megfelelőek. A személyszállításban csökkent a vasutat igénybevevők száma, de az elővárosi vonatok beindulásával Oroszlányon is sűrítették a járatokat, ami újra utas szám növekedést eredményezett. Az áruszállításban, a vonal kiépítését korábban indukáló egyik fő ok, a szénszállítás megszűnte miatt is jelentős visszaesés tapasztalható. A Vértesi Erőmű Zrt. telephelyének egy részén (a Pénzes-patakig), melyen korábban a szénosztályozó is működött, jelen rendezési tervben központi vegyes területhasználat került kijelölésre, mely vasúti ellátást, kiszolgálást nem igényel, ugyanakkor attól délre továbbra is gazdasági használatú marad a terület, mely ma nem, de távlatban talán igényelheti a közvetlen vasúti kapcsolatot. A vasúti forgalom visszaesése ellenére a vasútállomás területén, illetve az azzal határos területeken ma egyre több a vasúthoz, a vasúti szállításhoz is kapcsolódó kereskedelmi, szolgáltató telephely.

Közúti közlekedés

A Komárom-Esztergom Megye Területrendezési Tervében a Tát- Tarján- Tatabánya- Császárszék- Kisbér- Románd- Pápa útvonal kapott kiemelt szerepkört (javasolt 88. sz. II. rendű főúti megjelölést), mely a nagytérségi kapcsolatokat adó közúti közlekedési vonalat nem Oroszlány közigazgatási területén, hanem csak más településen való áthaladással megközelíthetően az Által-ér völgyébe a 8135 sz. út vonalára helyezi. Ebből a vonalból Bokodnál ágaztatja ki a Mór felé kapcsolatot adó vonalat, így nem valósul meg a szomszédos városokkal történő közvetlen közúti kapcsolat. A tervezett Bokod- Pusztavám- Mór vonalra a mai 8134 sz. úton Bokodnál lehet majd becsatlakozni. A szomszédos városok közötti kapcsolatokat továbbra is elsődlegesen a települést felfűző, illetve érintő országos mellékutak biztosítják: a 8143 sz. Oroszlány-Bokod összekötőút, a 8155 sz. Oroszlány- Kecskéd összekötőút, illetve a 8119 sz. Tata- Környe- Csákvár- Velence összekötő utak.

A város közúthálózata

Oroszlány város belső közúthálózatának főbb elemeit továbbra is a települést feltáró országos mellékutak települési átkelési szakaszai biztosítják. A 8143 sz. összekötőút tervezési osztályba sorolásában, a közlekedéshálózati hierarchiában betöltött szerepében változás nem történt. Egyes csomópontjai korszerűsítésre kerültek, míg más csomópontok korszerűsítésére a tervek már elkészültek. Az átkelési szakasz Rákóczi utca elnevezésű 2x2 sávú elválasztó sávval ellátott szakaszán több esetben forgalomtechnikai beavatkozások történtek. Ma a szélső forgalmi sávok vehetők igénybe párhuzamos parkolásra. A település belső közlekedéshálózati rendszerében továbbra is meghatározó elemként van jelen a kecskédi és környei utak között azokkal párhuzamosan vezető 12. sz. vasútvonal. Új közúti és gyalogos keresztezés nem épült.

Oroszlányon **helyi járatos buszközlekedés van** (számszerűen 3 buszjárat), de a távolsági buszok útvonala úgy került kialakításra, hogy azokat a város lakói belső közlekedésre is igénybe tudják venni. Az egyik helyközi járat 16 helyen áll meg, járatsűrűsége napi háromszori, van egy körjárat, amely kizárólag az iskolai időszakban közlekedik, napi maximum háromszor, illetve egy temetőjárat, mely napi egyszer közlekedik.

A városi **taxi közlekedést** a magánvállalkozásban működő, egyéni vállalkozók biztosítják.

2.4.10. További városi funkciók és szolgáltatások

Oroszlány város sportéletének kezdete az 1950-es évekre nyúlik vissza. Évtizedek alatt a különböző sportágakban számos bajnok, válogatott sportoló szerzett hírnevet városunknak az Olimpiákon, Világ- és Európa Bajnokságokon. A rendszerváltást követő évtizedben, alapjaiban változott meg a város sportélete. Az Oroszlányi Szénbánya Vállalat kivonulásával a sporttevékenység anyagi háttere jelentősen csökkent, mely eredményeként jól működő, sikeres szakosztályok szűntek meg és ezekkel együtt a felnőtt élsportolói és a támogatott utánpótlás bázis is. A testnevelés és a sport infrastruktúrája hanyatlásnak indult. A sportlétesítmények állapota erősen megromlott, a fejlesztést jó esetben az állagmegóvás jelentette. A közvetlen állami, megyei irányítás és finanszírozás megszűnt. Az önkormányzatokra az oktatási, kulturális, szociális és egyéb kötelező feladatok ellátása hárult, a sport háttérbe szorult.

Az elmúlt évtizedben mindössze néhány szakosztály tudott a nulláról talpra állni. Megszűntek a sok szakosztályos nagy egyesületek. Városunkban jelenleg 3 olyan egyesület működik, amelynek több szakosztálya van, a többi sportszervezet egy-egy különböző sportággal képviselteti magát. Több éves kitartó munkájuknak köszönhetően, szponzorok bevonásával sikerült megteremteniük a működéshez szükséges feltételeket.

A tanulók úszásoktatását a **Városi Uszoda** látja el. Az uszodát 2007. évben teljes mértékben felújították, átalakították.

A sportlétesítményekkel kapcsolatos feladatokat szerződés alapján, mint üzemeltető az Oroszlányi Szolgáltató Zrt. látja el.

Az elmúlt 2 évben a **Városi Sporttelepen** felújításra kerültek a pályák, a lelátó és a környezetében hosszabb távon a kor igényének megfelelő fejlesztéseket is el kell majd végezni. A sporttelep egy részének leválasztásával és átalakításával a lovassport feltételei javultak. Megvalósult a **tekepálya** teljes körű korszerűsítése és felújítása, az edzőterem felújítása még várat magára.

A **Városi Sportcsarnok** (fedett sportlétesítmény) hétköznapi számos sportprogramnak, edzésnek, óvodai, iskolai testnevelés órának ad helyet. A sportcsarnokon belül a játéktér a kiszolgáló sporteszközök és berendezések, az alsó szint öltözői és vizesblokkjai, valamint a festés teljes felújítása 2009 nyarán megtörtént.

Éveken keresztül nem üzemelt a **városi Lőtér**, melyet kisebb karbantartási munkák után 2006-ban nyitottak meg ismét a Múltunk és Jövők Egyesület közreműködésével (íjászat, lovaglás).

Sportszervezetek Oroszlányban (Egyesület neve sportág):

- „Karate a gyermekekért” Alapítvány- karate
- Égeresi Sporthorgász Egyesület- sporthorgászat
- Múltunk és Jövők Egyesület- íjászat
- ORKA Oroszlányi Búvárklub- búvárúszás, úszás
- Oroszlány és Környéke Kosárlabda Sportjáért Alapítvány- kosárlabda
- Oroszlány Város Súlyemelő Egyesület- súlyemelés
- Oroszlányi Amatőrsport Club- futás
- Oroszlányi Görhoki- és Jégkorong Sport Egyesület- görkorcsolya, jégkorong
- Oroszlányi Judo Club- judo

- Oroszlányi Lovassport Egyesület- lovaglás
- Oroszlányi Öregfiúk Labdarúgó Egyesület- labdarúgás
- Oroszlányi Sportegylet Kószák- természetjárás, teljesítménytúrázás
- Oroszlányi Sportegylet OSE-LIONS- kosárlabda
- Oroszlányi Triatlon és Szabadidősport Egyesület- duatlon, triatlon
- Oroszlányi Utánpótlás Futball Club- labdarúgás
- Spindler Autósport Egyesület- autósport
- Természetbarátok Egyesülete- természetjárás
- Oroszlányi Szabadidő Egyesület Labdarúgó Szakosztály- labdarúgás
- Oroszlányi Szabadidő Egyesület Ökölvívó Szakosztály- ökölvívás
- 20 Oroszlányi Szabadidő Egyesület Teke Szakosztálya- teke
- Vértesi Erőmű Sportegyesület Kajak Szakosztály- kajak, kenu, kajakpóló
- Vértesi Erőmű Sportegyesület Sakk Szakosztály- sakk
- Vértesi Erőmű Sportegyesület Sí Szakosztály-síelés
- Vértesi Erőmű Sportegyesület Tenisz Szakosztály- tenisz
- Spindler Autósport Egyesület
- Oroszlányi Sportegylet
- Oroszlányi Szabadidő Egyesület

Fontosabb civil szervezetek a városban:

- Bányász Klub Alapítvány
- Oroszlány Barátainak Köre
- Oroszlány és Térsége Civil Szervezetek Egyesülete
- Oroszlányi Szlovák Önkormányzat
- Szlovák Klub
- Oroszlányi Rákóczi Szövetség és Millenniumi Alapítvány
- Bakfark Bálint Alapítvány
- Gyermekünk Egészségéért, Környezetünk Védelméért Alapítvány
- Életút Oroszlányi Segítők Egyesülete
- Mozgáskorlátozottak KEM Egyesülete
- Falu Hagyományőrző és Kulturális Egyesület
- Oroszlány Város Polgárőrsége Egyesület
- Közösségfejlesztők Közép-dunántúli Regionális Egyesülete
- Oroszlányi Nyugdíjas- és Gondozóházért Alapítvány
- Múltunk és Jövőnk Egyesület
- Központi Bányászati Múzeum Alapítvány
- Oroszlányi Ipartestület
- Majki Népfióiskolai Társaság
- Bányász Nyugdíjas Klub
- Oroszlány Környezetvédelemért Alapítvány
- Oroszlányi Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- UNITED WAY- Vértes Vidéke Alapítvány Civil Szolgáltató

A város egészére vonatkozó **problémafa** az *1. számú mellékletben*, a **célfa** a *2. számú mellékletben* található meg!

